

Ετήσια έκθεση 2005

Περίληψη

 ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Η παρούσα έκδοση
αποτελεί συνοπτική παρουσίαση
της Ετήσιας έκθεσης 2005
του Συνηγόρου του Πολίτη.

*Υπεύθυνοι για την επιλογή και την επεξεργασία των κειμένων
καθώς και για τον συντονισμό της έκδοσης*

Ζήνα Ασημακοπούλου
Δημήτρης Βερέμης

Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων

Γιάννης Μόσχος
Μάριος Πρωτόπαπας

*Για την προετοιμασία της Ετήσιας έκθεσης 2005
εργάστηκε το σύνολο του προσωπικού
του ΣτΠ.*

Ειδικότερα καθήκοντα ανέλαβαν οι εξής:

Μαρία Αποστόλου
Ειρήνη Καμένου
Ελένη Κουτρούμπα
Γιώργος Κρητικός
Ιωάννης Κωστής
Καλλιόπη Λυκοβαρδή
Ελένη Μάρκου
Μεταξία Μαρτσούκου
Αγγελική Μποσδογιάννη
Δήμητρα Μυτιληναίου
Σταματία Παπαδημητρίου
Χρήστος Παπαστυλιανός
Πετρούλα Πετροπανάγου
Εμμανουήλ Πιζάνης
Σταματίνα Πούλου
Ευαγγελία Σκυλλάκου
Καλλιόπη Στεφανάκη
Ρόη Τζαβάρα
Βασίλης Τζέμος
Δημήτρης Χορμοβίτης

Η ετήσια έκθεση του Συνηγόρου
του Πολίτη για το 2005
διατίθεται στην πλήρη της μορφή
στην ιστοσελίδα της Αρχής:
www.synigoros.gr
και σε έντυπη μορφή στα γραφεία
του ΣτΠ, Χατζηγιάννη Μέξη 5,
11528 Αθήνα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ΕΚΔΟΣΗ ΑΥΤΗ ΑΠΟΔΙΔΕΙ σε συνοπτική μορφή την *Ετήσια έκθεση 2005* του Συνήγορου του Πολίτη, που κατατέθηκε στη Βουλή τον Μάρτιο του 2006.

Εκδίδοντας για δεύτερη συνεχή χρονιά την περίληψη της ετήσιας έκθεσης, ο Συνήγορος προσπαθεί να διευρύνει τα όρια του αναγνωστικού του κοινού, προσπάθεια

που υπακούει σε ένα διπλό αίτημα διαφάνειας: Όντας ένας ανεξάρτητος μηχανισμός ελέγχου της δημόσιας διοίκησης, ο Συνήγορος του Πολίτη υποχρεούται να θέτει τα προβλήματα της στη δοκιμασία του δημόσιου διαλόγου. Επειδή όμως και ο ίδιος, παρ' όλη την ανεξαρτησία του, αποτελεί τμήμα της δημόσιας διοίκησης, βαρύνεται με την ίδια υποχρέωση δημόσιας λογοδοσίας.

Η πλήρης έκδοση της ετήσιας έκθεσης μόνον εν μέρει ανταποκρίνεται σε αυτήν την υποχρέωση. Έχοντας βασικούς αποδέκτες τη Βουλή, την κυβέρνηση, τα στελέχη της δημόσιας διοίκησης αλλά και αυτούς που εν γένει εντρυφούν στα προβλήματά της, η ετήσια έκθεση είναι ίσως υπερβολικά λεπτομερής και εξειδικευμένη για τον μέσο πολίτη. Άλλωστε, δεν κατορθώνει πάντοτε να απομακρυνθεί από το δυσνόητο, για τους περισσότερους, εκνομικευμένο ιδιόλεκτο που επικρατεί στη δημόσια διοίκηση και στα αντίστοιχα επιστημονικά κείμενα.

Αυτόν τον απωθητικό κώδικα επικοινωνίας προσπαθεί ο Συνήγορος του Πολίτη να καταπολεμήσει, διαπλάθοντας στην καθημερινή επαφή του με τους πολίτες έναν λόγο που, χωρίς να υστερεί στο πεδίο της ακριβολογίας και της επιστημονικής ποιότητας, επιχειρεί να είναι εύληπτος και κατανοητός. Πρόκειται για μια απαίτηση που απορρέει από την ίδια την αποστολή του Συνήγορου, ως θεσμού που οφείλει να είναι οικείος και προσβάσιμος στον πολίτη, αντισταθμίζοντας τον απόμακρο και συχνά αυταρχικό χαρακτήρα (και λόγο) της δημόσιας διοίκησης. Μέρος αυτής της προσπάθειας αποτελεί και η παρούσα έκδοση.

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'G' and 'K' followed by a period.

ΓΙΩΡΓΟΣ Β. ΚΑΜΙΝΗΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2006

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ

Ο Συνήγορος του Πολίτη (ΣτΠ) είναι ανεξάρτητη αρχή κατοχυρωμένη στο Σύνταγμα. Ξεκίνησε τη λειτουργία του την 1η Οκτωβρίου 1998 και παρέχει τις υπηρεσίες του σε όλους τους πολίτες δωρεάν.

Η οργάνωση, η στελέχωση και η λειτουργία του ΣτΠ καθορίζονται στον Ν. 3094/2003, καθώς και στον Κανονισμό Λειτουργίας του (ΠΔ 273/1999), στο πλαίσιο που θέτουν οι διατάξεις του Συντάγματος μετά την αναθεώρηση του 2001. Τα πλήρη κείμενα των νομοθετικών κει-

μένων που διέπουν τη λειτουργία του ΣτΠ δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του ΣτΠ: www.synigoros.gr.

Αποστολή του ΣτΠ είναι η διαμεσολάβηση μεταξύ της δημόσιας διοίκησης και των πολιτών για την προστασία των δικαιωμάτων τους, την τήρηση της νομιμότητας και την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης. Ο ΣτΠ ασχολείται επίσης με την προάσπιση και την προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού. Το 2004 εντάχθηκε στον ΣτΠ και ο νέος θεσμός του Συνηγόρου της Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Επίσης, με την ψήφιση του Ν. 3304/2005 για την «εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως εθνικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού», αποστολή της Αρχής αποτελεί πλέον και η προώθηση της ίσης μεταχείρισης στις δημόσιες υπηρεσίες. Ως διαμεσολαβητής, ο ΣτΠ διατυπώνει συστάσεις και προτάσεις προς τη δημόσια διοίκηση. Δεν επιβάλλει κυρώσεις ούτε ακυρώνει τις παράνομες πράξεις της δημόσιας διοίκησης.

Στον ΣτΠ μπορεί να προσφύγει οποιοσδήποτε Έλληνας ή αλλοδαπός πολίτης ζει στην Ελλάδα ή το εξωτερικό και συναλλάσσεται με το ελληνικό δημόσιο. Ειδικά ως προς τις προσβολές των δικαιωμάτων του παιδιού, στον ΣτΠ μπορεί να προσφύγει το άμεσα ενδιαφερόμενο παιδί, γονέας ή συγγενής του, καθώς και κάθε τρίτο πρόσωπο που

έχει άμεση αντίληψη της παραβίασης ενός δικαιώματος του παιδιού. Τα ίδια ισχύουν και για τα νομικά πρόσωπα ή τις ενώσεις προσώπων.

Ο ΣτΠ παρεμβαίνει σε προβλήματα που αντιμετωπίζει ο πολίτης στην επαφή του με τη δημόσια διοίκηση. Ενδεικτικά: ελλιπής παροχή ή άρνηση παροχής πληροφοριών, υπερβολική καθυστέρηση στη διεκπεραίωση αιτημάτων, παράβαση νόμου ή εφαρμογή παράνομης διαδικασίας και αθέμιτες διακρίσεις σε βάρος πολιτών.

Ο ΣτΠ είναι αρμόδιος για διαφορές του πολίτη με υπηρεσίες:

- του δημοσίου
- των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (κοινότητες, δήμοι, νομαρχίες)
- άλλων Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου
- των Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου, των επιχειρήσεων και των οργανισμών που ελέγχονται από το κράτος ή από Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου.

Ειδικά σε περιπτώσεις παραβίασης δικαιωμάτων του παιδιού, ο ΣτΠ είναι αρμόδιος και για πράξεις ιδιωτών, φυσικών και νομικών προσώπων.

Ο ΣτΠ δεν είναι αρμόδιος:

- ✳ αν έχουν περάσει περισσότεροι από 6 μήνες από τότε που ο πολίτης πληροφόρηθηκε την παράνομη πράξη ή την παράλειψη της δημόσιας διοίκησης που τον αφορά
- ✳ για την παροχή πληροφοριών και νομικών συμβουλών
- ✳ για ιδιωτικές διαφορές
- ✳ για υποθέσεις που αναφέρονται στην υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού των δημόσιων υπηρεσιών (εκτός αν πρόκειται για άνιση μεταχείριση υπαλλήλων με βάση τον Ν. 3304/2005), στην εθνική άμυνα, στην εξωτερική πολιτική και τις διεθνείς σχέσεις της χώρας, στην κρατική ασφάλεια
- ✳ για υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιον των δικαστηρίων
- ✳ για πράξεις των δικαστικών αρχών, του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, των ανεξάρτητων αρχών, των θρησκευτικών Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου
- ✳ για πράξεις υπουργών και υφυπουργών που αφορούν στη διαχείριση της πολιτικής λειτουργίας.

Υποβολή και διαδικασία διερεύνησης αναφορών

Ο ΣτΠ επιλαμβάνεται κάθε θέματος που εμπίπτει στις αρμοδιότητές του, ύστερα από ενυπόγραφη αναφορά κάθε άμεσα ενδιαφερόμενου φυσικού ή νομικού προσώπου ή ένωσης προσώπων. Οι αναφορές μπορούν να υποβληθούν αυτοπροσώπως στα γραφεία της Αρχής, ταχυδρομικά ή μέσω τηλεομοιοτυπίας (fax). Πρέπει να περιλαμβάνουν τα πλήρη και ακριβή στοιχεία του ενδιαφερομένου, σύντομη περιγραφή του προβλήματος, το αίτημα του ενδιαφερομένου, την εμπλεκόμενη δημόσια υπηρεσία ή, σε περιπτώσεις παραβίασης δικαιωμάτων του παιδιού, τον εμπλεκόμενο ιδιώτη, τις ενέργειες που έχουν προηγηθεί και το αποτέλεσμα τους, καθώς και κάθε αποδεικτικό στοιχείο ή πληροφορία που μπορεί να βοηθήσει στη διερεύνηση του θέματος.

Οι αναφορές εξετάζονται κατά θεματικές ενότητες που οργανώνονται σε πέντε Κύκλους δραστηριότητας: Δικαιώματα του Ανθρώπου, Κοινωνική Προστασία, Ποιότητα Ζωής, Σχέσεις Κράτους-Πολίτη, Δικαιώματα του Παιδιού. Η διερεύνησή τους ανατίθεται σε ειδικό επιστήμονα-χειριστή του σχετικού με την αναφορά Κύκλου.

Ο πολίτης ενημερώνεται γραπτώς και τηλεφωνικά σε κάθε στάδιο της διαδικασίας. Η έρευνα ολοκληρώνεται με τη σύνταξη εγγράφου, το οποίο ο ΣτΠ απευθύνει προς την αρμόδια υπηρεσία. Εφόσον όμως το απαιτεί η φύση της υπόθεσης, η Αρχή μπορεί να ενεργοποιήσει τις προβλεπόμενες από τον Ν. 3094/2003 θεσμικές της δυνατότητες, δηλαδή να προβεί σε διενέργεια αυτοψίας ή να διαβιβάσει την υπόθεση σε εισαγγελικό/πειθαρχικό έλεγχο. Τέλος, όπου κρίνεται απαραίτητο, η έρευνα ολοκληρώνεται με τη σύνταξη πορίσματος, το οποίο γνωστοποιείται και στον καθ' ύλην αρμόδιο υπουργό.

Επίσης, ο πολίτης ενημερώνεται γραπτώς όταν δεν υπάρχει δυνατότητα εξέτασης της αναφοράς του, επειδή ο ΣτΠ είναι αναρμόδιος ή η αναφορά είναι προφανώς αόριστη, αβάσιμη ή ασκείται κατά τρόπο καταχρηστικό.

Ο ΣτΠ μπορεί:

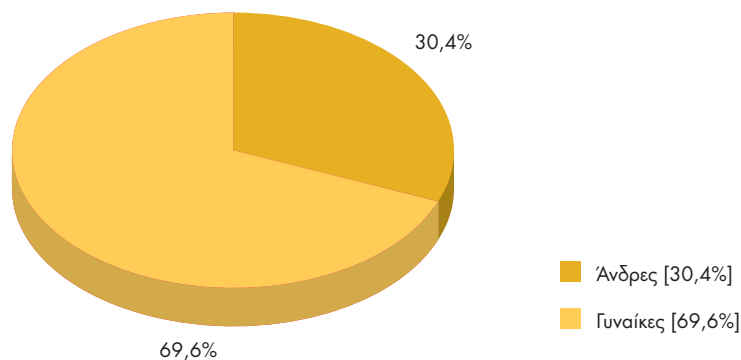
- ✳ να ζητάει από τις δημόσιες υπηρεσίες κάθε πληροφορία, έγγραφο ή άλλο στοιχείο για την υπόθεση, να εξετάζει πρόσωπα, να διενεργεί αυτοψίες και να παραγγέλλει πραγματογνωμοσύνες
- ✳ να θέτει προθεσμία προς τις υπηρεσίες, μέσα στην οποία οφείλουν να τον ενημερώσουν για τις ενέργειές τους σχετικά με την εφαρμογή των προτάσεών του ή για τους λόγους που δεν επιτρέπουν την αποδοχή τους.

Άρνηση δημόσιου λειτουργού, υπαλλήλου κ.λπ. να συνεργαστεί με τον ΣτΠ κατά τη διεξαγωγή της έρευνας συνιστά, ανάλογα με την περίπτωση, πειθαρχικό παράπτωμα παράβασης καθήκοντος ή λόγο αντικατάστασης. Αν προκύπτει από εκθέσεις του ΣτΠ ότι λειτουργός ή υπάλληλος δημόσιας υπηρεσίας παρακωλύει, για δεύτερη φορά μέσα σε μια τριετία, το έργο της έρευνας ή αρνείται χωρίς σοβαρό λόγο να συμπράξει στην επίλυση του προβλήματος, μπορεί να του επιβληθεί η ποινή της οριστικής παύσης. Τέλος, αν προκύψουν αποχρώσεις ενδείξεις για τέλεση αξιόποινης πράξης, ο ΣτΠ διαβιβάζει την έκθεση και στον αρμόδιο εισαγγελέα.

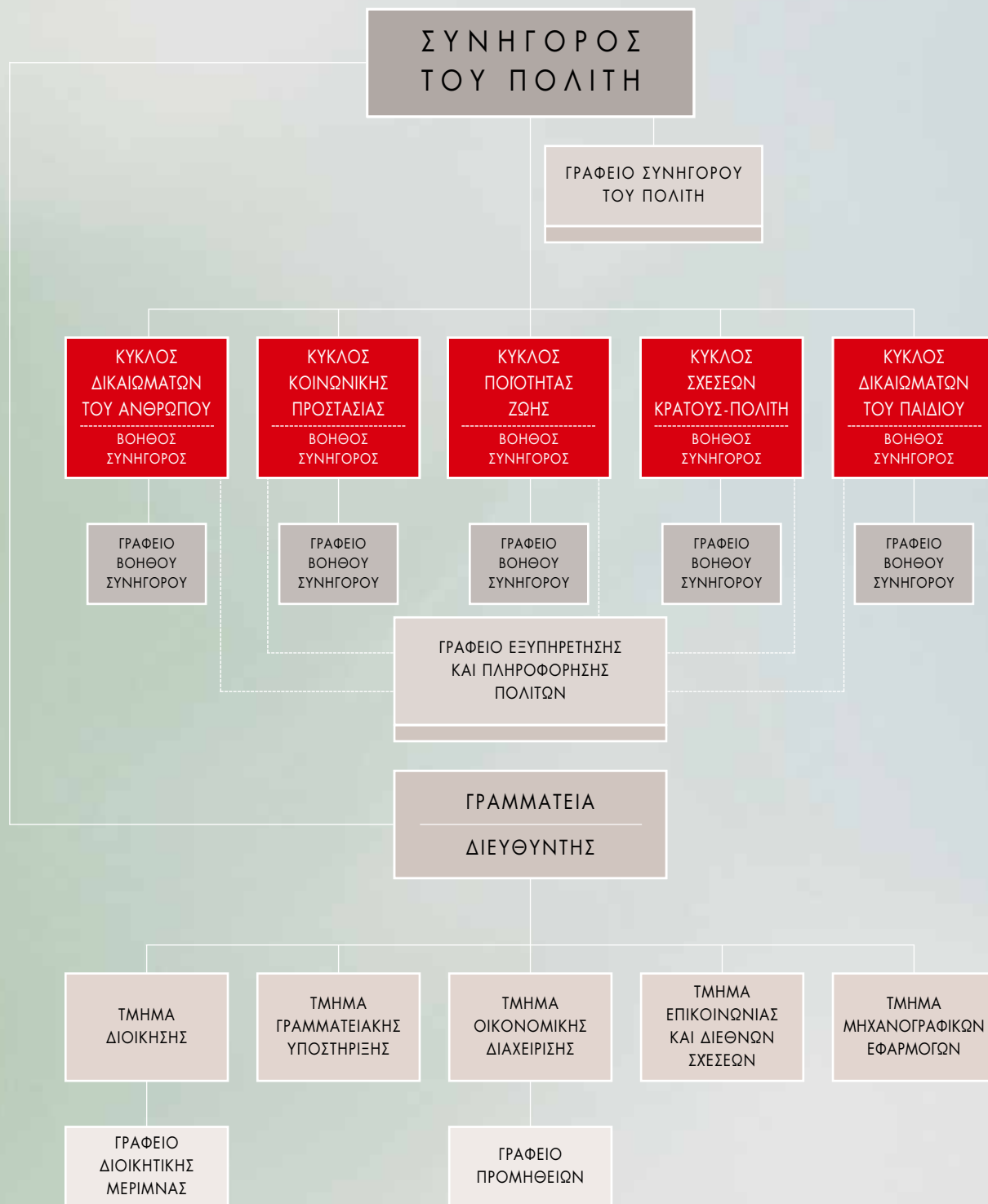
Οργάνωση και στελέχωση

Στις 31.12.2005 το σύνολο των απασχολουμένων, συμπεριλαμβανομένων του Συνηγόρου του Πολίτη και των πέντε Βοηθών Συνηγόρων, ήταν 181 άτομα, 55 άνδρες και 126 γυναίκες.

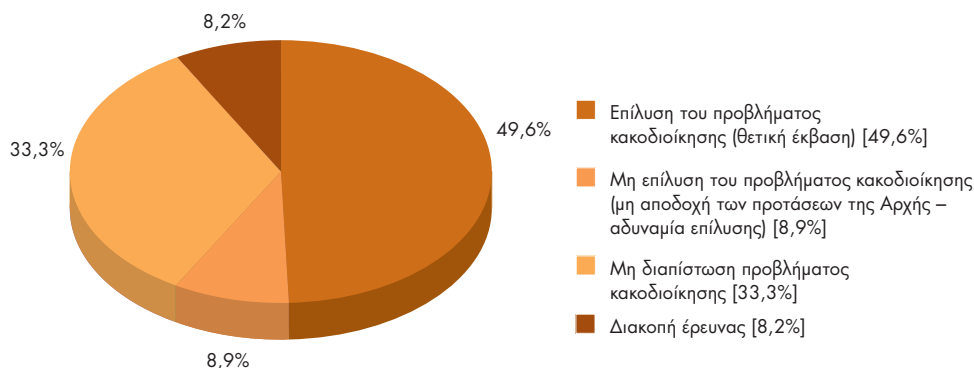

Το επιστημονικό και διοικητικό προσωπικό καλύπτει ευρύ φάσμα επιστημονικών ειδικοτήτων. Μεταξύ όσων κατέχουν βασικό ή μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών σε ΑΕΙ περιλαμβάνονται:

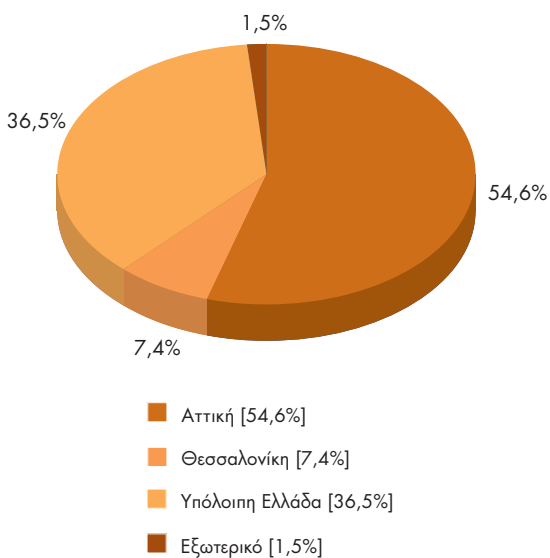
	Αριθ. ατόμων	Ποσοστό %		Αριθ. ατόμων	Ποσοστό %
Νομικοί	77	50,33	Δημοσιογράφοι	2	1,31
Πολιτικοί επιστήμονες	12	7,84	Πολιτικοί μηχανικοί	2	1,31
Φιλολόγοι	11	7,19	Παιδαγωγοί	2	1,31
Κοινωνιολόγοι	9	5,88	Επιστήμονες πληροφορικής	2	1,31
Οικονομολόγοι	8	5,23	Μηχανολόγος μηχανικός	1	0,65
Αρχαιολόγοι	6	3,22	Επιστήμονας στατιστικής και ασφαλιστικής επιστήμης	1	0,65
Πολεοδόμοι αρχιτέκτονες	4	2,62	Γιατρός	1	0,65
Ψυχολόγοι	4	2,62	Τοπογράφος μηχανικός	1	0,65
Γεωλόγοι	3	1,96	Διοικητικός επιστήμονας	1	0,65
Ωκεανογράφοι	3	1,96			
Χημικοί	3	1,96			

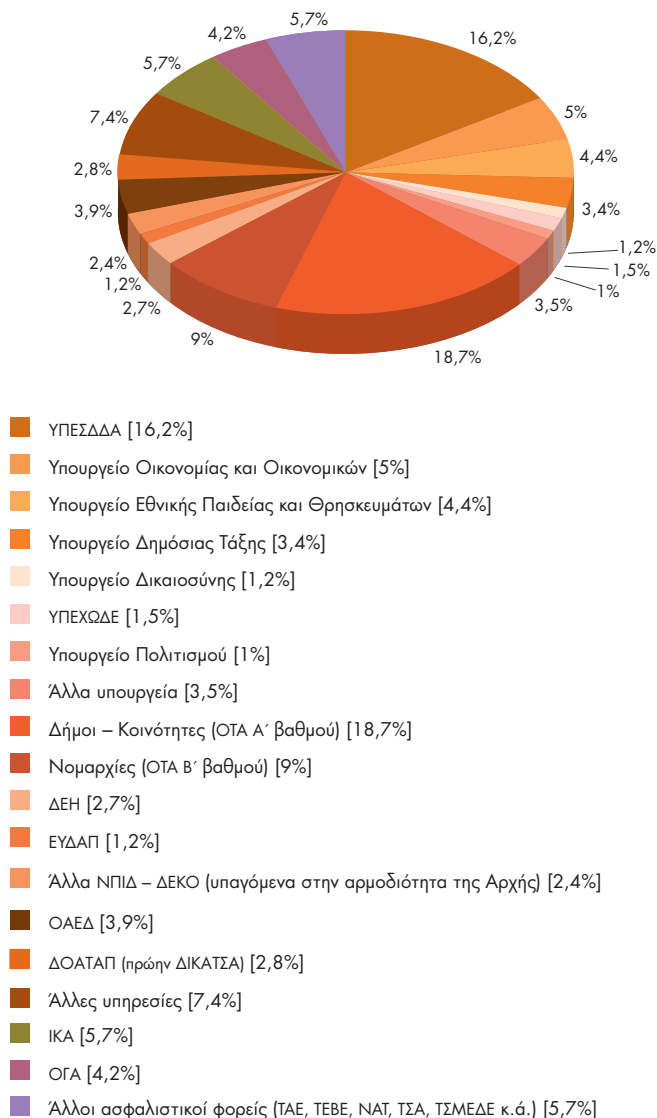
ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΚΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΠΟΥ ΔΙΕΡΕΥΝΗΘΗΚΑΝ

ΤΟΠΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΣΕΦΥΓΑΝ ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΟ 2005

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΚΑΚΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΝΑ ΦΟΡΕΑ

ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Οι αναφορές που χειρίστηκε ο Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου καλύπτουν θέματα: προσωπικής ελευθερίας (αστυνομικές αρχές, σωφρονιστική διαδικασία), ιδιωτικής σφαίρας (απόρρητο επικοινωνίας), ίσης μεταχείρισης και ισότητας των φύλων, παιδείας (πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, μετεγγραφές, ΕΑΠ), αστικής και δημοτικής κατάστασης (εγγραφές στα δημοτολόγια), στράτευσης και δικαστικής προστασίας, καθώς και ζητήματα που άπτονται των δικαιωμάτων μειονοτικών ομάδων και του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι. Στη φετινή έκθεση δίνεται έμφαση σε τρεις τομείς στους οποίους εμφανίζονται σοβαρές δυσλειτουργίες της διοίκησης:

- ❖ Οι άδειες των κρατουμένων, που αποτελούν ζωτικής σημασίας θέμα για τη νομιμότητα της λειτουργίας της φυλακής σήμερα στη χώρα μας.
- ❖ Η πρόσβαση στην αγορά εργασίας.
- ❖ Η πρόσβαση των πολιτών σε δημόσια έγγραφα.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΤΑΚΗΣ
Βοηθός Συνήγορος

Οικονομικοί μετανάστες

Νέος μεταναστευτικός νόμος

Το νομοθέτημα που απασχόλησε περισσότερο από κάθε άλλο φέτος δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου ήταν ο νέος «μεταναστευτικός» νόμος, ο οποίος αναθεώρησε το θεσμικό πλαίσιο εισόδου και διαμονής αλλοδαπών στην Ελλάδα. Ο νέος νόμος απλοποιεί σημαντικά τη διαδικασία χορήγησης άδειας διαμονής και ενσωματώνει έγκαιρα τις σχετικές κοινοτικές Οδηγίες, αναπαράγοντας ωστόσο αρκετές από τις δυσλειτουργίες του προηγούμενου νομοθετικού πλαισίου.

ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΑΦΟΡΩΝ 2005 2.935

Αναφορές εντός αρμοδιότητας 2.506

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΚΑΚΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ 1.052

Επίλυση του προβλήματος κακοδιοίκησης (θετική έκβαση) 913

Μη επίλυση του προβλήματος κακοδιοίκησης (μη αποδοχή των προτάσεων της Αρχής – αδυναμία επίλυσης) 139

ΜΗ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΚΑΚΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ 373

ΔΙΑΚΟΠΗ ΕΡΕΥΝΑΣ 98

ΕΚΚΡΕΜΕΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ (31.12.2005) 983

Οι μεταβατικές διατάξεις του νέου μεταναστευτικού νόμου καθόρισαν δύο διακριτές διαδικασίες νομιμοποίησης για τους αλλοδαπούς που διαμένουν παράνομα στη χώρα, οι οποίες έχουν ως συνέπεια:

- ❖ δυσμενέστερη μεταχείριση (αριθμός απαιτούμενων ενσήμων, λόγοι ανανέωσης άδειας) των αλλοδαπών που διέμεναν, κατά τεκμήριο, μεγαλύτερο διάστημα στην Ελλάδα σε σχέση με αυτούς που εισήλθαν πιο πρόσφατα,
- ❖ αποκλεισμό μεγάλου αριθμού μεταναστών λόγω του περιορισμένου αριθμού δικαιολογητικών που γίνονται αποδεκτά για τη διαδικασία υπαγωγής στην αρχική νομιμοποίηση, και
- ❖ ιδιαίτερα υψηλό κόστος (εξαγορά ενσήμων, παράβολο) για τον μέσο οικονομικό μετανάστη.

Ο ΣΤΠ, κατά τη συζήτηση του νομοσχεδίου, πρότεινε να αποτελέσει αποδεικτικό στοιχείο διαμονής στην Ελλάδα πριν από τις 31.12.2004 κάθε διοικητικό έγγραφο που πιστοποιεί συναλλαγή του ενδιαφερομένου με τη διοίκηση.

το μεγάλο χρονικό διάστημα κράτησης εξακολουθούν να χαρακτηρίζουν τις συνθήκες αστυνομικής κράτησης αλλοδαπών κρατουμένων.

Πρόσφυγες

Στα θέματα των προσφύγων, η Αρχή επικέντρωσε τη δράση της:

- ✳️ στην αδυναμία της διοίκησης να διασφαλίσει την απρόσκοπτη πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου
- ✳️ στην επιλεκτική παραλαβή και εξέταση των αιτημάτων ασύλου από το Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών, χωρίς σαφή και αντικειμενικά κριτήρια.

Ιθαγένεια – Ομογένεια

- ✳️ Η διαδικασία για την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας παραμένει εξαιρετικά προβληματική λόγω της αριθμητικής ανεπάρκειας του υπηρετούντος προσωπικού και της ελλιπούς κατάρτισής του.
- ✳️ Η πλειονότητα των αναφορών σε σχέση με την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση εξακολουθεί να προέρχεται από αλλοδαπούς με μακροχρόνιους και ισχυρούς δεσμούς με τη χώρα, καθώς και από αλβανούς υπηκόους που αναγνωρίζονται ως ομογενείς από τις ελληνικές αρχές.
- ✳️ Το σύνολο της διαδικασίας για τον καθορισμό (διαπίστωση) της ελληνικής ιθαγένειας εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από αδικαιολόγητη δυσκινησία των υπηρεσιών, ακόμη και για τις πιο απλές περιπτώσεις.
- ✳️ Στο ζήτημα των ανιθαγενών, ο ΣτΠ εξακολουθεί να διαπιστώνει υπέρμετρη και αδικαιολόγητη, τις περισσότερες φορές,

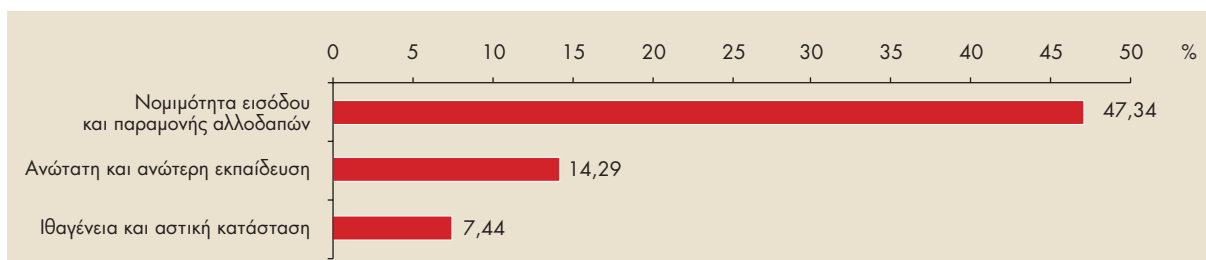
Προβλήματα που κληροδότησε το προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο

- ✳️ υπέρμετρες καθυστερήσεις για την έκδοση αδειών διαμονής, την αρχική χορήγηση άδειας διαμονής για ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα και τη χορήγηση θεώρησης εισόδου για οικογενειακή επανένωση
- ✳️ ασάφεια των ασφαλιστικών προϋποθέσεων (αριθμός ενσήμων) που απαιτούνται για την ανανέωση της άδειας εργασίας
- ✳️ παρεμπόδιση ή ακόμη και άρνηση καταχώρισης γάμων μεταξύ Ελλήνων και αλλοδαπών
- ✳️ άμεση απέλαση αλλοδαπού, εάν έχει παρέλθει η τριήμερη προθεσμία για την εξέταση της προσφυγής του κατά της σχετικής απόφασης.

Συνθήκες κράτησης

Η ακαταλληλότητα των χώρων, ο μεγάλος αριθμός κρατουμένων στον ίδιο χώρο και

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΠΟΥ ΧΕΙΡΙΣΤΗΚΕ Ο ΚΥΚΛΟΣ

καθυστέρηση στην έκβαση αιτήσεων είτε για επανάκτηση της ιθαγένειας είτε για πολιτογράφηση μουσουλμάνων της Θράκης που έχασαν την ελληνική ιθαγένεια.

- ❖ Οι ομογενείς της Αλβανίας αντιμετωπίζουν προβλήματα σχετικά με το καθεστώς της διαμονής τους στην Ελλάδα, καθώς και με τα δικαιώματα, ιδίως τα επαγγελματικά, που απορρέουν από το καθεστώς αυτό.

Ελευθερία της έκφρασης

Ενδεικτική υπόθεση

Η πρεσβεία του Ισραήλ υπέβαλε αναφορά στον ΣτΠ, γιατί θεώρησε ότι κείμενα συνδικαλιστικής παράταξης του ΤΕΕ, τα οποία δημοσιεύτηκαν στο *Ενημερωτικό δελτίο* και στην ιστοσελίδα του επιμελητηρίου, περιέχουν μισαλλόδοξα μηνύματα εναντίον του εβραϊκού έθνους. Ο ΣτΠ κατέστησε σαφές ότι ο πολιτικός λόγος πρέπει να χαίρει αυξημένης προστασίας σε μια φιλελεύθερη δημοκρατία. Όταν όμως φορείς δημόσιας εξουσίας παρέχουν σε τρίτους βήμα για την έκφραση των απόψεών τους, οφείλουν να διατυπώνουν ρητά την αντίθεσή τους σε μηνύματα μισαλλόδοξου περιεχομένου, χωρίς πάντως να προβαίνουν σε οποιοδήποτε είδους λογοκρισία.

Ελευθερία θρησκευτικής συνείδησης

Η προστασία της θρησκευτικής ελευθερίας απασχόλησε την Αρχή με αφορμή αναφορές:

- ❖ για την παρακώλυση έναρξης εργασιών για την ανέγερση ευκτηρίου οίκου
- ❖ για το περιεχόμενο του εγχειριδίου θρησκευτικών της Α΄ λυκείου
- ❖ για την τέλεση του μυστηρίου της εξομολόγησης μαθητών σε δημόσια σχολεία.

Ο ΣτΠ τόνισε ότι:

- ❖ Οι δημόσιοι οργανισμοί κοινής ωφέλειας είναι υποχρεωμένοι να απέχουν από κάθε πράξη που θα μπορούσε να ερμηνευτεί ως διακριτική μεταχείριση σε βάρος θρησκευτικών μειονοτήτων στο ζήτημα της ανέγερσης ναών.
- ❖ Το μάθημα στα δημόσια σχολεία υπάγεται στους περιορισμούς του Συντάγματος και των νόμων, και κατά συνέπεια τα κρατικά εγχειρίδια οφείλουν να είναι ιδιαίτερα προσεκτικά ως προς τη διατύπωση αρνητικών κρίσεων σε βάρος μελών διαφορετικής θρησκευτικής κοινότητας.
- ❖ Η παρουσίαση μειονοτικών θρησκευτικών δογμάτων πρέπει να γίνεται με σεβασμό στο δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού τους.
- ❖ Η πρόσκληση ιερέων σε χώρους σχολείων για την τέλεση του μυστηρίου της εξομολόγησης εντός του σχολικού κτιρίου και ωραρίου συνεπάγεται την αποκάλυψη πεποιθήσεων και τον κίνδυνο αθέμιτων διακρίσεων.

Εκπαιδευτικό προσωπικό ΑΕΙ

Εκτός από τα προβλήματα που παρατηρούνται συνήθως κατά τη διαδικασία εκλογής μελών ΔΕΠ (καθυστέρηση, πλημμελής αιτιολογία, άρνηση χορήγησης εγγράφων), αναδείχθηκαν φέτος και ειδικότερα προβλήματα:

- ❖ στην επιλογή των «εκτός ΔΕΠ» διδασκόντων στα ΑΕΙ, π.χ. κατά την κρίση για την ανανέωση των συμβάσεων διδασκόντων με βάση το ΠΔ 407/1980 ή κατά την πρόσληψη άλλων διδασκόντων
- ❖ στην αξιολόγηση και την ανανέωση των συμβάσεων των μελών Συνεργαζόμενου Εκπαιδευτικού Προσωπικού του ΕΑΠ.

ΕΙΔΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ I

Σωφρονισμός-επανάταξη: Ο ανεκπλήρωτος στόχος

Ο σεβασμός της αξιοπρέπειας και των θεμελιωδών δικαιωμάτων των κρατουμένων, καθώς και η μέριμνα για την κοινωνική επανένταξή τους μετά την έκτιση της ποινής αποτελούν πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας. Ωστόσο, τα προβλήματα του σωφρονιστικού συστήματος που συνδέονται με τις συνθήκες κράτησης είναι και γνωστά και δυσεπίλυτα. Αυτό που φαίνεται να θίγει ιδιαίτερα τη ζωή των κρατουμένων είναι ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζονται οι θεσμοί που παρέχει το σωφρονιστικό σύστημα για τη διατήρηση της επαφής των κρατουμένων με το κοινωνικό περιβάλλον. Τούτο, διότι η δημιουργία ή η διατήρηση οικογενειακών και ευρύτερων κοινωνικών σχέσεων συμβάλλουν αφενός στην ομαλή διαβίωση εντός των σωφρονιστικών καταστημάτων και αφετέρου στην ταχύτερη κοινωνική επανένταξη. Θεσμοί με τους οποίους υλοποιείται η επικοινωνία είναι η υποδοχή επισκέψεων και οι άδειες εξόδου από το σωφρονιστικό κατάστημα. Ο ΣτΠ έχει εστιάσει την προσοχή του αφενός στις μεταγωγές των κρατουμένων, ώστε να διευκολύνεται η υποδοχή επισκέψεων, και αφετέρου στη χορήγηση τακτικών αδειών. Τέλος, ζήτημα διερεύνησης αποτέλεσε και το στάδιο της κοινωνικής επανένταξης του ατόμου μετά την απόλυσή του.

Μεταγωγές

Η ανάγκη μεταγωγής κρατουμένων σε συγκεκριμένα καταστήματα κράτησης ώστε να διευκολύνεται η επικοινωνία τους με το οικογενειακό περιβάλλον, ιδίως με τα ανήλικα παιδιά τους, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα. Ειδικά για τους αλλοδαπούς κρατουμένους, η μεταγωγή δυσχεραίνεται, αφού η μεταγωγή σε αγροτική φυλακή εξαρτάται από την καλή χρήση μίας ή και περισσότερων τακτικών αδειών στη φυλακή όπου ήδη κρατούνται. Προϋπόθεση όμως για τη χο-

ρήγηση τακτικής άδειας είναι η ύπαρξη σταθερών οικογενειακών δεσμών στην Ελλάδα, τους οποίους συνήθως δεν έχουν οι αλλοδαποί κρατούμενοι, με αποτέλεσμα να στερούνται της δυνατότητας τακτικής άδειας και κατά συνέπεια να καθίσταται αδύνατη η μεταγωγή τους.

Τακτικές άδειες

Από τη διερεύνηση αναφορών σχετικά με τη χορήγηση τακτικών αδειών προέκυψαν δύο βασικά θέματα:

- ❖ η δυσκολία πρόσβασης των αλλοδαπών κρατουμένων στο δικαίωμα της «τακτικής άδειας», επειδή οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για την ικανοποίηση του αιτήματος (π.χ. σταθερή εγκατάσταση, οικογενειακοί δεσμοί στην Ελλάδα κ.λπ.) πολύ δύσκολα πληρούνται από έναν αλλοδαπό, και
- ❖ η ελλιπής αιτιολογία των απορριπτικών αποφάσεων που εκδίδουν τα αρμόδια τριμελή συμβούλια για αιτήματα χορήγησης άδειας: στις περισσότερες περιπτώσεις, στο τυποποιημένο έντυπο απλώς προστίθεται στερεότυπα η αντίστοιχη πρόβλεψη του νόμου. Σημειώνεται επίσης ότι δικαστική προστασία παρέχεται μόνο μετά τη δεύτερη συνεχή απόρριψη αιτήματος χορήγησης τακτικής άδειας.

Η αντιμετώπιση αυτή συνιστά καίρια παραβίαση των δικαιωμάτων των κρατουμένων και πλήττει τη βασική αρχή της κοινωνικής επανένταξης που υπηρετεί ο θεσμός της άδειας.

Κοινωνική επανένταξη

Η «μετασφρονιστική μέριμνα», δηλαδή η προετοιμασία του κρατουμένου για την ομαλή επάνοδό του στην κοινωνία, συνιστά υποχρέωση της πολιτείας και κατά την έκταση της ποινής και μετά, κυρίως με την παροχή βοήθειας για την επαγγελματική αποκατάσταση του κρατουμένου. Από την άλλη πλευρά, ο Υπαλληλικός Κώδικας καθιερώνει ως απόλυτο και ισόβιο κώλυμα διορισμού την ποινική καταδίκη. Η ρύθμιση αυτή ανταποκρίνεται μεν σε μια λογική διασφάλισης της ακεραιότητας του προσωπικού του δημοσίου, εκλαμβάνει όμως την ποινική καταδίκη ως αμάχητο τεκμήριο διαρκούς ανεντιμότητας του υποψήφιου δημοσίου υπαλλήλου. Παρόμοιες δυσκολίες για την κοινωνική επανένταξη απεξαρτημένων ατόμων δημιουργεί η στέρηση της άδειας οδήγησης, αφού σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία δεν είναι δυνατή η επανάκτησή της όταν έχει αφαιρεθεί.

Ο ΣτΠ πρότείνει:

την επανεξέταση του κωλύματος διορισμού στο δημόσιο λόγω ποινικής καταδίκης και την υπό προϋποθέσεις επαναχορήγηση της άδειας οδήγησης σε απεξαρτημένα άτομα.

ΕΙΔΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ II

Πρόσβαση στην αγορά εργασίας

Ο ΣτΠ διαπιστώνει ότι η πολιτεία εξακολουθεί να επιδεικνύει αξιοσημείωτη αδράνεια στα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κάτοχοι τίτλων σπουδών της ημεδαπής και της αλλοδαπής όταν επιδιώκουν να ενταχθούν στην αγορά εργασίας, τα οποία οφείλονται:

- ❖ σε προβληματικές νομοθετικές ρυθμίσεις
- ❖ στη δυσλειτουργία των επί μέρους φορέων ακαδημαϊκής και επαγγελματικής αναγνώρισης τίτλων σπουδών της αλλοδαπής
- ❖ στην εσωστρέφεια και το πνεύμα «προστατευτισμού» που χαρακτηρίζει κάποιους επαγγελματικούς φορείς.

Νομοθετικές ρυθμίσεις

Το κράτος έχει δεσμευτεί να χορηγεί επαγγελματικά δικαιώματα στους κατόχους τίτλων σπουδών ΤΕΙ και ΙΕΚ της ημεδαπής. Στους πτυχιούχους των ΤΕΙ αναγνωρίζονται επαγγελματικά δικαιώματα που καθορίζονται με προεδρικά διατάγματα, ενώ στους αποφοίτους των ΙΕΚ το κράτος είναι υποχρεωμένο να χορηγεί επαγγελματικά δικαιώματα ανά ειδικότητα και επίπεδο. Ωστόσο, πολλοί απόφοιτοι διάφορων ειδικοτήτων παραμένουν χωρίς επαγγελματικά δικαιώματα, επειδή το κράτος διστάζει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις πιέσεις που ασκούνται από οργανωμένες συντεχνίες, οι οποίες θεωρούν ότι η αύξηση του αριθμού των μελών τους θα οδηγήσει στην αποδυνάμωση των οικονομικών συμφερόντων των ήδη υπαρχόντων μελών.

Για την πρόσβαση σε σειρά επαγγελματιών (γεωτεχνικός, αισθητικός, εκπαιδευτικός κ.ά.) ο νομοθέτης απαιτεί από τους κατόχους τίτλων σπουδών του εξωτερικού να εξασφαλίσουν όχι μόνον την ακαδημαϊκή ισοτιμία, αλλά και την αντιστοιχία του τίτλου σπουδών τους προς τους ελληνικούς τίτλους σπουδών. Ωστόσο, αυτό δεν είναι πάντοτε εύκολο, διότι είτε το γνωστικό αντι-

κείμενο των επαγγελματιών αυτών δεν παρέχεται ακόμη από την ελληνική εκπαίδευση είτε αυτοί έχουν αποκτήσει εξειδίκευση που συνδυάζει περισσότερους κλάδους, οι οποίοι καλύπτονται μόνον αυτοτελώς από τα ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα. Η απαίτηση αυτή του νομοθέτη στην ουσία αποκλείει μεγάλο αριθμό εξειδικευμένου δυναμικού από την ελληνική αγορά. Παρ' όλες τις παρεμβάσεις του ΣτΠ, η επίλυση του προβλήματος φαίνεται εξαιρετικά δυσχερής.

Φορείς αναγνώρισης τίτλων σπουδών της αλλοδαπής

Η πολιτεία, αντιδρώντας έστω και με καθυστέρηση στα σοβαρότατα προβλήματα κακοδιοίκησης του ΔΙΚΑΤΣΑ, ίδρυσε τον Διεπιστημονικό Οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (ΔΟΑΤΑΠ), στον οποίο περιήλθαν οι αρμοδιότητες όλων των επί μέρους φορέων ακαδημαϊκής αναγνώρισης (ΔΙΚΑΤΣΑ, ΙΤΕ, τμήματα Μουσικών Σπουδών και Καλών Τεχνών). Ο ΔΟΑΤΑΠ δεν έχει προλάβει, προς το παρόν τουλάχιστον, να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα σοβαρά προβλήματα, διότι κλήθηκε να αντιμετωπίσει τα εκκρεμή αιτήματα του ΔΙΚΑΤΣΑ, που ανέρχονταν σε 9.000 περίπου, με ελλείψεις σε επιστημονικό, διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό, σε υλικοτεχνική υποδομή και με ελλείψεις κανο-

Διεπιστημονικός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών & Πληροφόρησης

νιστικό πλαίσιο λειτουργίας. Προβλήματα στην ακαδημαϊκή αναγνώριση τίτλων σπουδών της αλλοδαπής και άνιση μεταχείριση δημιουργεί και η απουσία φορέα αναγνώρισης τίτλων σπουδών της αλλοδαπής ανωτέρας εκπαίδευσης, μετά την κατάργηση του ΙΤΕ. Ο ΣτΠ συνέταξε πόρισμα και ευελπιστεί στην ταχεία ανταπόκριση του Υπουργείου Παιδείας.

Για την επαγγελματική αναγνώριση τίτλων σπουδών της αλλοδαπής στη χώρα μας υπάρχουν δύο φορείς:

- ✪ Το Συμβούλιο Αναγνώρισης Επαγγελματικής Ισοτιμίας Τίτλων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΣΑΕΙ), για την αναγνώριση του δικαιώματος άσκησης νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος έπειτα από σπουδές τριετούς τουλάχιστον διάρκειας σε εκπαιδευτικό ίδρυμα κράτους-μέλους της ΕΕ.
- ✪ Το κατά περίπτωση αρμόδιο υπουργείο, ύστερα από διατύπωση γνώμης σχετικά με τη συνδρομή των απαιτούμενων προϋποθέσεων από το Συμβούλιο Επαγγελματικής Αναγνώρισης Τίτλων Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΣΕΑΤΕΚ), για την αναγνώριση του δικαιώματος άσκησης νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος με βάση τίτλους σπουδών διάρκειας μικρότερης των τριών ετών.

Λόγω της καθυστερημένης ενσωμάτωσης των σχετικών Οδηγιών της ΕΕ, η Ελλάδα καταδικάστηκε από το ΔΕΚ. Εξάλλου, η προβληματική, σε ορισμένες περιπτώσεις, εφαρμογή των διατάξεων των Οδηγιών από το ΣΑΕΙ επιβεβαιώνουν την εκτίμηση του ΣτΠ ότι η ελληνική δημόσια διοίκηση συνεχίζει να είναι εσωστρεφής και διστακτική απέναντι στο επιβαλλόμενο από την κοινοτική νομοθεσία «άνοιγμα» των αγορών των κρατών-μελών.

Το ΣΕΑΤΕΚ αντιμετωπίζει:

- ✪ οργανωτικά και λειτουργικά προβλήματα, επειδή: είναι ελλιπώς στελεχωμένο με εξειδικευμένο προσωπικό, παρατηρούνται υπέρμετρες καθυστερήσεις στον ορισμό εκπροσώπων από τα αρμόδια υπουργεία, και οι υπάλληλοι των καθ' ύλην αρμοδίων υπουργείων δεν ανταποκρίνονται επαρκώς στην προετοιμασία των απαιτούμενων σχετικών εισηγήσεων προς το συμβούλιο, και
- ✪ προβλήματα ουσίας, που οφείλονται στην αμηχανία του ως προς την ορθή εφαρμογή της σχετικής Οδηγίας ύστερα από την «ανωτατοποίηση» των ΤΕΙ.

Το κείμενο του πορίσματος υπάρχει στην ιστοσελίδα του ΣτΠ, www.synigoros.gr.

Επαγγελματικοί σύλλογοι

Για λόγους προστασίας του κοινωνικού συνόλου, το κράτος έχει επιβάλει περιορισμούς στην άσκηση συγκεκριμένων επαγγελμάτων, όπως του γιατρού, του νοσηλευτή, του δικηγόρου, του μηχανικού γεωτεχνικού κ.λπ., απαιτώντας να έχει εκδοθεί προηγουμένως άδεια άσκησης επαγγέλματος. Η αρμοδιότητα χορήγησης της σχετικής άδειας έχει ανατεθεί από τον νομοθέτη, μεταξύ άλλων, σε φορείς συλλογικής εκπροσώπησης επαγγελματιών του εκάστοτε επαγγελματικού κλάδου, οι οποίοι είναι οργανωμένοι με τη μορφή Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου. Η εμπειρία του ΣτΠ καταδεικνύει ότι κάποιες επαγγελματικοί σύλλογοι λειτουργούν με συντεχνιακά κριτήρια, προβάλλοντας παράνομα εμπόδια στη χορήγηση των απαιτούμενων αδειών άσκησης επαγγέλματος.

Ενδεικτικές υποθέσεις

- Το ΤΕΕ δεν επέτρεψε σε κάτοχο τίτλου σπουδών της αλλοδαπής, αναγνωρισμένου από το ΔΙΚΑΤΣΑ, να συμμετάσχει σε εξετάσεις, με την αιτιολογία ότι η ειδικότητα «οικονομολόγος-μηχανικός» δεν περιλαμβάνεται στις βασικές ειδικότητες του ΤΕΕ. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι υπάρχει νομοθετική διάταξη που ορίζει ότι στις περιπτώσεις αυτές το ΤΕΕ οφείλει να εντάξει τον κάτοχο τέτοιου πτυχίου στη συγγενέστερη των βασικών ειδικοτήτων που αναφέρονται στη σχετική νομοθεσία.
- Το Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας αρνήθηκε να χορηγήσει άδεια άσκησης επαγγέλματος γεωτεχνικού σε κάτοχο τίτλου σπουδών ΠΣΕ, με την αιτιολογία ότι οι κάτοχοι αυτού του τίτλου δεν αναφέρονται μεταξύ των πτυχιούχων στους οποίους ο νομοθέτης αναγνωρίζει το δικαίωμα να αποκτήσουν την άδεια. Ωστόσο, ο ενδιαφερόμενος πολίτης είναι κάτοχος βεβαίωσης η οποία πιστοποιεί ότι η ειδικότητα του ΠΣΕ που παρακολούθησε είναι ισότιμη και ταυτόσημη ως προς το περιεχόμενο των σπουδών με προγράμματα σπουδών ΑΕΙ που οδηγούν στην απόκτηση του πτυχίου Γεωπονίας.

ΕΙΔΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙΙ

Πρόσβαση σε στοιχεία – Διαφάνεια

Η ανατιολόγητη άρνηση πρόσβασης σε δημόσια έγγραφα παρατηρείται κυρίως:

- σε Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου με υψηλό κοινωνικό και επιστημονικό κύρος, τα οποία διοικούνται από όργανα αιρετά (πανεπιστήμια, δικηγορικοί σύλλογοι) ή απολαύουν θεσμικής ανεξαρτησίας (ρυθμιστικές αρχές)
- σε πεδία που χαρακτηρίζονται από ανάπτυξη μιας κακώς νοούμενης «αλληλεγγύης» (πειθαρχικές διαδικασίες σε βάρος μελών ή υπαλλήλων).

Επίκληση της «έλλειψης εύλογου ενδιαφέροντος»

Η έννοια του «εύλογου ενδιαφέροντος» διαμορφώθηκε σε αντίστιξη με το κατά πολύ αυστηρότερο «ειδικό έννομο συμφέρον», ακριβώς για να διευρυνθούν τα δικαιώματα ενημέρωσης των διοικουμένων. Το «εύλογο ενδιαφέρον» συνδέεται με το δικαίωμα κάθε ενεργού πολίτη να πληροφορείται ό,τι έστω και έμμεσα τον αφορά ή προκαλεί την εγρήγορσή του για κοινωνικά θέματα.

Οι φορείς που πρώτοι επικαλέστηκαν καθ' υπερβολήν την έλλειψη του «εύλογου ενδιαφέροντος», για να απορρίψουν αιτήσεις χορήγησης στοιχείων, ήταν τα πανεπιστήμια. Τέθηκαν ανελαστικοί περιορισμοί πρόσβασης σε πρακτικά εκλεκτορικών σωμάτων, σε πεπραγμένα ή οικονομικά στοιχεία επιτροπών ερευνών, σε στοιχεία από φακέλους μελών διδακτικού-ερευνητικού προσωπικού, σε πίνακες αναγνωρισθέντων πτυχίων από το εξωτερικό και σε διάφορα άλλα ζητούμενα στοιχεία, με συνέπεια οι αιτούντες (καθηγητές, φοιτητές ή τρίτοι) να αναγκάζονται να επιζητήσουν την αρωγή εξωακαδημαϊκών αρχών.

Ενδεικτικές υποθέσεις

- Αντιπρύτανης και πρόεδρος της επιτροπής ερευνών πανεπιστημίου αρνήθηκε να

χορηγήσει σε καθηγητή, μέλος της επιτροπής ερευνών, στοιχεία που αφορούσαν στην τύχη συγκεκριμένων ερευνητικών έργων, επικαλούμενος την έλλειψη εύλογου ενδιαφέροντος. Ο ΣτΠ υποστήριξε ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση η ιδιότητα του αιτούντος ως μέλους της επιτροπής ερευνών συνιστά τεκμήριο εύλογου ενδιαφέροντος για πρόσβαση στα σχετικά με την επιτροπή έγγραφα. Το πανεπιστήμιο ανταποκρίθηκε θετικά στην παρέμβαση της Αρχής και ικανοποίησε εν μέρει το αίτημα του καθηγητή.

- ✿ Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς αρνήθηκε να δώσει σε πολίτη αντίγραφο του κανονισμού λειτουργίας της, επικαλούμενη την έλλειψη «εύλογου ενδιαφέροντος». Ύστερα από τη διαμεσολάβηση της Αρχής, το αίτημα του πολίτη ικανοποιήθηκε εν μέρει.

Επίκληση της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Η έννοια των δεδομένων προσωπικού, ευαίσθητου ή μη, χαρακτήρα εντάχθηκε πρόσφατα στην ελληνική έννομη τάξη: την αρχική επιφύλαξη της διοίκησης διαδέχθηκε η μέχρι καταχρήσεως επίκληση της έννοιας αυτής προκειμένου καταστάσεις αδιαφάνειας να έχουν νομιμοφανή βάση.

Συχνά το επιχείρημα της ανάγκης να προστατευτούν προσωπικά δεδομένα προβάλλεται από αρχές που είναι αρμόδιες για τον πειθαρχικό έλεγχο υπαλλήλων ή μελών τους. Πάντοτε μονομερής, δηλαδή υπέρ των πειθαρχικά εγκαλούμενων μελών ή υπαλλήλων και όχι υπέρ του πολίτη που καταγγέλλει αστυνομικό, του πελάτη που στρέφεται κατά ελεύθερου επαγγελματία κ.ο.κ., η επίκληση αυτού του λόγου απορρήτου χρησιμοποιείται συστηματικά. Ο ΣτΠ έχει διαπιστώσει ότι τις περισσότερες φορές η επίκληση του απορρήτου προσωπικών δεδομένων αφορά σε υποθέσεις στις οποίες εμπλέκεται η ΕΛΑΣ, κυρίως σε περιπτώσεις πειθαρχικής έρευνας αστυνομικών οργάνων.

Επισημαίνεται όμως ότι μια πειθαρχική έρευνα με αντικείμενο τον συγκεκριμένο τρό-

πο άσκησης των υπηρεσιακών καθηκόντων των εμπλεκόμενων αστυνομικών οργάνων εξ ορισμού αναφέρεται σε χώρο δημόσιας δράσης και άσκησης της δημόσιας εξουσίας, οπότε μόνο κατ' αιτιολογημένη εξαίρεση θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι περιέχει «ευαίσθητα δεδομένα» άλλων προσώπων πλην του καταγγέλλοντος.

Ενδεικτική περίπτωση

Αστυνομική διεύθυνση αρνήθηκε σε καταγγέλλοντα την κοινοποίηση στοιχείων διερεύνησης της καταγγελίας του εναντίον αστυνομικού, με το επιχείρημα ότι «στην εν λόγω προκαταρκτική εξέταση εμπεριέχονται στοιχεία που είναι δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα». Ωστόσο, η κοινοποίηση στοιχείων στον καταγγέλλοντα είναι κατ' αρχήν υποχρεωτική, και μάλιστα όσον αφορά όχι μόνο στο πόρισμα, αλλά και σε όλα τα στοιχεία του φακέλου, εκτός αν για κάποιο από αυτά συντρέχει ειδικός νόμιμος λόγος απορρήτου, όπως η «ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου».

ΚΥΚΛΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Ο Κύκλος Κοινωνικής Προστασίας εξετάζει αναφορές που έχουν αντικείμενο την προστασία των κοινωνικών δικαιωμάτων των πολιτών και, ειδικότερα, υποθέσεις που σχετίζονται με τους τομείς της κοινωνικής πολιτικής, της υγείας, της κοινωνικής ασφάλισης και της πρόνοιας. Στον Κύκλο αυτόν εντάσσεται και ο Συνήγορος της Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ο οποίος θεσπίστηκε με τον Ν. 3293/2004 και παρέχει τις υπηρεσίες του σε όλους τους πολίτες-χρήστες των δημοσίων υπηρεσιών υγείας. Ο Κύκλος Κοινωνικής Προστασίας επικεντρώνει τη διαμεσολαβητική και ελεγκτική του δραστηριότητα στην προστασία των δικαιωμάτων ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων, όπως είναι οι ηλικιωμένοι, τα άτομα με αναπηρίες, οι σωματικά και ψυχικά ασθενείς, οι Ρομά, οι πρόσφυγες, οι αλλοδαποί κ.ά.

ΠΑΤΡΙΝΑ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ
Βοηθός Συνήγορος

Προβλήματα διοικητικής δράσης στην κοινωνική ασφάλιση

Καθυστερήσεις

Το φαινόμενο της καθυστερημένης, πέρα από κάθε εύλογο χρονικό όριο, ανταπόκρισης της διοίκησης σε αιτήματα πολιτών, είτε αυτά αφορούν στη συνταξιοδότησή τους είτε σε άλλα ζητήματα κοινωνικής προστασίας, παραμένει το κυριότερο αντικείμενο των υποθέσεων που εξετάζει ο ΣτΠ από την πρώτη ημέρα της λειτουργίας του. Οι πολίτες αφενός ταλαιπωρούνται αναμένοντας επί μακρόν την απάντηση της διοίκησης και αφετέρου κινδυνεύουν να απολέσουν τα δικαιώματά τους. Δεν αποκλείεται μάλιστα να κληθούν σε εντελώς ανύποπτο χρόνο να ασχοληθούν με ζητήματα τα οποία ευλόγως θεωρούσαν λυμένα.

ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΑΦΟΡΩΝ 2005 3.074

Αναφορές εντός αρμοδιότητας 2.542

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΚΑΚΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ 809

Επίλυση του προβλήματος κακοδιοίκησης (θετική έκβαση) 721

Μη επίλυση του προβλήματος κακοδιοίκησης (μη αποδοχή των προτάσεων της Αρχής – αδυναμία επίλυσης) 88

ΜΗ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΚΑΚΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ 619

ΔΙΑΚΟΠΗ ΕΡΕΥΝΑΣ 128

ΕΚΚΡΕΜΕΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ (31.12.2005) 986

Χαρακτηριστικές υποθέσεις

- ❖ Ο ΟΓΑ καθυστέρησε έξι χρόνια να εκδώσει απόφαση καταβολής σύνταξης σε κόρη θανούσης ασφαλισμένης, προβάλλοντας ως δικαιολογία τον κακό προγραμματισμό του μηχανογραφικού συστήματος του οργανισμού.
- ❖ Υποκατάστημα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ καθυστέρησε επί 14 χρόνια να εκδικάσει ένσταση κατά πράξης επιβολής εισφορών που είχε υποβληθεί το 1989. Η ένσταση τελικά εκδικάστηκε το 2003 και χρειάστηκε η διαμεσολάβηση του ΣτΠ ώστε να εκδοθεί νέα απόφαση εξάλειψης του χρέους, λόγω παραγραφής.

Προβλήματα συνεργασίας με το ΝΑΤ

Η επιφυλακτικότητα που αντιμετώπισε ο ΣτΠ κατά την πρώτη περίοδο της λειτουργίας του από τις δημόσιες υπηρεσίες και τα στελέχη τους έχει υποχωρήσει σε μεγάλο βαθμό. Ωστόσο, παραμένουν ακόμη σημαντικά προβλήματα με ορισμένους φορείς, όπως το ΝΑΤ, όπου παρατηρείται:

- ❖ μεγάλη καθυστέρηση απάντησης σε έγγραφα της Αρχής
- ❖ άρνηση εκτέλεσης σειράς δικαστικών αποφάσεων (40 υποθέσεις)
- ❖ καθυστέρηση ενημέρωσης άλλων ασφαλιστικών φορέων σε περιπτώσεις διαδοχικής ασφάλισης (13 υποθέσεις).

Αχρεωστήτως καταβληθείσες παροχές

Ο ΣτΠ έχει λάβει πολλές αναφορές πολιτών που διαμαρτύρονται επειδή οι κοινωνικοασφαλιστικοί οργανισμοί τους ζητούν, μετά την παρέλευση εύλογου χρόνου, να επιστρέψουν αχρεωστήτως καταβληθείσες παροχές, τις οποίες οι πολίτες είχαν καλόπιστα εισπράξει.

Σύμφωνα με τον ΣτΠ, η αναζήτηση των αχρεωστήτως καταβληθεισών παροχών, οι οποίες όμως εισπράχθηκαν καλόπιστα από τον δικαιούχο, μετά την πάροδο μεγάλου χρονικού διαστήματος από την είσπραξη, αντίκειται στις αρχές της εύρυθμης και χρηστής διοίκησης. Ο ΣτΠ ζήτησε από τους κοινωνικοασφαλιστικούς οργανισμούς να προσαρμόσουν τη συμπεριφορά τους με τη σχετική νομολογία αναθεωρώντας τις σχετικές αποφάσεις, κάτι που έγινε τελικά δεκτό στις περισσότερες περιπτώσεις.

Ενδεικτική περίπτωση

Ο ΟΓΑ ζήτησε από ασφαλισμένη να επιστρέψει τον Αύγουστο του 2004 το σύνολο των ποσών που της είχαν καταβληθεί από το 1997 ως πολυτεκνικό επίδομα, μολονότι η ίδια είχε εγκαίρως αποστείλει υπεύθυνη δήλωση απογραφής, με την οποία ενημέρωνε τον οργανισμό ότι τα άγαμα τέκνα της ήταν πλέον τρία και όχι τέσσερα.

Αδυναμία βεβαίωσης χρόνου ασφάλισης

Οι περιπτώσεις κατά τις οποίες οι εργοδότες αδυνατούν να βεβαιώσουν ότι έχουν παρακρατήσει ασφαλιστικές εισφορές είναι πολλές και συχνά έχουν ως αποτέλεσμα την απώλεια ασφαλιστικού χρόνου εκ μέρους του εργαζομένου.

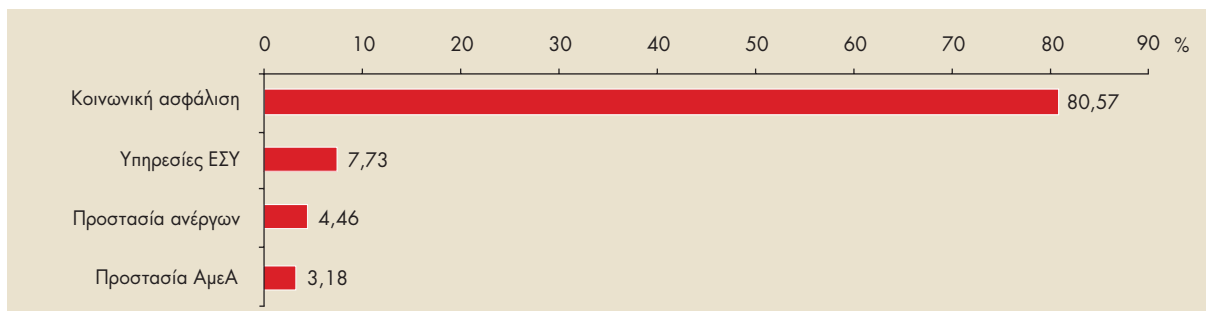
Ο ΣτΠ προτείνει:

- * Να λαμβάνονται εναλλακτικά υπόψη συναφή έγγραφα, βεβαιώσεις και μαρτυρικές καταθέσεις, εφόσον από αυτές προκύπτει με ασφάλεια ότι όντως είχαν παρακρατηθεί οι εισφορές για τον αντίστοιχο χρόνο.
- * Να ληφθούν οι αναγκαίες πρωτοβουλίες, ώστε αφενός οι ασφαλισμένοι να ενημερώνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα για τις εισφορές που έχουν καταβληθεί, προκειμένου να έχουν τα χρονικά περιθώρια άσκησης των προβλεπόμενων διοικητικών ή δικαστικών προσφυγών, και αφετέρου οι ασφαλιστικοί φορείς να αναζητούν εγκαίρως, όπως είναι υποχρεωμένοι, τις ασφαλιστικές εισφορές που δεν έχουν καταβληθεί.

Προνοιακά επιδόματα

Ο ΣτΠ εκτιμά ότι η μη καταβολή προνοιακών επιδομάτων, όπως είναι το επίδομα μεσογειακής αναιμίας, σε ομογενείς από την Αλβανία οι οποίοι κατέχουν το Ειδικό Δελτίο Ταυτότητας Ομογενούς είναι αντίθετη με τον νόμο. Την ίδια θέση είχε υποστηρίξει

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΠΟΥ ΧΕΙΡΙΣΤΗΚΕ Ο ΚΥΚΛΟΣ

και στο παρελθόν, με αφορμή την υπαγωγή των ομογενών από την Αλβανία στα προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης, χωρίς όμως θετική εξέλιξη. Μετά τη νέα παρέμβαση της Αρχής, το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης αναγνώρισε «το δικαίωμα των Βορειοηπειρωτών να ενταχθούν στα ανωτέρω προγράμματα», επισήμανε όμως, όπως και στο παρελθόν, την έλλειψη σχετικών πιστώσεων.

Παρεμφερές θέμα έθιξε με αναφορά της αναγνωρισμένη πολιτική πρόσφυγας η οποία ζήτησε να εξεταστεί η νομιμότητα απορριπτικής απόφασης του ΟΓΑ σε αίτημά της για χορήγηση οικογενειακού επιδόματος. Για το θέμα αυτό ο ΣτΠ υποστήριξε ότι οι αναγνωρισμένοι πολιτικοί πρόσφυγες δικαιούνται τις ίδιες προνοιακές παροχές με τους έλληνες πολίτες. Λόγω της αυξημένης τυπικής ισχύος των οικείων διεθνών κανόνων επιβάλλεται η εξομοίωση των πολιτικών προσφύγων με τους έλληνες πολίτες, ως προς τις προνοιακές παροχές, ακόμη και αν υπάρχουν αντίθετες νομοθετικές διατάξεις.

Αναπροσαρμογή συντάξιμων αποδοχών

Το 2001 καθιερώθηκε υπέρ των έγγαμων γυναικών το δικαίωμα να αναπροσαρμόσουν τις συντάξιμες αποδοχές τους συνυπολογίζοντας το επίδομα γάμου, το οποίο κατά την κρίσιμη περίοδο της εργασίας τους δεν τους είχε χορηγηθεί. Στις υποθέσεις, για τις οποίες ζητήθηκε η διαμεσολάβηση του ΣτΠ, υπήρξαν αλληπάλληλες απορριπτικές απο-

φάσεις από τα αρμόδια ασφαλιστικά όργανα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, με την αιτιολογία ότι οι αποδοχές της κρίσιμης περιόδου για τον υπολογισμό της ασφαλιστικής τους κλάσης, με βάση την οποία προσδιορίστηκαν οι συντάξιμες αποδοχές τους, προέρχονταν από προαιρετική ασφάλιση.

Δεδομένου ότι ο νόμος δεν εξαιρεί τις συντάξιμες αποδοχές που έχουν προσδιοριστεί με βάση την προαιρετική ασφάλιση, ο ΣτΠ υποστήριξε ότι δεν υπάρχει νομική βάση για την εξίταση των ενδιαφερομένων από το δικαίωμα επανυπολογισμού των συντάξιμων αποδοχών τους. Η ΓΓΚΑ αποδέχθηκε τις επισημάνσεις του ΣτΠ και στη συνέχεια το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ δεσμεύτηκε να επανεξετάσει όλες τις περιπτώσεις για τις οποίες είχαν εκδοθεί απορριπτικές αποφάσεις.

ΕΤΕΑΜ – Συγχωνευθέντα ταμεία

Ο ΣτΠ ερεύνησε υποθέσεις ασφαλισμένων του ΕΤΕΑΜ οι οποίοι προέρχονται από συγχωνευθέντα σε αυτό ταμεία. Οι ενδιαφερόμενοι διαμαρτύρονταν γιατί, ενώ ήταν ενταγμένοι στις διατάξεις για προαιρετική συνέχιση της ασφάλισής τους μέχρι τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού τους δικαιώματος, άλλαξαν αιφνιδιαστικά οι χρονικές προϋποθέσεις συνταξιοδότησης (το όριο των 4.050 ημερών εργασίας αυξήθηκε σε 4.500), χωρίς να προβλέπονται γι' αυτούς –όπως για όλους τους άλλους ασφαλισμένους του ταμείου– μεταβατικές διατάξεις για τη σταδιακή αύξηση των απαιτούμενων για τη συνταξιοδότηση ημερών ασφάλισης.

Ο ΣτΠ πρότεινε:

Η προβλεπόμενη διαδικασία προοδευτικής αύξησης των ημερών εργασίας του Ν. 3232/2004 να ισχύει και για τους προερχόμενους από τα συγχωνευθέντα ταμεία· επίσης, ύστερα από αίτηση των ενδιαφερομένων, να επιστραφούν ως αχρεωστήτως καταβληθείσες οι εισφορές που είχαν καταβληθεί από την ένταξη ασφαλισμένων στην προαιρετική ασφάλιση λόγω της παραπάνω διάταξης.

Η ΓΓΚΑ, το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και το ΕΤΕΑΜ έκαναν δεκτές τις θέσεις του ΣτΠ.

Τα σχετικά πορίσματα υπάρχουν στην ιστοσελίδα του ΣτΠ, www.synigoros.gr.

Από το 2005 ο ΣτΠ ανέλαβε και τα καθήκοντα του νεοπαγούς Συνηγόρου της Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, η ίδρυση του οποίου απηχεί τη σπουδαιότητα που αποδίδουν ο νομοθέτης και η κοινωνία στο δικαίωμα για προστασία της υγείας και της πρόνοιας. Προβλέπεται μάλιστα ότι ο Υπουργός Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης μπορεί να αποστέλλει αναφορές που του έχουν υποβληθεί προκειμένου να επιληφθεί η Αρχή. Οι υποθέσεις που παρουσιάζονται στην πρώτη ειδική θεματική, τη θεματική της υγείας, καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα και παρουσιάζουν μεγάλο βαθμό πρωτοτυπίας. Στην πλειονότητά τους δεν έχουν απασχολήσει τη νομολογία των δικαστηρίων και οι προτάσεις του ΣτΠ στηρίζονται κατ'εξοχήν στο ευρωπαϊκό-κοινοτικό δίκαιο και στις γενικές αρχές του δικαίου της υγείας.

Η δεύτερη ειδική θεματική αφορά στη λειτουργία των υγειονομικών επιτροπών. Ήδη από την έναρξη της λειτουργίας του, ο

ΣτΠ έχει δεχθεί μεγάλο αριθμό αναφορών από ασφαλισμένους που παραπονούνται για ελλείψεις στην αιτιολογία των αποφάσεων, εσφαλμένες εκτιμήσεις, πλημμελή συγκρότηση των επιτροπών, ακόμη και για κακή συμπεριφορά.

ΕΙΔΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ I

Γενικά θέματα υγείας

Απονομή τίτλων ειδικότητας γενικής ιατρικής

Πολίτες κατήγγειλαν στον ΣτΠ ότι οι εξετάσεις για την απόκτηση του τίτλου ειδικότητας γενικής ιατρικής, που θεσπίστηκαν με νόμο, εξακολουθούν να διεξάγονται και, κατά συνέπεια, να απονέμεται ο τίτλος της ειδικότητας «γενικής ιατρικής» παρά τις αντίθετες κοινοτικές Οδηγίες, σύμφωνα με τις οποίες ο τίτλος της ειδικότητας γενικής ιατρικής απονέμεται ύστερα από τριετή τουλάχιστον εκπαίδευση ή έπειτα από συναφή εκπαίδευση βεβαιωμένη με πιστοποιητικό (Οδηγία 2001/19/ΕΚ).

Ο ΣτΠ ερεύνησε το θέμα και διαπίστωσε ότι η καταγγελλόμενη διαδικασία δεν συνάδει με τις ρυθμίσεις του κοινοτικού δικαίου όπως ενσωματώθηκαν στην εσωτερική έννομη τάξη. Άλλωστε, η αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου επιβάλλει την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας και την κατάργηση κάθε αντίθετης διάταξης.

Η Αρχή πρότεινε:

- ✿ την εφαρμογή τριετούς εκπαίδευσης κατά πλήρη απασχόληση στην ειδικότητα γενικής ιατρικής
- ✿ την άμεση έκδοση υπουργικής απόφασης για οργάνωση εξαμηνιαίας ή ετήσιας εκπαίδευσης
- ✿ την παύση της διενέργειας των εξετάσεων και την ανάκληση των τίτλων ειδικότητας που χορηγήθηκαν κατά παράβαση της ισχύουσας νομοθεσίας.

Η Διεύθυνση Επαγγελματών Υγείας και Πρόνοιας του Υπουργείου Υγείας δεσμεύτηκε να συμμορφωθεί με τις κοινοτικές Οδηγίες.

Άδειες άσκησης επαγγελματιών υγείας

Ο ΣτΠ κλήθηκε να ελέγξει τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες η διοίκηση χορηγεί άδειες άσκησης επαγγελματιών υγείας σε διπλωματούχους από τα νέα κράτη-μέλη της ΕΕ. Οι νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις απαιτούσαν επιπλέον πιστοποιητικό ότι ο τίτλος που προσκομίζουν οι ενδιαφερόμενοι είναι ο προβλεπόμενος από τη σχετική Οδηγία, όπως αυτή περιέχεται στη Συνθήκη Προσχώρησης των 10 νέων κρατών-μελών, ενώ τα υπουργεία Υγείας και Παιδείας διατύπωσαν αντιτιθέμενες απόψεις σχετικά με τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται.

Ο ΣτΠ, αφού εξέτασε τις κοινοτικές Οδηγίες και το πώς αυτές ενσωματώθηκαν στο ελληνικό δίκαιο, πρότεινε:

- * Στις περιπτώσεις που το πτυχίο ιατρικής αποκτήθηκε σε κάποιο από τα 10 νέα κράτη-μέλη της ΕΕ και χορηγήθηκε για εκπαίδευση που άρχισε μετά την προσχώρηση των 10 αυτών κρατών στην ΕΕ (1.5.2004), ισχύει η αρχή της αυτόματης αναγνώρισης πτυχίων, εάν οι ονομασίες των πτυχίων συμπίπτουν με αυτές της Οδηγίας 19/2001/ΕΚ (ΠΔ 84/1986).
- * Εάν οι ονομασίες των πτυχίων δεν συμπίπτουν με αυτές της παραπάνω Οδηγίας απαιτείται πιστοποιητικό της αρμόδιας αρχής του κράτους προέλευσης που να βεβαιώνει ότι τα πτυχία χορηγήθηκαν ύστερα από εκπαίδευση που πληροί τις προϋποθέσεις της Οδηγίας 93/16/ΕΟΚ.
- * Το παραπάνω πιστοποιητικό απαιτείται επίσης και στις περιπτώσεις που το πτυχίο ιατρικής χορηγήθηκε για εκπαίδευση που άρχισε πριν από την προσχώρηση των 10 κρατών στην ΕΕ. Σε αυτή την περίπτωση εξετάζεται εάν οι ονομασίες των πτυχίων αντιστοιχούν με αυτές της Οδηγίας 19/2001/ΕΚ. Εάν δεν προσκομιστεί το πιστοποιητικό, απαιτείται βεβαίωση τριτοτύπου επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Το ΝΣΚ κατέληξε στο ίδιο συμπέρασμα και εξέδωσε λίγο αργότερα σχετική γνωμοδότηση, την οποία αποδέχθηκε το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, υποδεικνύοντας σε όλες τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις της χώρας να χορηγούν άδειες άσκησης ιατρικού επαγγέλματος.

Προσαγωγή πολιτών για εξέταση από ψυχιάτρους

Σύμφωνα με αναφορά που εξέτασε ο ΣτΠ, στα Ιωάννινα, οι ασθενείς που οδηγούνται ύστερα από εισαγγελική παραγγελία για ψυχιατρική εξέταση προς ακούσιο εγκλεισμό διανυκτερεύουν στο αστυνομικό τμήμα. Σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις, για την επιβολή του μέτρου του ακούσιου εγκλεισμού απαιτείται η γνωμάτευση δύο ψυχιάτρων, προϋ-

πόθεση όμως που δεν πληρούται, αφού στα τοπικά νοσοκομεία δεν υπάρχει δεύτερος εφημερεύων ψυχίατρος. Ο ΣτΠ, αφού διενήργησε αυτοψία, επισήμανε ότι ο περιορισμός των ακούσια εγκλειόμενων ψυχικά ασθενών σε χώρο αστυνομικής κράτησης προσβάλλει την προσωπικότητά τους. Αναγνωρίζοντας τα προβλήματα εφαρμογής του νόμου σχετικά με την ακούσια νοσηλεία, το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης έχει αναλάβει πρωτοβουλία για τη διενέργεια σειράς συναντήσεων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και φορέων, μεταξύ των οποίων και ο ΣτΠ, προκειμένου να εφαρμοστεί ορθά το νομοθετικό πλαίσιο για την ακούσια νοσηλεία.

Ίδρυση μονάδας ψυχικής υγείας

Στο πλαίσιο του προγράμματος «Ψυχαργός», το Δρομοκαΐτειο Θεραπευτήριο, για την αποασυλοποίηση ατόμων με ψυχικές διαταραχές, αγόρασε πολυώροφο κτίριο στο Χαλάνδρι κοντά σε δημοτικό σχολείο, με σκοπό τη λειτουργία οικοτροφείου ψυχικά ασθενών. Ο σύλλογος γονέων του σχολείου καθώς και κάτοικοι της περιοχής απευθύνθηκαν στον ΣτΠ, επικαλούμενοι πρόβλημα επικινδυνότητας από την παρουσία του οικοτροφείου· τόνισαν επίσης το γεγονός ότι ο δήμος, η νομαρχία και το Υπουργείο Παιδείας δεν είχαν δώσει άδεια λειτουργίας.

Ο ΣτΠ επισήμανε ότι η αρμοδιότητα για τη σύσταση και τη λειτουργία των οικοτροφείων ανήκει αποκλειστικά στους υπουργούς Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομικών, Υγείας και Πρόνοιας και στον κατά περίπτωση συναρμόδιο υπουργό, ύστερα από πρόταση της τοπικής αρμόδιας Τομεακής Επιτροπής Ψυχικής Υγείας. Επίσης, η Αρχή αναφέρθηκε στον κρισιμο και πολυσύνθετο χαρακτήρα της αποασυλοποίησης και της λειτουργίας μονάδων ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης που έχουν στόχο την κοινωνική ενσωμάτωση των ψυχικά νοσούντων. Τέλος, υπογραμμίστηκε ότι τα περι επικινδυνότητας των ψυχικά ασθενών οφείλονται ως επί το πλείστον σε κοινωνικά στερεότυπα.

Το οικοτροφείο τελικά εγκαταστάθηκε και σήμερα λειτουργεί κανονικά.

Επιπτώσεις στη δημόσια υγεία από τη χρήση δακρυγόνων

Πολίτης κατέθεσε αναφορά σχετικά με τη δράση της Αστυνομίας κατά τη διάρκεια επεισοδίων που έλαβαν χώρα στην κεντρική πλατεία της Νέας Σμύρνης ύστερα από ποδοσφαιρικό αγώνα τον Οκτώβριο του 2003. Υποστήριξε ότι η χρήση δακρυγόνων από τα ΜΑΤ είχε ως συνέπεια να υποφέρει ο ίδιος έντονα και για αρκετές ώρες από τη δράση των εκπεμπόμενων ουσιών.

Ο ΣτΠ επικοινωνήσε με όλους του εμπλεκόμενους φορείς (Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής, Διεύθυνση Τεχνικών, 3ο Τμήμα Οπλισμού και Ατομικών Εφοδίων, Γενικό Χημείο του Κράτους), ζητώντας τεκμηριωμένη απάντηση τόσο σχετικά με τον τύπο και την ποσότητα των δακρυγόνων που χρησιμοποιήθηκαν στα επεισόδια όσο και για την τοξικότητα των δακρυγόνων και τις πιθανές επιβλαβείς επιπτώσεις τους στη δημόσια υγεία.

Ο ΣτΠ πρότεινε:

Να ενημερώνονται αναλυτικά οι δυνάμεις καταστολής σχετικά με τις επιπτώσεις στην υγεία από τις ουσίες που χρησιμοποιούνται ως μέσα καταστολής. Κατά τη γνώμη της Αρχής, η ενημέρωση είναι αναγκαία προϋπόθεση για την ορθή εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας κατά τη στάθμιση των αγαθών που διακυβεύονται, εν προκειμένω της δημόσιας τάξης και ασφάλειας αφενός και της δημόσιας υγείας αφετέρου.

Ιατρικό απόρρητο οροθετικών ασθενών

Ο ΣτΠ χειρίστηκε υπόθεση που αφορούσε στην άρνηση γιατρών να χορηγήσουν τα προσωπικά δεδομένα οροθετικών ασθενών στο ΚΕΕΛ.

Ο ΣτΠ επισήμανε:

❖ Η παρακολούθηση της δημόσιας υγείας γίνεται με συγκέντρωση στοιχείων από έρευνες ή με βάση τα πιστοποιητικά θανάτου (δείκτης θνησιμότητας πληθυσμού) ή με προγράμματα δημόσιας υγείας, καθώς επίσης και με βάση τις αναφορές για

κρούσματα από θεράποντες ιατρούς που έχουν την υποχρέωση να αναφέρουν ασθενείς με ορισμένα «μολυσματικά» νοσήματα, όπως το AIDS.

- ❖ Η μέριμνα της πολιτείας για τη δημόσια υγεία ενδέχεται σε κάποιες περιπτώσεις να προσκρούει στο ιατρικό απόρρητο, του οποίου η παράβαση συνιστά ποινικό αδίκημα.

Ωστόσο, η προστασία του ιατρικού απορρήτου υποχωρεί όταν συγκρούεται με αγαθά που κρίνονται μεγαλύτερης σπουδαιότητας. Άρα, για τον θεράποντα ιατρό είναι υποχρεωτική η δήλωση των κρουσμάτων AIDS στην αρμόδια υγειονομική υπηρεσία, ώστε να διαφυλαχθεί το εν προκειμένω υπέρτερο δημόσιο συμφέρον, μολονότι παραβιάζεται η υποχρέωση εχεμύθειας. Τονίζεται βέβαια ότι το αρχείο του ΚΕΕΛ τηρείται με τις αυστηρές προϋποθέσεις του νόμου σχετικά με «την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα».

ΕΙΔΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ II

Υγειονομικές επιτροπές

Ο ΣτΠ έχει ασχοληθεί συστηματικά με θέματα που αφορούν στις υγειονομικές επιτροπές. Σε έγγραφά του προς τους εμπλεκόμενους φορείς, αλλά και στις ετήσιες εκθέσεις του έχει αναφερθεί επανειλημμένα στην οργάνωση και τη λειτουργία των υγειονομικών επιτροπών, καθώς και στην υποχρέωση να είναι πλήρως αιτιολογημένες οι αποφάσεις τους. Το ελλιπές θεσμικό πλαίσιο και η παράλληλη λειτουργία πολλών υγειονομικών επιτροπών ταλαιπωρούν τους πολίτες και καθυστερούν τη χορήγηση κοινωνικών παροχών.

Αρμοδιότητες, οργάνωση και λειτουργία

Σύμφωνα με τη νομοθεσία, λειτουργούν παράλληλα πολλές υγειονομικές επιτροπές (ΥΕ) στο πλαίσιο διαφορετικών διοικητικών δομών ή φορέων. Προβλέπονται ΥΕ σε ποικί-

λους ασφαλιστικούς φορείς, ανάλογα είτε με την υπό εξέταση ασθένεια είτε με το είδος της παροχής που ζητείται από τον πολίτη. Κάποιοι ασφαλιστικοί φορείς διαθέτουν δικές τους ΥΕ (π.χ. ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, ΤΕΒΕ), ενώ ορισμένοι παραπέμπουν τους ασφαλισμένους τους στις υγειονομικές επιτροπές άλλων φορέων (π.χ. εκτίμηση ασφαλισμένων του ΟΓΑ από τις υγειονομικές επιτροπές του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ).

Ο ΣτΠ κλήθηκε να αντιμετωπίσει πληθώρα προβλημάτων, όπως:

- ❖ Υπέρμετρες καθυστερήσεις, ειδικά στη χορήγηση συντάξεων αναπηρίας με τις διαδικασίες για τη διαδοχική ασφάλιση σε περισσότερους ασφαλιστικούς φορείς, διότι στις περιπτώσεις αυτές συχνά απαιτείται η εξέταση από περισσότερες υγειονομικές επιτροπές.
- ❖ Έγγραφες γνωματεύσεις στις οποίες η σύνθεση των υγειονομικών επιτροπών δεν είναι πάντοτε ευκρινής.
- ❖ Αμφιβολίες για την απαρτία των μελών της υγειονομικής επιτροπής κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης.
- ❖ Διαμαρτυρίες για αγενή συμπεριφορά των μελών της επιτροπής ή για παραπληροφόρηση των πολιτών.

Αιτιολογία των γνωματεύσεων

Από τα έντυπα των γνωματεύσεων που έχουν τεθεί υπόψη του ΣτΠ προκύπτει ότι συχνά συμπληρώνονται κατά τρόπο άκρως πρό-

χειρο ή συνοπτικό, με αποτέλεσμα να είναι δυσχερής η ανάγνωσή τους και η διακρίβωση των ασθενειών ή των βλαβών της υγείας που έχουν διαπιστωθεί.

Ιδιαίτερα προβλήματα έχουν διαπιστωθεί:

- ✿ στην αιτιολογία των γνωματεύσεων των υγειονομικών επιτροπών, η οποία αρκετές φορές είναι ατελής και ασαφής
- ✿ στη δεσμευτικότητα και τον έλεγχο της εφαρμογής των διατάξεων που ορίζουν ποσοστά αναπηρίας ανάλογα με την ασθένεια, γιατί οι σχετικοί κατάλογοι δεν είναι ενιαίοι για όλες τις υγειονομικές επιτροπές.

Ως προς την αιτιολογία των γνωματεύσεων των υγειονομικών επιτροπών, πρέπει να σημειωθεί ότι οι ιατρικές κρίσεις, ως αξιολογήσεις επιστημονικές, εκφεύγουν κατ' αρχήν της αρμοδιότητας του ΣτΠ. Όμως η Αρχή έχει επισημάνει ότι η ελευθερία της επιστημονικής εκτίμησης εκ μέρους των υγειονομικών επιτροπών δεν τις απαλλάσσει, ως διοικητικά όργανα, από την υποχρέωση να λειτουργούν και να αιτιολογούν τις γνωματεύσεις τους σύμφωνα με τους κανόνες που δίδουν τα άλλα συλλογικά όργανα της διοίκησης. Σε περιπτώσεις ελλιπούς αιτιολόγησης μπορεί να ζητηθεί είτε η επανεξέταση του ασφαλισμένου είτε, συνηθέστερα στις περιπτώσεις των συντάξεων αναπηρίας, η επαύξηση του ποσοστού αναπηρίας από το αρμόδιο ασφαλιστικό όργανο με συνεκτίμηση της κατάστασης υγείας του ασφαλισμένου, όπως κρίθηκε από την υγειονομική

επιτροπή, σε συνδυασμό με την ηλικία του και τη δυνατότητά του να συνεχίσει να ασκεί την επαγγελματική δραστηριότητα που ασκούσε σε σχέση με την ικανότητά του να κερδίζει ποσοστό από αυτά που κερδίζει υγιής εργαζόμενος της ίδιας επαγγελματικής κατηγορίας ή μόρφωσης.

Ο ΣτΠ δηλαδή θυμίζει στα ασφαλιστικά όργανα ή στις αρμόδιες τοπικές διοικητικές επιτροπές ότι έχουν τη δυνατότητα, μέσα στα όρια που θέτει ο νόμος, να εκτιμήσουν την ασφαλιστική αναπηρία, δηλαδή την ικανότητα άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας, που μπορεί να διαφέρει, και πράγματι συνήθως διαφέρει, από το ποσοστό της ανατομοφυσιολογικής βλάβης.

Εξίσου σημαντικό είναι και το ζήτημα της αιτιολογίας στις περιπτώσεις αιτημάτων για το επίδομα τετραπληγίας- παραπληγίας. Ο ΣτΠ έχει διατυπώσει τη θέση ότι, σύμφωνα με τη νομολογία, αποτελεί υποχρέωση των υγειονομικών επιτροπών να γνωμοδοτούν για το αν η πάθηση των αιτούντων επίδομα έχει ως συνέπεια την αδυναμία χρήσης των κάτω άκρων, ανεξάρτητα από την ονομασία της ασθένειας, αν δηλαδή η πάθησή τους επιφέρει, κατά την κρίση της υγειονομικής επιτροπής, αναπηρία της ίδιας μορφής με την τετραπληγία-παραπληγία.

ΚΥΚΛΟΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

Ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής εξετάζει αναφορές που σχετίζονται με παραβάσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος, αυθαίρετες παρεμβάσεις στο οικιστικό και πολιτιστικό περιβάλλον και γενικότερη υποβάθμιση της ποιότητας ζωής. Κατά το 2005 συνεχίστηκε η παρέμβαση της Αρχής για:

- την ολοκλήρωση βασικών έργων υποδομής, όπως είναι τα συστήματα ελέγχου του πόσιμου νερού, τα δίκτυα αποχέτευσης και οι χώροι υγειονομικής ταφής απορριμμάτων
- τον αποτελεσματικό έλεγχο της αυθαίρετης δόμησης
- την εγκατάσταση και τη λειτουργία των σταθμών βάσης κινητής τηλεφωνίας
- τις προϋποθέσεις για τη λειτουργία καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος
- τον χαρακτηρισμό δασικών εκτάσεων.

ΧΡΥΣΗ ΧΑΤΖΗ
Βοηθός Συνήγορος

Από τα πορίσματα που εκπόνησε ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής το 2005 ενδεικτικά αναφέρονται τα παρακάτω:

- Λειτουργία αναψυκτηρίων εντός του αιθρητικού δάσους «Πευκιάς» στο Ξυλόκαστρο Κορινθίας.
- Εγκατάσταση ανεγκυστήρα και μη αναστρέψιμες βλάβες που έχουν προκληθεί στο σπήλαιο Αλιστράτης Σερρών.
- Καθεστώς αδειοδότησης των ατμοηλεκτρικών σταθμών της ΔΕΗ στην Καρδιά, τον Άγιο Δημήτριο και την Πτολεμαΐδα του Νομού Κοζάνης.
- Υπέρβαση του ορίου θορύβου από τους ναούς για τη σήμανση της ώρας (μεγαφωνικές εγκαταστάσεις και ηλεκτρικά σήμαντρα).

Η Γεωργία Γιαννακούρου, Βοηθός Συνήγορος στον Κύκλο Ποιότητας Ζωής, παραιτήθηκε στις 12.4.2005, γιατί εκλέχθηκε καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, και στις 6.6.2005 ανέλαβε η Χρυσή Χατζή.

ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΑΦΟΡΩΝ 2005 2.608

Αναφορές εντός αρμοδιότητας 1.636

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΚΑΚΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ 522

Επίλυση του προβλήματος κακοδιοίκησης (θετική έκβαση) 441

Μη επίλυση του προβλήματος κακοδιοίκησης (μη αποδοχή των προτάσεων της Αρχής – αδυναμία επίλυσης) 81

ΜΗ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΚΑΚΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ 311

ΔΙΑΚΟΠΗ ΕΡΕΥΝΑΣ 138

ΕΚΚΡΕΜΕΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ (31.12.2005) 665

Από το σύνολο των υποθέσεων αναδείχθηκαν τα εξής συστηματικά προβλήματα της διοίκησης:

- τα δασαρχεία καθυστερούν να εκδώσουν πράξεις χαρακτηρισμού μιας έκτασης ως δασικής ή μη
- δεν τηρούνται οι νομοθετικές διατάξεις κατά τη διαδικασία καθορισμού του αιγιαλού και της παραλίας
- καθυστερεί η έκδοση οικοδομικών αδειών και γενικότερα η διεκπεραίωση των αιτήσεων από τις πολεοδομίες
- καθυστερούν οι διαδικασίες για τη διενέργεια αυτοψιών, την εκδίκαση ενστάσεων, την επιβολή προστίμων και την κατεδάφιση αυθαιρέτων
- πάσχει η διαδικασία χορήγησης αδειών λειτουργίας για καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος από τους δήμους
- καθυστερούν οι διαδικασίες απαλλοτρίωσης και η καταβολή της σχετικής αποζημίωσης στους θιγόμενους πολίτες.

Στη φετινή έκθεση ο Κύκλος εστιάζει το ενδιαφέρον του σε δύο ειδικές θεματικές ενότητες: Η πρώτη αφορά στην προστασία των οικοσυστημάτων. Η ανεπαρκής οριοθέτηση, η έλλειψη χαρακτηρισμού και προστατευτικού καθεστώτος ορισμένων φυσικών οικοτόπων, αλλά και η παράκαμψη κάποιων προστατευτικών διατάξεων και των διαδικασιών περιβαλλοντικής αδειοδότησης αποτελούν

φαινόμενα παθογένειας που εντοπίζονται σε όλα τα επίπεδα της διοίκησης. Η δεύτερη ένότητα, του οικιστικού περιβάλλοντος, αφορά στη διαχείριση των κοινόχρηστων χώρων από τους ΟΤΑ, όπου εντοπίζεται προϋούσα υποβάθμιση των πνευμένων πρασίνου στις πόλεις, αλλά και αναίρεση της ίδιας της κοινής χρήσης των χώρων.

ΕΙΔΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Ι

Διαχείριση των οικοσυστημάτων

Τα οικοσυστήματα χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας, αφενός λόγω της πλούσιας βιολογικής ποικιλοτήτάς τους και αφετέρου λόγω του άμεσου κινδύνου από την προϋούσα υποβάθμισή τους. Σύμφωνα με την εθνική και την κοινοτική νομοθεσία, η πολιτεία πρέπει να θεσπίσει τα κατάλληλα προληπτικά μέτρα ώστε να αποφεύγεται η υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων. Η Ελλάδα έχει προτείνει ως τώρα 151 ζώνες ειδικής προστασίας, 239 τόπους κοινοτικής σημασίας (Δίκτυο Natura 2000), 10 υγροτόπους διεθνούς σημασίας ως περιοχές προστατευόμενες από τη Συνθήκη Ramsar, καθώς και 10 περιοχές ως εθνικούς δρυμούς.

Σχεδιασμός σε εθνικό επίπεδο

Επανελημμένα διαπιστώνεται ανακολουθία μεταξύ της επίσημα εκφρασμένης βούλησης της πολιτείας και της πρακτικής που ακολουθεί, η οποία εκδηλώνεται με την έκδοση ειδικών ρυθμιστικών διατάξεων που συχνά αναιρούν άλλες γενικότερες προστατευτικές ρυθμίσεις. Με τον τρόπο αυτόν η χώρα εμ-

φανίζεται να αθετεί δεσμεύσεις που απορρέουν είτε από διεθνείς συμβάσεις (π.χ. Συνθήκη Ramsar, Δίκτυο Natura 2000) είτε από την ένταξη περιοχών σε περιβαλλοντικά προγράμματα της ΕΕ (π.χ. «Life», «Habitat») με ορατό τον κίνδυνο της απώλειας πόρων από τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης.

Ενδεικτική περίπτωση

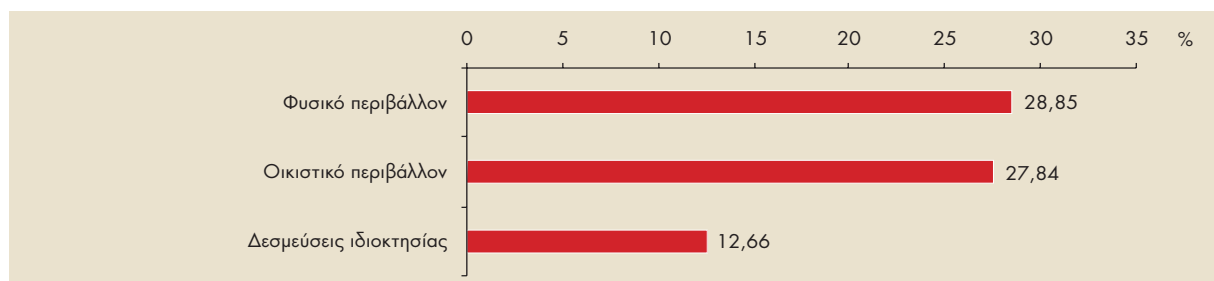
Η μελέτη και η έγκριση της εγκατάστασης ξύλινων λυόμενων οικημάτων εντός δασικών περιοχών γίνεται κατά παρέκκλιση των πολεοδομικών και άλλων διατάξεων. Θεσμοθετείται με τον τρόπο αυτόν διαδικασία που παρακάμπτει την εθνική και την κοινοτική νομοθεσία, η οποία επιβάλλει την περιβαλλοντική αδειοδότηση για τη μελέτη και την κατασκευή των δασικών χωριών και των συνοδών έργων σε δασικές περιοχές.

Κακοδιοίκηση εκ μέρους των ΟΤΑ – Ανεπαρκείς έλεγχοι

Η εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας από τις αποκεντρωμένες υπηρεσίες συ-

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΠΟΥ ΧΕΙΡΙΣΤΗΚΕ Ο ΚΥΚΛΟΣ

νιστά βασική παράμετρο της ολοκληρωμένης διαχείρισης. Ωστόσο, ο ΣτΠ διαπιστώνει ότι οι αρχές της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης συχνά παρερμηνεύουν την αρμοδιότητα που τους απονέμει το Σύνταγμα στη διαχείριση των τοπικών υποθέσεων και την εκλαμβάνουν ως αποδέσμευση από τις επιταγές της κρατικής έννομης τάξης.

Ενδεικτικές περιπτώσεις

- ❖ η απροθυμία των νομαρχιών να συστήσουν συνεργεία κατεδαφίσεων και η σπουδή τους να αναστέλλουν αποφάσεις κατεδαφίσεων
- ❖ οι εκτεταμένες επιχωματώσεις και οι ανεγέρσεις αυθαίρετων κατασκευών και οικοδομών εκ μέρους των δημοτικών αρχών στη λίμνη της Καστοριάς, στη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου και στη λίμνη Κερκίνη
- ❖ η αδειοδότηση εγκαταστάσεων βουστασιών δίπλα στη λίμνη Αλατζάγκιολα στο Δέλτα του Νέστου.

Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

Οι Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) τείνουν να απαξιωθούν είτε γιατί παρακάμπτεται η περιβαλλοντική αδειοδότηση για τα έργα ή τις δραστηριότητες είτε γιατί σε κάποιες περιπτώσεις ανατίθενται μετά την εκπόνηση της οριστικής μελέτης του έργου, με μόνο σκοπό να επιβεβαιωθεί η κα-

ταλληλότητα της ήδη επιλεγείσας θέσης και να «τεκμηριωθεί» η ανυπαρξία επιπτώσεων στο περιβάλλον.

Συχνά οι ΜΠΕ πάσχουν από αοριστία και ασάφεια, δεν περιέχουν ποσοτική και ποιοτική αναγωγή των επιπτώσεων στο περιβάλλον, δεν εξετάζουν την αθροιστική επίπτωση του έργου με άλλα έργα ή δραστηριότητες στην ίδια περιοχή ή δεν εξετάζουν εναλλακτικές λύσεις.

Ενδεικτική περίπτωση

Χορηγήθηκε άδεια λειτουργίας και έναρξης της δραστηριότητας για πτήσεις με υδροπλάνα προς και από τη λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων, ήδη από τον Ιούνιο του 2005, χωρίς έγκριση ΜΠΕ και περιβαλλοντικών όρων, μολονότι η δραστηριότητα αυτή δεν περιλαμβάνεται στις επιτρεπόμενες από την προστατευτική για την περιοχή νομοθεσία. Ο ΣτΠ ενημερώθηκε ότι κατατέθηκε εκ των υστέρων στην Περιφέρεια, στις 7.9.2005, η ΜΠΕ για τη λειτουργία υδατοδρομίου στη λίμνη Παμβώτιδα.

Υποδομή και στελέχωση αρμόδιων υπηρεσιών

Η έλλειψη προσωπικού, η ανεπαρκής επιμόρφωση και εξειδίκευση του ήδη υπηρετούντος προσωπικού στις αρμόδιες υπηρεσίες, καθώς και η σοβαρή έλλειψη μηχανοργάνωσης και υλικοτεχνικής υποδομής έχουν ως αποτέλεσμα την αδυναμία διενέργειας ουσιαστικών αυτοψιών και συστηματικής παρακολούθησης (monitoring) των περιβαλλοντικών συνθηκών και της κατάστασης των φυσικών πόρων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η μεγάλη χρονοτριβή κατά τη διαδικασία πιστοποίησης του αυθαίρετου χαρακτήρα των κατασκευών, η άρνηση κατεδάφισης με δικαιολογία τον μεγάλο αριθμό εκκρεμών καταδεφίσεων ή την ανεπάρκεια κονδυλίων, συνεργειών ή χρόνου, καθώς και η συστηματική άρνηση της διοίκησης να εφαρμόσει τις αποφάσεις των δικαστηρίων. Συχνά είναι εμφανής η άγνοια της νομοθεσίας και η ελλιπής ενημέρωση των υπηρεσιών.

Ενδεικτική περίπτωση

Κατά την περιβαλλοντική αδειοδότηση του έργου της κατασκευής νέου λιμένα στον Μώλο Μαρμάρων της Πάρου δεν ελήφθη υπόψη το γεγονός ότι η περιοχή ήταν μία από τις 51 νέες ζώνες ειδικής προστασίας που προτείνεται να ενταχθούν στο Δίκτυο Natura 2000. Η αρμόδια υπηρεσία αγνοούσε το γεγονός, και μόνο μετά την παρέμβαση του ΣτΠ ζήτησε συνολική επανεξέταση της αδειοδότησης του έργου.

Νομικό και θεσμικό πλαίσιο

Η διατήρηση πολλών παράλληλων νομικών καθεστώτων (δάση, δασικές εκτάσεις, εθνικοί δρυμοί, αρχαιολογικοί χώροι, υγρότοποι, ζώνες ειδικής προστασίας, τόποι κοινοτικής σημασίας, ρέματα, αιγιαλοί κ.λπ.), καθώς και η έλλειψη κωδικοποίησης της νομοθεσίας δημιουργούν προβλήματα τόσο στην εφαρμογή της νομοθεσίας όσο και στον έλεγχο από τα αρμόδια όργανα. Η χώρα εμφανίζεται να αθετεί τις δεσμεύσεις της έναντι της ΕΕ, καθώς σε αρκετές περιπτώσεις (π.χ. δέλτα Εύηνου, νήσος Χρυσή στην Ιεράπετρα) δεν εφαρμόζεται σωστά η κοινοτική νομοθεσία προστασίας του περιβάλλοντος.

Πρέπει πάντως να επισημανθεί ότι για τη διασφάλιση μιας περιοχής δεν αρκεί μόνη η έκδοση προστατευτικού ΠΔ. Επιβάλλεται να συντρέχουν και οι υπόλοιπες παράμετροι της ολοκληρωμένης διαχείρισης. Αναφέρεται ενδεικτικά ότι οι φορείς διαχείρισης που έχουν την ευθύνη για τη διαχείριση 27 από το σύνολο των προστατευόμενων περιοχών παρέμεναν έως πρόσφατα ανενεργοί, αν και οι περισσότεροι ιδρύθηκαν το 2003.

Τα προβλήματα εμφανίζονται εντονότερα στις περιοχές οι οποίες, αν και συγκεντρώνουν όλα τα χαρακτηριστικά, δεν έχουν ενταχθεί σε καθεστώς προστασίας. Η διαχείρισή τους ασκείται από τις υφιστάμενες νομαρχιακές, περιφερειακές ή κεντρικές δημόσιες υπηρεσίες, των οποίων οι αρμοδιότητες σε πολλές περιπτώσεις επικαλύπτονται.

Ενδεικτική περίπτωση

Ο υγρότοπος του Αγίου Ιωάννη Πόρτο στην Τήνο έχει σημαντική αξία διεθνώς (αμμοθι-

νες, πέρασμα πουλιών και ψαριών, φώκιες *Monachus Monachus*, θαλάσσιες χελώνες *Caretta caretta*) και οικολογικά χαρακτηριστικά τα οποία εντοπίζονται σε κατηγορίες προστατευόμενων βιοτόπων από τη Συνθήκη Ramsar. Επειδή ο βιότοπος αυτός δεν προστατεύεται άμεσα από την εθνική και κοινοτική νομοθεσία, περιελήφθη, εν μέρει, εντός του οικισμού του Αγίου Ιωάννη.

Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών

Για την προστασία των οικοσυστημάτων, όπως έχει αποδειχθεί στην πράξη, δεν είναι πάντοτε απαραίτητη η απόλυτη απαγόρευση κάθε δραστηριότητας και παρέμβασης, καθώς οι κάτοικοι αποτελούν το ανθρωπογενές στοιχείο του οικοσυστήματος. Αντίθετα, σε πολλές περιπτώσεις πληρέστερη και αποτελεσματικότερη προστασία επιτυγχάνεται με την ανθρώπινη παρουσία και την άσκηση ορισμένων δραστηριοτήτων ήπιας μορφής. Αυτό όμως απαιτεί την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των κατοίκων για τις αξίες που απορρέουν από τα οικοσυστήματα, καθώς και την ενεργό συμμετοχή των άμεσα ενδιαφερομένων στην κατάρτιση και την εφαρμογή των σχεδίων διαχείρισης, ως βασική εγγύηση για την κοινωνική αποδοχή των παρεμβάσεων στον χώρο.

Ανταπόκριση της διοίκησης στις επισημάνσεις του ΣτΠ

Στις περισσότερες περιπτώσεις υλοποιημένων κατασκευών παρατηρήθηκε ότι η υιοθέτηση των υποδείξεων του ΣτΠ και η κατεδάφιση των αυθαίρετων προσκρούουν συχνά σε φυσική αδυναμία της διοίκησης να ανταποκριθεί (για οικονομικούς, κοινωνικούς ή άλλους λόγους), ακόμη και όταν υπάρχει η σχετική βούληση συμμόρφωσης προς τις υποδείξεις της Αρχής.

Σε περιπτώσεις που διαπιστώθηκε ρύπανση και υποβάθμιση του περιβάλλοντος δεν επιβλήθηκαν οι προβλεπόμενες κυρώσεις ούτε ελήφθησαν τα ενδεδειγμένα μέτρα προστασίας. Σε λίγες μόνον υποθέσεις, ο ΣτΠ ενημερώθηκε ότι έχει ενεργοποιηθεί η διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Ενδεικτικές περιπτώσεις παραβίασης της περιβαλλοντικής νομοθεσίας για τη διαχείριση των οικοσυστημάτων

Αυθαίρετη δόμηση

- ❖ Ανέγερση οικοδομής στην ευρύτερη περιοχή προστασίας του εθνικού θαλάσσιου πάρκου του κόλπου Λαγανά στη Ζάκυνθο.
- ❖ Κατασκευή, στη ζώνη οικιστικού ελέγχου απόλυτης προστασίας του υγροτόπου της Αλυκής στην Κω, αυθαίρετης ξενοδοχειακής μονάδας 1.800 τ.μ., με οικοδομική άδεια για κατάστημα 600 τ.μ.
- ❖ Καταστροφικές παρεμβάσεις στους υγροτόπους της λιμνοθάλασσας Μεσολογίου-Αιτωλικού από εκτεταμένες επιχωματώσεις της λιμνοθάλασσας και αυθαίρετες οικοδομές και κατασκευές στην Τουρλίδα.

Ρύπανση

- ❖ Πλημμελής λειτουργία εγκατάστασης βιολογικού καθαρισμού εργοστασίου επεξεργασίας φρούτων στον Νομό Άρτας, με συνέπεια τη διάθεση μερικών επεξεργασμένων λυμάτων σε ρέμα που καταλήγει στον Αμβρακικό κόλπο.
- ❖ Ρύπανση του περιβάλλοντος από τη διαρροή και την ταφή επικίνδυνων τοξικών αποβλήτων που προέρχονται από εγκαταστάσεις αποθήκευσης καυσίμων στην περιοχή Σκάλας Λουτρών Μυτιλήνης.

Συμπεράσματα

Για την αντιμετώπιση της υποβάθμισης των οικοσυστημάτων απαιτείται:

- ❖ Πλήρης και σαφής καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης, απαραίτητη προϋπόθεση για τη λήψη αποτελεσματικών προστατευτικών μέτρων, τον έλεγχο, τον γενικό προγραμματισμό και την οργάνωση.
- ❖ Εκπόνηση ειδικών περιβαλλοντικών μελετών, οι οποίες θα καθορίσουν τις χρήσεις και τις επιτρεπόμενες ήπιες δραστηριότητες στην περιοχή.
- ❖ Ενσωμάτωση της οικολογικής οπτικής στις προγραμματικές αρχές της αναπτυξιακής πολιτικής σε διάφορους τομείς (γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, τουρισμός)· τροποποίηση, συμπλήρωση και εκσυγχρονισμός της υπάρχουσας νομοθεσίας προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης.
- ❖ Αυστηρή επιβολή του νόμου και θέσπιση υποχρεωτικής παρακολούθησης των περιβαλλοντικών συνθηκών.

- ❖ Στελέχωση του μηχανισμού στήριξης της περιβαλλοντικής πολιτικής, τόσο στο επίπεδο της κεντρικής εξουσίας όσο, κυρίως, στο επίπεδο της τοπικής αυτοδιοίκησης, με επαρκές και εξειδικευμένο προσωπικό και εξασφάλιση πόρων.
- ❖ Θεσμικό πλαίσιο που θα εξασφαλίζει: διαφάνεια σε όλα τα στάδια της λήψης αποφάσεων, πρόσβαση στα στοιχεία που αφορούν στην ποιότητα του περιβάλλοντος, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών.

ΕΙΔΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ II

Η διαχείριση των κοινόχρηστων χώρων από τους ΟΤΑ

Η έννοια των κοινόχρηστων πραγμάτων είναι τόσο ευρεία ώστε να καταλαμβάνει μεγάλο μέρος του φυσικού αλλά και του οικιστικού περιβάλλοντος. Τα κοινόχρηστα πράγματα είναι εκτός συναλλαγής και ανήκουν είτε στο δημόσιο (αιγιαλός, παραλία) είτε στους ΟΤΑ, οι οποίοι αναλαμβάνουν τη διαχείριση και την αξιοποίησή τους κατά τρόπο που να μην αναιρεί την κοινή χρήση και να προάγει την κοινή ωφέλεια. Κάθε πολίτης έχει την εξουσία να χρησιμοποιεί ελεύθερα τους κοινόχρηστους χώρους, καθώς και το δικαίωμα να απαιτεί από τους υπεύθυνους για τη διαχείρισή τους ΟΤΑ την προστασία της ακώλυτης χρήσης τους όταν αυτή παρεμποδίζεται. Σε ένα θέμα που συνδέεται τόσο στενά με την ποιότητα ζωής των πολιτών (κοινόχρηστοι είναι στη συντριπτική τους πλειονότητα οι χώροι πρασίνου και οι ελεύθερες εκτάσεις που χρησιμοποιούν οι δημότες των ΟΤΑ για την αναψυχή τους ή την καθημερινή τους εξυπηρέτηση: δρόμοι, πλατείες, πάρκα, πεζοδρόμια κ.λπ.), τα σημεία τριβής μεταξύ των ΟΤΑ και των πολιτών είναι πολλά και οι αναφορές που φθάνουν στον ΣτΠ με θέμα την άσκηση από τους ΟΤΑ των διαχειριστικών τους αρμοδιοτήτων αποτελούν ένα από τα κύρια αντικείμενα διαμεσολάβησης της Αρχής.

Αναίρεση της κοινής χρήσης

Κατάληψη κοινόχρηστων χώρων

Εκτός από την προφανή αξία που έχουν οι κοινόχρηστοι χώροι για την ποιότητα ζωής, ιδίως σε επιβαρημένες οικιστικά περιοχές, αποτελούν και μια από τις σημαντικότερες πηγές εσόδων των ΟΤΑ, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με τη διαχείρισή τους. Οι ΟΤΑ δίνουν άδειες παραχώρησης, ολικής ή μερικής κατοχής του κοινόχρηστου χώρου έναντι σημαντικών χρηματικών ποσών δίνονται επίσης άδειες σε εστιατόρια και καφετέριες για την ανάπτυξη τραπεζοκαθισμάτων σε πεζοδρόμια και πλατείες, για την εγκατάσταση περιπτέρων ή για την έκθεση εμπορευμάτων πάνω στα πεζοδρόμια. Αν και η δραστηριότητα που αναπτύσσουν οι ιδιώτες στον κοινόχρηστο χώρο πρέπει να εξυπηρετεί ή να μην αναιρεί την κοινή χρήση, στην πράξη, με την παραχώρηση σε ιδιώτες ολοένα και μεγαλύτερου αριθμού αδειών κατάληψης κοινόχρηστων χώρων, η κοινή χρήση περιορίζεται σε υπέρμετρο βαθμό ή αποκλείεται τελείως.

Η κατάληψη κοινόχρηστων χώρων για την ανάπτυξη τραπεζοκαθισμάτων αναδεικνύεται σε οξύτατο πρόβλημα, ιδιαίτερα στις τουριστικές περιοχές.

Ενδεικτική περίπτωση

Στο Θησείο, σχεδόν όλα τα καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος που λειτουργούν στην περιοχή αναπτύσσουν τραπεζοκαθίσματα στους γύρω δρόμους και τα πεζοδρόμια, είτε καθ' υπέρβαση της άδειας που έχουν πάρει από τον Δήμο Αθηναίων είτε χωρίς καν σχετική άδεια. Ο ΣτΠ τόνισε την ανάγκη να ελεγχθούν οι άδειες λειτουργίας όλων των καταστημάτων, να διαπιστωθούν τυχόν παραβάσεις, να επιβληθούν οι προβλεπόμενες διοικητικές κυρώσεις και να ενταθούν οι έλεγχοι της Δημοτικής Αστυνομίας, έτσι ώστε να εξασφαλιζεται η συνεχής συμμόρφωση των ιδιοκτητών με τους κανόνες.

Το δημοτικό συμβούλιο του Δήμου Αθηναίων, ανταποκρινόμενο στην παρέμβαση του ΣτΠ, προώθησε οργανωτικές αλλαγές στον δήμο, που στόχο έχουν την έγκαιρη διερεύνηση των καταγγελιών, την έκδοση τόσο των αδειών παραχώρησης κοινόχρηστων χώρων όσο και των αδειών λειτουργίας καταστημάτων από το Τμήμα Αδειών Καταστημάτων και Θεαμάτων του δήμου, καθώς και την άμεση στελέχωση του τμήματος αυτού.

Πολλές αναφορές θέτουν το ζήτημα της κατάληψης κοινόχρηστων χώρων από ιδιώτες, χωρίς να υπάρχει σχετική άδεια από τον δήμο, καθώς και της αδράνειας των δήμων για την αποκατάσταση της νομιμότητας. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων πρόκειται για

αυθαίρετες κατασκευές στον αιγιαλό (π.χ. παράνομη επέκταση καταστήματος υγειονομικού ενδιαφέροντος στον αιγιαλό στο Μαστιχάρι της Κω, πλήθος αυθαίρετων σταθερών κατασκευών κατά μήκος της παραλιακής ζώνης Λεπτοκαρυάς Πιερίας, λειτουργία παραθαλάσσιου μπαρ στη Θάσο).

Στις παρεμβάσεις του ΣτΠ οι δημοτικές αρχές συνήθως καθυστερούν να απαντήσουν και αναβάλλουν τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων. Οι περισσότεροι δήμοι της χώρας αρνούνται στην πράξη να αντιμετωπίσουν ριζικά το ζήτημα της κατάληψης κοι-

νόχρηστων χώρων, κυρίως λόγω απροθυμίας να περιορίσουν μια πρακτική που θεωρείται οικονομικά συμφέρουσα για τον δήμο και την περιοχή γενικότερα.

Υποβάθμιση της κοινής χρήσης

Διατήρηση των χώρων πρασίνου

Σε μια ασφυκτικά δομημένη περιοχή, όπως είναι η Αττική, το θέμα της διατήρησης των χώρων πρασίνου αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα. Τον ΣτΠ έχει απασχολήσει το θέμα της κατάργησης του πρασίνου από τους κοινόχρηστους χώρους, έστω και αν αυτοί διατηρούν τον κοινόχρηστο χαρακτήρα τους. Ενδεικτικά παραδείγματα είναι η δημιουργία παιδικής χαράς από τον Δήμο Κηφισιάς σε άσος της περιοχής και η δημιουργία οικοδομικού συγκροτήματος προορισμένου να στεγάσει αθλητικούς συλλόγους, τοπικά σωματεία και άλλες κοινωφελείς δραστηριότητες σε τρεις πλατείες του Δήμου Αμα-

ρουσίου. Και στις δύο περιπτώσεις ο ΣτΠ τόνισε ότι απαγορεύεται η μείωση της συνολικής έκτασης πρασίνου ενός δήμου και κατά συνέπεια επιβάλλεται η ανταλλαγή της έκτασης του καταργούμενου πρασίνου με άλλη ίσης επιφάνειας. Ο Δήμος Κηφισιάς ανταποκρίθηκε άμεσα, ενώ ο Δήμος Αμαρουσίου επέδειξε πλήρη αδράνεια και περιορίστηκε απλώς να επικαλεστεί την «τόνωση της κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής της περιοχής».

Η καθαριότητα των κοινόχρηστων χώρων

Ιδίως στους μεγάλους δήμους της χώρας, η καθαριότητα των κοινόχρηστων χώρων αποτελεί ένα από τα πιο συνηθισμένα ζητήματα για τα οποία προσφεύγουν οι πολίτες στην Αρχή. Παλαιά εγκαταλελειμμένα κτίρια ή οικοπέδα έχουν μεταβληθεί σε χώρους εναπόθεσης κάθε είδους απορριμμάτων και οικοδομικών υλικών, αποτελώντας πραγματικές εστίες μόλυνσης και σοβαρό κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Οι πολίτες διαμαρτύρονται για έλλειψη καθαριότητας σε πλατείες, πάρκα, ακάλυπτους χώρους, παιδικές χαρές και δρόμους. Οι περισσότερες σχετικές αναφορές τέθηκαν στο αρχείο ύστερα από συμμόρφωση της διοίκησης.

Η εμπειρία της Αρχής επίσης έχει καταδείξει ότι στον τομέα της καθαριότητας συχνό πρόβλημα αποτελεί η τοποθέτηση των κάδων απορριμμάτων. Με δεκάδες αναφορές κάθε χρόνο, οι πολίτες διαμαρτύρονται για την επιλογή του σημείου όπου τοποθετούνται οι κάδοι, πολλές φορές ακριβώς κάτω από τα μπαλκόνια ή μπροστά από τα παράθυρα των σπιτιών τους, δημιουργώντας αφόρητες συνθήκες για τους ενοίκους, ιδίως σε περιόδους απεργίας του προσωπικού καθαριότητας των δήμων ή κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Πολλά παράπονα αφορούν επίσης στην υπερβολική συγκέντρωση κάδων απορριμμάτων σε έναν δρόμο ή, αντίθετα, στην έλλειψη σε κάποια περιοχή. Υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι στο θέμα της τοποθέτησης των κάδων συχνά η επιλογή των θέσεων δεν γίνεται με βάση ορθολογικά κριτήρια.

Ελλιπής φροντίδα κοινόχρηστων χώρων

Πολλοί πολίτες διαμαρτύρονται για την ελλιπή φροντίδα των κοινόχρηστων χώρων, ιδίως των οδών και των πεζοδρομίων. Το θέμα είναι ιδιαίτερα προβληματικό, διότι, πέρα από τις κακοτεχνίες, η πρόσβαση των πεζών σε αυτά παρακωλύεται από κάθε είδους εμπόδια (παράνομα παρκαρισμένα αυτοκίνητα και μοτοσικλέτες, ζαρντιέρες, πινακίδες, εμπορεύματα από καταστήματα κ.λπ.). Σε πολλές περιπτώσεις οι πεζοί αναγκάζονται να χρησιμοποιούν το οδόστρω-

μα, αυξάνοντας έτσι την πιθανότητα πρόκλησης ατυχήματος. Οι παρεμβάσεις του ΣτΠ προς τους ΟΤΑ σπάνια τελεσφόρουν, λόγω της –προβαλλόμενης– μεγάλης έλλειψης προσωπικού, αλλά και της γενικότερης δυσκινησίας των αρμόδιων υπηρεσιών.

Στάθμευση αυτοκινήτων

Παρεμφερές είναι και το πρόβλημα των θέσεων πάρκινγκ, οι οποίες δεν επαρκούν, καθώς ο αριθμός των αυτοκινήτων αυξάνεται με ολοένα και μεγαλύτερο ρυθμό, με αποτέλεσμα να γίνεται πιο συχνό και το φαινόμενο της στάθμευσης σε χώρους όπου απαγορεύεται (διαβάσεις πεζών, πεζόδρομοι, γωνίες οικοδομικών τετραγώνων κ.ο.κ.). Ο έλεγχος των παρανομιών από τις κατά τόπους δημοτικές αστυνομίες είναι πλημμελής: συχνά μάλιστα και οι ίδιοι οι ΟΤΑ συντελούν στο πρόβλημα με την παραχώρηση αποκλειστικών θέσεων στάθμευσης σε οχήματα τραπεζών, ασφαλιστικών εταιρειών, εφημερίδων, βουλευτών, πρεσβειών, δημοτικών υπηρεσιών κ.λπ. Στο σχετικό πόρισμα που συνέταξε η Αρχή επισημαίνεται ότι οι αποφάσεις των δημοτικών συμβουλίων που παραχωρούν αποκλειστικούς χώρους στάθμευσης στερούνται νόμιμου ερείσματος, καθώς ο ΚΟΚ τους δίνει τη δυνατότητα λήψης κυκλοφοριακών μέτρων, υπό τον όρο όμως αυτά να αποσκοπούν στον περιορισμό της κυκλοφορίας ή της στάθμευσης αυτοκινήτων και όχι το αντίθετο.

Το κείμενο του πορίσματος για την παραχώρηση χώρων στάθμευσης υπάρχει στην ιστοσελίδα του ΣτΠ, www.synigoros.gr.

Συμπεράσματα

Η δράση των ΟΤΑ όσον αφορά στους κοινόχρηστους χώρους που διαχειρίζονται είναι πολυεπίπεδη και η περιπτώσιολογία δύσκολα μπορεί να εξαντληθεί. Ως προς το θέμα της αναίρεσης της κοινής χρήσης με την έκδοση αδειών παραχώρησης ή την αυθαίρετη κατάληψη των κοινόχρηστων χώρων από ιδιώτες, φαίνεται ότι η αδράνεια των ΟΤΑ οφείλεται σε συνειδητή πολιτική επιλογή να προτάσσουν την οικονομική ανάπτυξη της Περιφέρειάς τους, διευκολύνοντας τους επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται σε αυτήν.

Σχετικά με την υποβάθμιση της κοινής χρήσης, η αδράνεια ή οι πλημμελείς ενέργειες των ΟΤΑ φαίνεται να οφείλονται στην αδυναμία τους να ελέγξουν ικανοποιητικά

Ο Κύκλος Σχέσεων Κράτους-Πολίτη εξετάζει αναφορές που θίγουν θέματα πληροφόρησης και επικοινωνίας, ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών και κακοδιοίκησης σε ΟΤΑ, ΔΕΚΟ, μεταφορές, επικοινωνίες, εργασία, βιομηχανία, ενέργεια, φορολογία, τελωνεία, δημοσιονομικά θέματα, εμπόριο και κρατικές προμήθειες, γεωργία και αγροτική πολιτική, παιδεία. Το εύρος των θεμάτων του Κύκλου επιτρέπει μια οριζόντια καταγραφή της διοικητικής πραγματικότητας και αναδεικνύει και φέτος φαινόμενα κακοδιοίκησης που έχουν ήδη επισημανθεί σε προηγούμενες ετήσιες εκθέσεις. Από το σύνολο των αναφορών που διερευνήθηκαν το 2005 αναφέρονται οι ακόλουθες υποθέσεις, οι οποίες είναι ενδεικτικές ορισμένων δυσλειτουργιών της δημόσιας διοίκησης.

ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΑΦΟΡΩΝ 2005 **4.350**

Αναφορές εντός αρμοδιότητας 2.914

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΚΑΚΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ 1.229

Επίλυση του προβλήματος κακοδιοίκησης (θετική έκβαση) 994

Μη επίλυση του προβλήματος κακοδιοίκησης (μη αποδοχή των προτάσεων της Αρχής – αδυναμία επίλυσης) 235

ΜΗ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΚΑΚΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ 810

ΔΙΑΚΟΠΗ ΕΡΕΥΝΑΣ 152

ΕΚΚΡΕΜΕΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ (31.12.2005) 723

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΣΠΑΝΟΥ
Βοηθός Συνήγορος

Ζητήματα φορολογίας εισοδήματος

Ο συνδυασμός των ανελαστικών διατάξεων σχετικά με τα τεκμήρια φορολογίας εισοδήματος και της εφαρμογής από τη διοίκηση των κανόνων του φορολογικού δικαίου κατά τρόπο ιδιαίτερα περιοριστικό για τα δικαιώματα των πολιτών δημιουργούν συχνά φαινόμενα κακοδιοίκησης.

Χαρακτηριστικές περιπτώσεις

✳ Πολίτης κλήθηκε να πληρώσει φόρο εισοδήματος για κατοικία άνω των 200 τ.μ., με βάση το τεκμήριο ιδιοκατοίκησης. Ωστόσο, ο ΣτΠ επισήμανε ότι το τεκμήριο ιδιοκατοίκησης δεν αποτυπώνει με πληρότητα τα ετήσια εισοδήματα του φορολογουμένου, καθώς τα ακίνητα μπορεί να περιέλθουν σε αυτόν από δωρεά ή κλη-

ρονομιά. Το Υπουργείο Οικονομικών σε νεότερο νόμο περιόρισε τα ποσά της ετήσιας τεκμαρτής δαπάνης της συγκεκριμένης κατηγορίας κατά 50%, εάν το ακίνητο έχει περιέλθει στον φορολογούμενο από δωρεά ή κληρονομιά.

✳ Πολίτης κλήθηκε να πληρώσει φόρο για ποσόν που έλαβε από τράπεζα ως αποζημίωση (κατόπιν δικαστικής απόφασης) επειδή αυτή είχε αρνηθεί να τον προσλάβει ως άτομο με ειδικές ανάγκες, μολονότι είχε τη σχετική υποχρέωση σύμφωνα με τον νόμο. Μετά την παρέμβαση του ΣτΠ και τη σχετική γνωμοδότηση του ΝΣΚ έγινε αποδεκτή η θέση ότι τα ποσά που εισπράττονται δυνάμει σχετικών δικαστικών αποφάσεων, ως χρηματική ποινή που επιβάλλεται στον οφειλέτη, δεν αποτελούν φορολογητέο εισόδημα.

Ο καθορισμός των παραγωγών, οι οποίοι θα λάμβαναν την επιδότηση ελαιόλαδου για την προαναφερθείσα περίοδο, έγινε με βάση κριτήρια που τέθηκαν με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας. Ωστόσο, η ασυμφωνία μεταξύ των στοιχείων που δηλώθηκαν στην αίτηση που κατέθεσαν οι ενδιαφερόμενοι και των κριτηρίων που είχε θέσει η ΥΑ είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της επιδότησης.

Στους πολίτες που προσέφυγαν στην Αρχή είχε ήδη καταβληθεί το 60% της επιδότησης επί του συνόλου της παραγωγής τους ως προκαταβολή που λαμβάνουν όσοι παραγωγοί υποβάλουν αίτηση επιδότησης. Οι παραγωγοί θεώρησαν όμως ότι, με βάση τα κριτήρια που θέτει η υπουργική απόφαση, θα έπρεπε να ενισχυθεί η παραγωγή τους στο σύνολό της και υπέβαλαν ενστάσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μετά την ένσταση, κατατέθηκε στους ατομικούς τραπεζικούς λογαριασμούς των παραγωγών ένα επιπλέον χρηματικό ποσό, που τις περισσότερες φορές αντιπροσώπευε ποσοστό 20% της παραγωγής.

Οι πολίτες διαμαρτυρήθηκαν έντονα, διότι αφενός δεν τους ενημέρωσαν ότι η ένστασή τους απορρίφθηκε μερικώς και αφε-

τέρου δεν τους κοινοποιήθηκε το ατομικό φύλλο ευρημάτων κατά την εξέταση της ένστασης, όπως προβλέπεται στην υπουργική απόφαση που προσδιορίζει τη διαδικασία υποβολής ενστάσεων.

Λόγω της έλλειψης συνεργασίας που επέδειξε ο οργανισμός, της μη απάντησης σε έγγραφα ερωτήματα πολιτών αλλά και λόγω των μελλοντικών οικονομικών συνεπειών που συνεπάγεται η περικοπή στην επιδότηση για τους ελαιοπαραγωγούς, ο ΣτΠ απηύθυνε πόρισμα προς τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Αιφνιδιαστική έκδοση πράξεων για επιδοτήσεις

Σε πολλές περιπτώσεις οι πολίτες επισημαίνουν ότι αποφάσεις της διοίκησης δεν προβλέπονται περίοδο προσαρμογής στα νέα καθεστώτα ή στις μεταβολές που αυτές εισάγουν.

Ενδεικτικές περιπτώσεις

- ☛ Βαμβακοπαραγωγού που δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί έγκαιρα σε όσα όριζε εγκύκλιος του ΟΠΕΚΕΠΕ, η οποία καλούσε τους παραγωγούς να προβούν σε δηλώσεις απο-

θεμάτων συσπόρου βάμβακος μέσα σε τέσσερις ημέρες από την ημερομηνία έκδοσής της.

- ❖ Παραγωγών βάμβακος οι οποίοι ζημιώθηκαν από αιφνίδιες μεταβολές που έγιναν στο καθεστώς κατανομής δικαιωμάτων καλλιέργειας βάμβακος. Ενώ τα προηγούμενα χρόνια είχαν κατοχυρώσει δικαίωμα καλλιέργειας επικαλούμενοι τον μέσο όρο παραγωγής της πενταετίας 1995–1999, για την καλλιεργητική περίοδο 2005 τα δικαιώματα καλλιέργειας βάμβακος καθορίστηκαν με ΚΥΑ. Σημειώνεται ότι η ΚΥΑ δημοσιεύτηκε στις 20.5.2005, ίσχυε όμως αναδρομικά από τις 28.3.2005 και προέβλεπε ότι δικαίωμα καλλιέργειας βάμβακος έχουν μόνον οι ενεργοί βαμβakoπαραγωγοί της καλλιεργητικής περιόδου 2004.
- ❖ Αγρότισσας η οποία ειδοποιήθηκε από τον ΕΛΓΑ να επιστρέψει στον οργανισμό, μέσα σε σύντομη προθεσμία, σεβαστό για τα οικονομικά της δεδομένα χρηματικό ποσό, γιατί από υπολογιστικό σφάλμα του ίδιου του οργανισμού ο τραπεζικός της λογαριασμός πιστώθηκε την άνοιξη του 2004 με ποσό υψηλότερο από αυτό που πράγματι δικαιούνταν ως ενίσχυση ζημιάς της παραγωγής του έτους 2001. Η μη τακτοποίηση της οφειλής μέσα στην προθεσμία θα είχε ως συνέπεια την αναγκαστική της είσπραξη. Ύστερα από διαμεσολάβηση του ΣτΠ, ο ΕΛΓΑ δέχθηκε να προβεί σε διακανονισμό για την είσπραξη του οφειλόμενου ποσού.

Καθυστερήσεις ή παραλείψεις της διοίκησης

Σε πολλές υποθέσεις που εξετάστηκαν από τον ΣτΠ, η κωλυσιεργία ή οι παραλείψεις της διοίκησης είχαν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία σημαντικής οικονομικής βλάβης σε αγρότες και κτηνοτρόφους.

Ενδεικτικά αναφέρονται:

- ❖ Καθυστερήσεις από τον ΕΛΓΑ να διενεργήσει αυτοψία σε αγροτικές εκμεταλλεύσεις, προκειμένου να εκτιμηθεί το μέγεθος

της ζημιάς από ακραία φυσικά φαινόμενα. Ο Κανονισμός Ασφάλισης Φυτικής Παραγωγής του ΕΛΓΑ δεν προβλέπει συγκεκριμένη προθεσμία από την ημερομηνία δήλωσης της ζημιάς έως την εκτίμησή της. Σε περίπτωση που η εκτίμηση δεν γίνει έως τον χρόνο που συνήθως πραγματοποιείται η συγκομιδή ή κρίνεται απαραίτητη η διεξαγωγή καλλιεργητικών εργασιών στην εκμετάλλευση, ο παραγωγός υποχρεούται να αφήσει «μάρτυρες», δηλαδή άθικτα τμήματα της καλλιέργειας, ώστε ο γεωπόνος εκτιμητής να καταλήξει σε ασφαλή συμπεράσματα για το μέγεθος της ζημιάς. Ωστόσο, όπως προκύπτει από υποθέσεις που χειρίστηκε η Αρχή, όταν έχει περάσει αρκετό χρονικό διάστημα από την ημερομηνία δήλωσης της ζημιάς έως την εκτίμησή της, το πόρισμα του γεωπόνου-εκτιμητή του ΕΛΓΑ αμφισβητείται. Οι πολίτες κρίνουν ότι ζημιώνονται γιατί θεωρούν ότι η εικόνα της καταστροφής που αποκομίζει ο εκτιμητής δεν είναι ολοκληρωμένη.

- ❖ Παραλείψεις της διοίκησης να προβεί σε ενέργειες που εντάσσονται στο πλαίσιο των υποχρεώσεών της. Η υλοποίηση του προγράμματος «Εκτατικοποίηση της κτηνοτροφίας» είχε ως απαραίτητη προϋπόθεση την εκπόνηση αποδεκτής μελέτης-καταγραφής της υφιστάμενης κατάστασης των βοσκοτόπων και απόφαση του Υπουργού Γεωργίας με την οποία να ορίζεται το ποσοστό μείωσης της πυκνότητας βόσκησης. Ωστόσο, ανάλογες ενέργειες δεν είχαν λάβει χώρα στον Νομό Τρικάλων, με αποτέλεσμα να μην θεωρηθεί έγκυρη καμία αίτηση υπαγωγής στο πρόγραμμα. Ενώ λοιπόν δεν υπήρχαν οι βασικές προϋποθέσεις εφαρμογής του προγράμματος στον νομό, για τις οποίες την ευθύνη είχε η ίδια η διοίκηση, η οικεία διεύθυνση αγροτικής ανάπτυξης παρέλειψε να ενημερώσει τους ενδιαφερομένους, οι οποίοι υπέβαλαν αίτηση για ένταξη, υφιστάμενοι το κόστος που απαιτεί η διαδικασία.
- ❖ Απορρίψεις αιτημάτων για τυπικούς λόγους οι οποίοι μπορούν εύκολα να αποκατασταθούν, όπως για παράδειγμα η έλ-

λειψη στοιχείων από τους φακέλους ή τις δηλώσεις. Πρόβλημα ανέκυψε κατά τη διαδικασία εξέτασης των φακέλων υποψηφιότητας των αγροτών για ένταξη στο πρόγραμμα «Βελτίωση της ηλικιακής σύνθεσης του αγροτικού πληθυσμού». Οι ενδιαφερόμενοι δεν είχαν ενημερωθεί κατά το στάδιο πρωτοβάθμιου ελέγχου για τυχόν ελλείψεις στους φακέλους τους, παρά τη σχετική νομοθετική πρόβλεψη. Από τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή της η Αρχή, προκύπτει ότι οι δήμοι και οι κοινότητες που ήταν υπεύθυνοι για την παραλαβή και τον έλεγχο της πληρότητας των φακέλων υποψηφιότητας δεν ανταποκρίθηκαν στην υποχρέωσή τους για ενεργό συμμετοχή στη διαδικασία, με αποτέλεσμα, στην τελική επιλογή να μην περιληφθούν υποψήφιοι που πιθανώς είχαν τα ουσιαστικά προσόντα.

- ❖ Εκχώρηση αρμοδιοτήτων της διοίκησης σε ιδιωτικούς φορείς, όπως στην περίπτωση της υλοποίησης του προγράμματος Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου. Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, εκτιμώντας ότι οι απαιτήσεις λειτουργίας του προγράμματος επιβάλλουν την παροχή πρόσθετης βοήθειας στους παραγωγούς που επιθυμούν να υποβάλουν δηλώσεις, υπέγραψε «Μνημόνιο συνεργασίας» με την ΠΑΣΣΕΓΕΣ, βάσει του οποίου οι παραγωγοί απευθύνονται στις τοπικές Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών προκειμένου να κα-

ταθέσουν τις δηλώσεις του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου αλλά και να βοηθηθούν στη συμπλήρωσή τους. Με αυτή τη συνεργασία εκτός του ότι το κόστος παροχής των αρμόδιων διοικητικών υπηρεσιών μεταβιβάζεται από το κράτος στον παραγωγό, η διοίκηση απεκδύεται της ευθύνης να παράσχει έγκυρη και ολοκληρωμένη πληροφόρηση.

ΕΙΔΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ II

Προβλήματα διοικητικής δράσης στις υπηρεσίες μεταφορών

Ο αριθμός των αναφορών που περιέρχονται στον ΣτΠ, με αντικείμενο θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών και των διευθύνσεων μεταφορών και επικοινωνιών των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων εμφανίζει σταθερή αύξηση. Τα φαινόμενα κακοδιοίκησης που εντοπίζονται αναδεικνύουν σοβαρά προβλήματα οργάνωσης, στελέχωσης και υποδομής των συγκεκριμένων υπηρεσιών, καθώς και την αδυναμία ικανοποιητικής συνεργασίας και συντονισμού μεταξύ τους. Παράλληλα, εκδηλώνονται και φαινόμενα ασύμβατα προς την αρχή της νομιμότητας και τις θεμελιώδεις αρχές της διοικητικής δράσης.

Καθυστερήσεις στη διεκπεραίωση των υποθέσεων

Μεγάλη καθυστέρηση παρατηρείται στη διεκπεραίωση των υποθέσεων των πολιτών κατά τη διαδικασία έκδοσης, ανανέωσης, αναθεώρησης ή αντικατάστασης αδειών οδήγησης και αδειών κυκλοφορίας οχημάτων.

Η καθυστέρηση οφείλεται σε:

- ❖ λανθασμένη, ελλιπή ή ανύπαρκτη καταχώριση στοιχείων στο ενιαίο μηχανογραφικό σύστημα του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών
- ❖ απώλεια του φακέλου της άδειας οδήγησης ή της κυκλοφορίας του οχήματος, που τηρείται στις κατά τόπους διευθύνσεις μεταφορών και επικοινωνιών.

Όταν δεν είναι δυνατόν να βρεθεί παλαιός, κυρίως, φάκελος άδειας οδήγησης ή κυκλοφορίας οχήματος, οι διευθύνσεις μεταφορών και επικοινωνιών, τόσο πριν όσο και μετά τη ρύθμιση για την υποχρεωτική ανασύσταση φακέλου, ο οποίος έχει χαθεί από υπαιτιότητα της υπηρεσίας, ζητούν τη συνδρομή του ενδιαφερόμενου πολίτη. Προκειμένου να τεκμηριωθεί η έκδοση της νέας άδειας οδήγησης ή κυκλοφορίας, οι υπηρεσίες πάγια σχεδόν ζητούν από τον πολίτη, όχι μόνο να προσκομίσει όσα έγγραφα στοιχεία διαθέτει, αλλά και να ερευνήσει ο ίδιος τα αρχεία. Τελικά, εφόσον δεν καταστεί εφικτό ούτε μετά την παρέμβαση του ΣτΠ να βρεθούν οι σχετικοί φάκελοι, οι πολίτες πρέπει να υποβληθούν εκ νέου στη διαδικασία έκδοσης νέας άδειας οδήγησης (ιατρικές εξετάσεις, θεωρητική και πρακτική εξέταση).

Ελλιπής συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών

Οι πολίτες ταλαιπωρούνται συχνά για πολλά χρόνια και επιβαρύνονται οικονομικά –επιβολή τελών κυκλοφορίας, διοικητικά πρόστιμα– από την ελλιπή συνεργασία και συντονισμό τόσο μεταξύ των διευθύνσεων μεταφορών και επικοινωνιών όσο και με άλλους φορείς, ειδικά όσον αφορά στη συμπλήρωση, τη διασταύρωση ή την επιβεβαίωση στοιχείων. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση έκδοσης από τις διευθύνσεις μεταφορών και επικοινωνιών αδειών οδήγησης σε πολίτες οι οποίοι έχουν καταδικαστεί από στρατοδικείο και είτε έχουν απολέσει το δικαίωμα απόκτησης άδειας οδήγησης είτε υποχρεούνται να καταθέσουν την άδεια την οποία ήδη έχουν. Το πρόβλημα εστιάζεται στη μεγάλη χρονική καθυστέρηση με την οποία ενημερώνονται οι διευθύνσεις μεταφορών και επικοινωνιών για τις σχετικές αποφάσεις των στρατοδικείων της χώρας.

Μη ανάκληση αδειών που εκδόθηκαν παράνομα

Η Διεύθυνση Μεταφορών και Επικοινωνιών Ανατολικής Αττικής δεν έχει προβεί, όπως όφειλε, στην ανάκληση εξαιρετικά μεγάλου

αριθμού αδειών οδήγησης οι οποίες είτε είναι πλαστές είτε έχουν εκδοθεί με παράτυπα δικαιολογητικά. Κατά παράβαση της αρχής της νομιμότητας, ο μεγάλος αυτός αριθμός επαγγελματικών αδειών οδήγησης διατηρείται για χρόνια στο αρχείο της υπηρεσίας. Ανακλήσεις γίνονται μόνον σε μεμονωμένες περιπτώσεις, στις οποίες συνήθως έχει προηγηθεί εμπλοκή της δικαιοσύνης.

Μη ανάκληση αποφάσεων οριστικής διαγραφής οχημάτων

Πολίτες οι οποίοι επιθυμούσαν την προσωρινή διαγραφή των οχημάτων τους υπέβηλαν από πλάνη, είτε αυτοπροσώπως είτε μέσω ΚΕΠ, αίτημα για οριστική διαγραφή των οχημάτων τους. Οι αρμόδιες διευθύνσεις μεταφορών και επικοινωνιών προέβησαν στην προβλεπόμενη διαδικασία οριστικής διαγραφής και ταυτόχρονα ενημέρωσαν τον κεντρικό ηλεκτρονικό υπολογιστή του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών. Οι ενδιαφερόμενοι πολίτες, όταν αντιλήφθηκαν ότι η διαγραφή των οχημάτων τους ήταν οριστική, απευθύνθηκαν στις αρμόδιες υπηρεσίες ζητώντας την άρση της, κάτι που δεν ήταν όμως δυνατόν. Ο ΣτΠ επισήμανε ότι η διοίκηση αντιμετωπίζει το πρόβλημα χωρίς την αρμόζουσα επιείκεια, καθώς, ενώ προβλέπεται η αποκατάσταση λαθών που έχουν διαπραχθεί από την ίδια τη διοίκηση, δεν παρέχεται η αντίστοιχη δυνατότητα στους πολίτες. Η αποδοχή της άποψης του ΣτΠ οδήγησε στην επανεξέταση των αιτημάτων των πολιτών και στην άρση της οριστικής διαγραφής των οχημάτων.

Εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

Συχνά εμφανίζονται προβλήματα στις σχέσεις των πολιτών με τη διοίκηση, λόγω της πλημμελούς ενημέρωσης των υπαλλήλων σχετικά με το νομοθετικό πλαίσιο. Χαρακτηριστικά αναφέρεται περίπτωση υπαλλήλου της διεύθυνσης μεταφορών και επικοινωνιών της Νομαρχίας Πειραιά, ο οποίος, αγνοώντας την ισχύουσα νομοθετική ρύθμιση, αρνήθηκε να παραλάβει δήλωση-αί-

τηση οριστικής διαγραφής οχήματος, απαιτώντας από τον πολίτη την καταβολή τελών κυκλοφορίας για το όχημα, μολοντί οι δημοτικές αρχές το είχαν περισυλλέξει και αποσύρει από την κυκλοφορία.

Μη έκδοση του αναγκαίου ΠΔ για την ενεργοποίηση νόμου

Συχνά η μη ικανοποίηση αιτημάτων πολιτών οφείλεται στην υπερβολική εκ μέρους της διοίκησης καθυστέρηση να εκδώσει τις αναγκαίες για την εκτέλεση ενός νόμου κανονιστικές πράξεις.

Χαρακτηριστική περίπτωση

Η μη σύσταση των πειθαρχικών συμβουλίων, αρμόδιων για την εξέταση καταγγελιών εις βάρος επαγγελματιών οδηγών ταξί, γιατί επί δύο χρόνια δεν εκδίδεται το προεδρικό διάταγμα που απαιτείται.

ΕΙΔΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ III

Οφειλές του δημοσίου προς τους πολίτες

Το ζήτημα των οφειλών του δημοσίου προς τους πολίτες έχει επανειλημμένα απασχολήσει τον ΣτΠ κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του (800 υποθέσεις από το 1998). Οι παράγοντες που συντελούν στη διαιώνιση του προβλήματος είναι:

- τα κενά της νομοθεσίας

- οι νομοθετικές διατάξεις που ευνοούν υπέρμετρα το δημόσιο
- η αδυναμία των εποπτικών μηχανισμών να επιβάλουν τη νομιμότητα κατά τρόπο που να διασφαλίζει αποτελεσματικά τα δικαιώματα των ιδιωτών.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των υποθέσεων της κατηγορίας αυτής αφορά σε αποζημιώσεις λόγω απαλλοτριώσεων και οφειλές λόγω μη τήρησης των συμβατικών υποχρεώσεων εκ μέρους του δημοσίου.

Στην περίπτωση των απαλλοτριώσεων, εξακολουθεί να υφίσταται σημαντική καθυστέρηση στην εξόφληση των δικαιούχων, η οποία υπερβαίνει αρκετές φορές και τη δεκαετία, με αποτέλεσμα τη μακροχρόνια δέσμευση των περιουσιακών δικαιωμάτων των πολιτών. Το επιχείρημα που προβάλλεται από την πλευρά του δημοσίου είναι ότι η καθυστέρηση οφείλεται κυρίως στην έλλειψη πόρων, αιτιολογία που φανερώνει τον κακό προγραμματισμό και την έλλειψη σχεδιασμού.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αδράνειας των ελεγκτικών μηχανισμών συνιστά η ελλιπής έως ανύπαρκτη εποπτεία των πράξεων των ΟΤΑ από την αρμόδια Περιφέρεια. Η έλλειψη εποπτείας στερεί από τη διοίκηση τη δυνατότητα ενός διορθωτικού μηχανισμού της δράσης της πριν από την προσφυγή του πολίτη στα αρμόδια δικαστήρια. Αλλά και οι νομοθετικές ρυθμίσεις που καθορίζουν τις πιθανές συνέπειες για τις παραλείψεις των οργάνων του δημοσίου δεν διακρίνονται πάντοτε από την απαιτούμενη συνοχή. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελούν οι ρυθμίσεις του Ν. 3301/2004 με τις οποίες εξαιρούνται από τις δικαστικές αποφάσεις που δεσμεύουν υποχρεωτικά τη διοίκηση αυτές που αφορούν στην έκδοση διαταγής πληρωμής.

Αστική ευθύνη του κράτους

Ο ΣτΠ έχει εντοπίσει στην ελληνική έννομη τάξη έλλειμμα προστασίας των πολιτών, στις περιπτώσεις που οι ζημιόγρονες ενέργειες σε βάρος των πολιτών προέρχονται από νόμιμες ενέργειες των οργάνων του κράτους, όπως για παράδειγμα είναι η καταδί-

ωξη ληστών. Το ζήτημα αφορά στη γενική ευθύνη του κράτους να αποζημιώνει τους πολίτες από τις ζημιογόνες ενέργειες των οργάνων του, και ειδικότερα: α. στην προϋπόθεση του παράνομου χαρακτήρα των ενεργειών αυτών, και β. στην προϋπόθεση να υφίσταται έννομη σχέση ιδιωτικού δικαίου. Ο συνδυασμός αυτών των παραγόντων καθιστά αδύνατη την αποζημίωση του πολίτη σε περιπτώσεις που δεν πληρούνται οι παραπάνω προϋποθέσεις, ενώ η αποζημίωση του πολίτη για μια βλάβη για την οποία ουδεμία ευθύνη φέρει, φαίνεται κατ' αρχήν εύλογη. Σε άλλες χώρες, ωστόσο, γίνεται δεκτή μια γενική υποχρέωση του δημοσίου να αποζημιώνει τους πολίτες που υπέστησαν σημαντικές ζημιές, έστω και χωρίς να μεσολαβήσει παράνομη πράξη των κρατικών οργάνων (Γαλλία), ή ζημιές που συνιστούν ειδική θυσία χάριν του δημοσίου συμφέροντος (Γερμανία).

Χορήγηση δανείων στους ΟΤΑ

Οι ΟΤΑ μπορούν να δανείζονται με προνομιακούς όρους από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων για την αποπληρωμή ληξιπρόθεσμων οφειλών προς ιδιώτες. Η χορήγηση των δανείων αφορά στην εξόφληση συγκεκριμένων υποχρεώσεων με βάση τις ονομαστικές καταστάσεις που συντάσσει ο εμπλεκόμενος ΟΤΑ. Κατά τη διερεύνηση σχετικής υπόθεσης διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει αποτελεσματικός μηχανισμός παρακολούθησης της διάθεσης των χρηματικών ποσών που εκταμιεύτηκαν με τη χορήγηση του δανείου. Αποτέλεσμα της έλλειψης αυτής είναι η αποπληρωμή των οφειλομένων να μη διασφαλίζεται πλήρως.

Ο ΣτΠ κρίνει απαραίτητη

τη θεσμοθέτηση διαδικασιών που θα διασφαλίζουν τον αποτελεσματικό έλεγχο της διάθεσης των ποσών που δανείζονται οι ΟΤΑ από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, καθώς και την επιβολή κυρώσεων για τους παραβάτες.

Ευθύνη του δημοσίου λόγω αθέτησης συμβατικών υποχρεώσεων

Σημαντικός αριθμός υποθέσεων έχουν ως αντικείμενο την ευθύνη του δημοσίου λόγω αθέτησης συμβατικών υποχρεώσεων. Πολλές περιπτώσεις θίγουν συμβάσεις, οι οποίες πάσχουν από ακυρότητα γιατί είναι κυρίως προφορικές αναθέσεις έργου, στις οποίες η σύναψη σύμβασης πρόκειται να ακολουθήσει. Η πλειονότητα των συγκεκριμένων υποθέσεων εντοπίζεται στους ΟΤΑ και φαίνεται να οφείλεται στο ότι δεν υπάρχει αποτελεσματική εποπτεία για τις πράξεις των ΟΤΑ, καθώς και στο ότι λείπει ο προληπτικός έλεγχος των δαπανών από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Ο έλεγχος αυτός θεσμοθετήθηκε πρόσφατα μόνον για τις δαπάνες των ΟΤΑ με πληθυσμό άνω των 5.000 κατοίκων.

Σε αρκετές υποθέσεις με θέμα την εξόφληση των οφειλών του δημοσίου σε τρίτους παρατηρήθηκε απροθυμία της διοίκησης να συμμορφωθεί με δικαστικές αποφάσεις που επέβαλλαν την εξόφληση των οφειλών, για χρονικό διάστημα που υπερβαίνει κατά πολύ το εύλογο. Σε περιπτώσεις πάντως που το οφειλόμενο ποσόν ήταν σχετικά μικρό, η εξόφλησή του κατέστη δυνατή μετά τη διαμεσολάβηση του ΣτΠ.

Όταν η Αρχή εξετάζει οικονομικές διαφορές του δημοσίου με πολίτες, συχνά διαπιστώνει ότι τόσο το νομοθετικό πλαίσιο όσο και η πραγματική λειτουργία των μηχανισμών εποπτείας και ελέγχου, υποθάλπουν συμπεριφορές που εκφεύγουν κάθε έννοιας κράτους δικαίου. Πρόκειται δυστυχώς για έναν τομέα στον οποίο δοκιμάζεται όχι μόνον η αξιοπιστία του κράτους, αλλά και η ικανότητά του να διαπαιδαγωγεί τους πολίτες ως προς την εκπλήρωση των δικών τους υποχρεώσεων έναντι αυτού.

Ο Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού έχει ως κύριο αντικείμενο την προώθηση και την προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού, επιτελώντας την αποστολή του Συνηγόρου του Παιδιού, που ανατέθηκε στην Αρχή με τον Ν. 3094/2003. Ως παιδί ορίζεται κάθε πρόσωπο που δεν έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του. Ερευνά αναφορές που υποβάλλονται στην Αρχή από το ίδιο το παιδί, από τους γονείς και συγγενείς του ή από τρίτα πρόσωπα που έχουν άμεση αντίληψη παραβιάσεων εις βάρος του. Ειδικά σε περιπτώσεις παραβίασης δικαιωμάτων του παιδιού, ο ΣτΠ είναι αρμόδιος και για πράξεις ιδιωτών, φυσικών και νομικών προσώπων. Σημαντικό μέρος της δράσης του Συνηγόρου του Παιδιού επικεντρώνεται στην παρακολούθηση της εφαρμογής των δικαιωμάτων του παιδιού, στην τακτική επικοινωνία με τα παιδιά και τους επαγγελματίες που εργάζονται μαζί τους και στη διατύπωση θεσμικών προτάσεων που αφορούν στην πολιτική για το παιδί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΟΣΧΟΣ
Βοηθός Συνήγορος

Επικοινωνία με τα παιδιά

Η άμεση επικοινωνία του ΣτΠ με τα παιδιά διευρύνθηκε σημαντικά, με την ενημέρωση που έκανε το Υπουργείο Παιδείας στα σχολεία σχετικά με τον Συνήγορο για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τη δυνατότητα επικοινωνίας και συνάντησης μαζί του. Ο ΣτΠ επισκέφθηκε 32 σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και συζήτησε με μαθητές. Παράλληλα, μαθητές από τέσσερα σχολεία επισκέφθηκαν τον χώρο του ΣτΠ, όπου ενημερώθηκαν και συζήτησαν με τα μέλη του Κύκλου. Επίσης, ο Βοηθός Συνήγορος για τα Δικαιώματα του Παιδιού και οι συνεργάτες του επισκέφθηκαν 13 ιδρύματα παιδικής προστασίας, όπου συζήτη-

ΑΝΑΦΟΡΕΣ 2005 **227**
κατά δημόσιων υπηρεσιών

Αναφορές εντός αρμοδιότητας 173

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΚΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ 68

Επίλυση του προβλήματος
κακοδιοίκησης (θετική έκβαση) 58

Μη επίλυση του προβλήματος
κακοδιοίκησης (μη αποδοχή
των προτάσεων της Αρχής –
αδυναμία επίλυσης) 10

ΜΗ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΚΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ 37

ΔΙΑΚΟΠΗ ΕΡΕΥΝΑΣ 19

ΕΚΚΡΕΜΕΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ (31.12.2005) 49

σαν με τα παιδιά και τους επαγγελματίες που εργάζονται σε αυτά.

Κατά τη διάρκεια των επισκέψεων του ΣτΠ σε σχολεία, ιδρύματα, κέντρα νεότητας, κατασκηνώσεις και άλλους χώρους όπου τα παιδιά ζουν και δραστηριοποιούνται, διατέθηκαν αντίγραφα της ειδικής ενημερωτικής έκδοσης για εφήβους ηλικίας 12–18 ετών. Ένα ακόμη ενημερωτικό έντυπο, το οποίο απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας 6–12 ετών, θα διανέμεται από το ερχόμενο έτος.

Επίσης συνεχίζεται η λειτουργία:

- ✳️ ειδικού χώρου για την υποδοχή ανηλίκων στα γραφεία του ΣτΠ
- ✳️ ειδικής τηλεφωνικής γραμμής, χωρίς χρέωση, για ανηλίκους (τηλ. 800 11 32000)
- ✳️ ειδικής ιστοσελίδας του ΣτΠ για τα παιδιά www.synigoros.gr/0-18/.

✳️ Ο αριθμός των αναφορών των παραβιάσεων των δικαιωμάτων του παιδιού εμφάνισε μικρή αύξηση έναντι του προηγούμενου έτους (6%).

✳️ Σε τέσσερις περιπτώσεις, ο Κύκλος διενήργησε αυτεπάγγελτη έρευνα.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ 2005 κατά ιδιωτών	77
ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΠΡΟΣΒΟΛΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	27
Επίλυση με αποδοχή και εφαρμογή των προτεινόμενων μέτρων	20
Αντιμετώπιση με ενέργειες του ΣτΠ (ενεργοποίηση φορέων, συμβουλευτική ενημέρωση)	7
ΜΗ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΠΡΟΣΒΟΛΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	7
ΔΙΑΚΟΠΗ ΕΡΕΥΝΑΣ	20
ΕΚΚΡΕΜΕΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ (31.12.2005)	23

Τα παιδιά εκφράζουν τις απόψεις τους για την ενδοοικογενειακή βία

Ο Κύκλος διοργάνωσε εκστρατεία ενημέρωσης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της σωματικής τιμωρίας στα παιδιά. Σε πολλές από τις συζητήσεις με τα παιδιά, το θέμα επικεντρώθηκε στην ενδοοικογενειακή βία κατά των παιδιών, και οι ανήλικοι συνομιλητές εξέφρασαν τις απόψεις, τους προβληματισμούς και τις προτάσεις τους. Ο Κύκλος προτίθεται να διεξαγάγει ευρύτερη έρευνα μεταξύ των ανηλίκων σχετικά με το θέμα.

Σημαντικές θεματικές κατηγορίες

Μεταχείριση ασυνόδευτων ανηλίκων

Ο ΣτΠ διαπίστωσε πλήρη ανεπάρκεια υποδομών, παροχών και διαδικασιών στη μεταχείριση ασυνόδευτων ανηλίκων. Ύστερα από την εξέταση υποθέσεων, τη διεξαγωγή

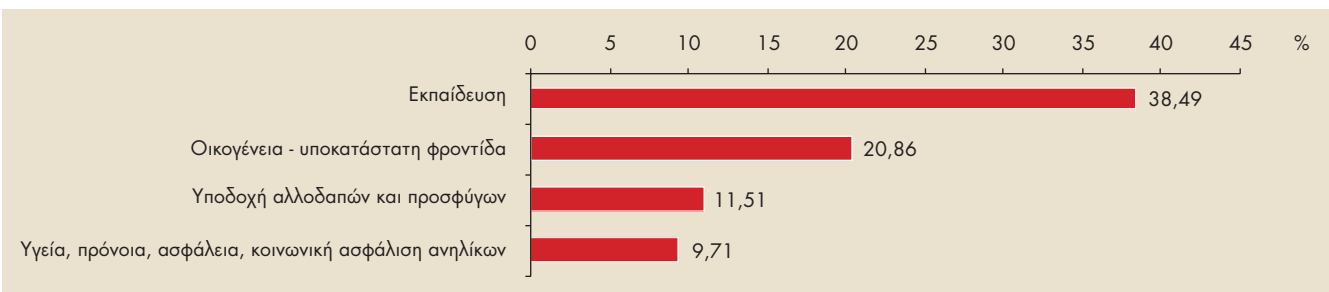
αυτοψιών και την επικοινωνία με τους αρμόδιους φορείς, εκπόνησε ειδική έκθεση με θέμα «Κράτηση και απέλαση αλλοδαπών ανηλίκων». Στην έκθεση συνοψίζονται τα συμπεράσματα και οι προτάσεις του ΣτΠ ώστε η ελληνική νομοθεσία και η διοικητική πρακτική να ανταποκρίνονται στις προβλέψεις της ΔΣΔΠ.

Εγγραφή αλλοδαπών ανηλίκων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Από αναφορές που κατατέθηκαν στον ΣτΠ διαπιστώθηκε ότι αλλοδαποί ανήλικοι δεν μπορούσαν να εγγραφούν σε σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, επειδή δεν διέθεταν άδεια διαμονής στη χώρα. Η Αρχή ζήτησε από το Υπουργείο Παιδείας να ενημερωθούν όλα τα σχολεία της χώρας για το δικαίωμα κάθε ανηλίκου να εγγράφεται και να φοιτά στα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, χωρίς όρους και περιορισμούς που να απορρέουν από την ιθαγένεια ή από το καθεστώς παραμονής του ίδιου ή των γονέων του. Το υπουργείο ανταποκρίθηκε στις παρατηρήσεις της Αρχής εκδίδοντας άμεσα σχετική εγκύκλιο.

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΠΟΥ ΧΕΙΡΙΣΤΗΚΕ Ο ΚΥΚΛΟΣ

Ένταξη στην εκπαίδευση παιδιών Ρομά

Ο ΣτΠ δέχθηκε αναφορές που επισημαίνουν ότι παιδιά Ρομά που ζουν σε καταυλισμούς διαφόρων περιοχών της χώρας δεν φοιτούν σε σχολείο. Αφού πληροφορήθηκε για τα μέτρα που λαμβάνονται στις περιοχές αυτές τόσο από τις εκπαιδευτικές διευθύνσεις όσο και από άλλες τοπικές αρχές, ο ΣτΠ διενήργησε αυτοψίες και ήρθε σε επαφή με τις αρμόδιες υπηρεσίες. Διαπιστώθηκε ότι το ζήτημα της εκπαιδευτικής ένταξης των παιδιών Ρομά είναι στενά συνδεδεμένο με ευρύτερα βιοτικά ζητήματα, όπως με τη στεγαστική αποκατάσταση και τις παροχές υγείας και πρόνοιας της πληθυσμιακής αυτής ομάδας. Ακόμη διαπίστωσε ότι το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει να βελτιωθεί (επιμόρφωση εκπαιδευτικών, παραγωγή ειδικών εκπαιδευτικών βοηθημάτων κ.ά.) ώστε να ενταχθούν στην εκπαίδευση τα παιδιά Ρομά και να αποτραπεί η σχολική διαρροή των μαθητών. Παράλληλα, ο ΣτΠ συνέστησε να αναπτυχθούν υποστηρικτικές υπηρεσίες στα παιδιά Ρομά και τις οικογένειές τους, στους χώρους όπου διαβιούν.

Ένταξη στην εκπαίδευση παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Πολλές υποθέσεις αφορούν στην ένταξη στην εκπαίδευση παιδιών με ειδικές ανάγκες. Σύμφωνα με τις προβλέψεις της ελληνικής και διεθνούς νομοθεσίας, το εκπαιδευτικό σύστημα οφείλει να παρέχει σε κάθε παιδί με αναπηρία υπηρεσίες διάγνωσης και αξιολόγησης των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών του και εκπαίδευση η οποία να στοχεύει στην όσο το δυνατόν πληρέστερη ανάπτυξή του

και να ανταποκρίνεται στις ίδιες προδιαγραφές και τους ίδιους στόχους με τη γενική εκπαίδευση. Το εκπαιδευτικό σύστημα καλείται επίσης να υλοποιήσει την αρχή της ισότητας των ευκαιριών, δίνοντας σε όλα τα παιδιά με αναπηρία τη δυνατότητα πρόσβασης σε εκπαιδευτικές δομές που εντάσσονται στο σύστημα γενικής εκπαίδευσης.

Ο ΣτΠ έχει διαπιστώσει ότι τα ΚΔΑΥ εξακολουθούν να λειτουργούν με ανεπαρκή στελέχωση, με αποτέλεσμα να μην εκπληρώνουν ικανοποιητικά την υποστηρικτική τους αποστολή απέναντι στους εκπαιδευτικούς, τα παιδιά και τις οικογένειές τους. Παράλληλα, οι Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής δεν έχουν ακόμη αναπτυχθεί επαρκώς, με αποτέλεσμα να μην καλύπτουν πλήρως τις ανάγκες των παιδιών που δεν μπορούν να ενταχθούν στις κανονικές σχολικές μονάδες. Στις περισσότερες περιοχές της χώρας μάλιστα δεν υπάρχουν εξειδικευμένες μονάδες φύιξης για αυτή την κατηγορία παιδιών.

Ακόμη διαπιστώθηκαν προβλήματα σχετικά με την εκπαιδευτική ενσωμάτωση μαθητών με οριακή νοημοσύνη ή ελαφρά νοητική υστέρηση.

Ο θεσμός της «παράλληλης στήριξης από εκπαιδευτικό ειδικής αγωγής» αξιοποιείται μεν περισσότερο από το εκπαιδευτικό σύστημα τα τελευταία χρόνια, ωστόσο δεν διατίθενται πάντοτε επαρκή κονδύλια για τον απαιτούμενο αριθμό εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής. Επίσης, πολύ συχνά η τοποθέτηση του ειδικού παιδαγωγού καθυστερεί, με αποτέλεσμα κάποια παιδιά να αδυνατούν να προσαρμοστούν στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Εφαρμογή δικαστικών αποφάσεων για την επικοινωνία των παιδιών με τους γονείς τους

Ο ΣτΠ έχει διερευνήσει υποθέσεις στις οποίες διαζευγμένοι ή εν διαστάσει γονείς καταγγέλλουν ότι δεν εφαρμόζονται οι δικαστικές αποφάσεις που ρυθμίζουν την επικοινωνία τους με τα παιδιά τους. Ο ΣτΠ έχει διαπιστώσει ότι το ισχύον καθεστώς για την εκτέλεση αυτών των αποφάσεων έχει αποδειχθεί

νάδων. Ο ΣτΠ εκτιμά ότι απαιτείται ένα αποτελεσματικότερο σύστημα εποπτείας των παιδικών σταθμών των ΟΤΑ.

Παρακολούθηση και προώθηση της εφαρμογής των δικαιωμάτων του παιδιού

Πρόληψη και καταπολέμηση της σωματικής τιμωρίας στα παιδιά

Η σωματική τιμωρία των παιδιών αποτελεί μια μορφή άσκησης βίας εις βάρος τους που έχει κοινωνική και νομική αποδοχή σε πολλές χώρες του κόσμου, παρ' ό,τι, σύμφωνα με τις σύγχρονες επιστημονικές αντιλήψεις, βλάπτει την ψυχική υγεία τους και συνιστά παραβίαση των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται από τη ΔΣΔΠ.

Ο ΣτΠ ανέλαβε δύο σχετικές πρωτοβουλίες: α. συνέταξε κείμενο δημόσιας θέ-

σης για την κατάργηση της σωματικής τιμωρίας στα παιδιά (Φεβρουάριος 2005), και β. συνεργάστηκε με εκπροσώπους φορέων με ειδικευση στα θέματα προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού, με στόχο τη διάδοση στο ευρύ κοινό της αντίληψης για την κατάργηση της βίας και την προώθηση σχετικών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.

Τον Οκτώβριο του 2005 το δίκτυο συγκροτήθηκε επίσημα με τη συμμετοχή εννέα ιδρυτικών μελών, στα οποία εκτός του ΣτΠ, ο οποίος ανέλαβε τον συντονισμό, περιλαμβάνονται τα αρμόδια υπουργεία, δημόσιοι οργανισμοί και μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Ο Βοηθός Συνήγορος για τα Δικαιώματα του Παιδιού συμμετείχε στην επιτροπή που εκπόνησε νομοσχέδιο για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας. Στο σχέδιο νόμου ελήφθησαν υπόψη οι προτάσεις της Αρχής και περιελήφθη διάταξη που καθιστά σαφές ότι η σωματική τιμωρία δεν περιλαμβάνεται στα επιτρεπτά σωφρονιστικά μέτρα των γονέων προς τα παιδιά.

Εφαρμογή της νέας ποινικής νομοθεσίας για ανηλίκους

Ο ΣτΠ διοργάνωσε σε συνεργασία με το ΔΙΣΥΝ ημερίδα για τα προβλήματα που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή του νέου νόμου για την ποινική μεταχείριση των ανηλίκων και κοινοποίησε τις διαπιστώσεις της ημερίδας στο Υπουργείο Δικαιοσύνης.

Μεταξύ άλλων διαπιστώνεται ότι ο νόμος δεν έχει θέσει τις προϋποθέσεις και το πλαίσιο για την εφαρμογή των νέων αναμορφωτικών μέτρων που διευρύνουν το πεδίο παρέμβασης των δικαστικών αρχών και προβλέπουν την εμπλοκή φορέων της κοινωνότητας, εκτός από τις υπηρεσίες των επιμελητών των δικαστηρίων ανηλίκων.

Έκδοση κατευθυντήριων αρχών για τους ασυνόδευτους ανηλίκους

Ο ΣτΠ ανταποκρίθηκε σε πρωτοβουλία της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες και συμμετείχε στην εκπόνηση και την παρουσίαση εγχειριδίου, στο οποίο περιλαμβάνο-

νται οι κατευθυντήριες αρχές για την αντιμετώπιση των ασυνόδευτων ανηλίκων, όπως προκύπτουν από τη ΔΣΔΠ, από άλλα διεθνή νομικά κείμενα και προτάσεις διεθνών οργανισμών για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το εγχειρίδιο είναι σημαντικό καθώς έχει άμεσες επιπτώσεις στις πρακτικές της διοίκησης. Αποσκοπεί, παράλληλα, και στη βελτίωση του εθνικού νομοθετικού πλαισίου για την αντιμετώπιση των ανηλίκων που εισέρχονται στη χώρα, χωρίς να συνοδεύονται από τους γονείς τους ή από άλλα πρόσωπα που έχουν νόμιμα την επιμέλειά τους.

Αλλαγή του τρόπου αντιμετώπισης των ανηλίκων από τα ΜΜΕ

Ο ΣτΠ απηύθυνε σύσταση στους δημοσιογράφους να αποφεύγουν οποιασδήποτε μορφής αναφορά σε καταγγελίες ή στοιχεία που αποκαλύπτουν ή μπορεί να οδηγήσουν στην αποκάλυψη της ταυτότητας ανήλικου θύτη, θύματος ή μάρτυρα συγκεκριμένου αδικήματος, να απέχουν από κάθε προβολή και δημόσια χρήση υλικού που αποτελεί αντικείμενο δικαστικής διερεύνησης, να απέχουν από κάθε προβολή και δημόσια χρήση ηχογραφήσεων ή άλλου οπτικοακουστικού υλικού που αφορά σε ανηλίκους και προκαλεί πόνο ή βλάβη σε αυτούς. Να φροντίζουν επίσης ώστε η δημοσίευση καταγγελιών σχετικών με δημόσια και ιδιωτικά κέντρα φιλοξενίας, ξενώνες και ιδρύματα να μη θίγει την προσωπική κατάσταση των φιλοξενούμενων σε αυτά και να μην δυσχεραίνει τις εκπαιδευτικές και κοινωνικές τους σχέσεις.

Παρουσίαση σημαντικών υποθέσεων

Διαρροή μαθητών από το σχολείο

Διευθυντής δημοτικού σχολείου υπέβαλε αναφορά στον ΣτΠ με θέμα τη διαρροή από το σχολείο μαθητή της ΣΤ΄ τάξης, ο οποίος κατά το προηγούμενο σχολικό έτος είχε ελλιπή φοίτηση, ενώ τη συγκεκριμένη χρονιά, λίγους μήνες πριν από την αποφοίτηση, είχε πάψει να παρακολουθεί τα μαθήματα. Το σχολείο, όπως όφειλε, είχε ήδη επικοινωνή

ήσει με την οικογένεια του μαθητή, η οποία ήταν ενήμερη για τις απουσίες του παιδιού, χωρίς όμως να πετύχει την επάνοδό του στη σχολική κοινότητα.

Προκειμένου να αποφευχθεί η εμπλοκή των διωκτικών αρχών, με βάση την ποινική ευθύνη των γονέων, η διεύθυνση του σχολείου ζήτησε τη συνδρομή του ΣτΠ. Η Αρχή ενημέρωσε τη μητέρα του μαθητή ότι η ευθύνη για την υλοποίηση του δικαιώματος του παιδιού για συμμετοχή στην υποχρεωτική εκπαίδευση βαρύνει τους γονείς και πως η απροθυμία του παιδιού να συνεχίσει την παρακολούθηση του σχολείου δεν τους απαλλάσσει από αυτή.

Το παιδί φαίνεται πως δεν ήθελε να πάει σχολείο λόγω της ηλικιακής διαφοράς που είχε με τους συμμαθητές του. Επιπλέον, οι δύσκολες οικονομικές και προσωπικές συνθήκες των γονέων δεν ευνοούσαν την εκ μέρους τους άσκηση αποτελεσματικής επιρροής, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να μεταπείσουν τον γιο τους.

Ο ΣτΠ συνέστησε στη μητέρα να αναζητήσει τη βοήθεια παιδοψυχολόγου και ο ανήλικος, χάρη στη συμβουλευτική στήριξη που πήρε, ολοκλήρωσε την παρακολούθηση της έκτης τάξης, αποφοίτησε από το δημοτικό σχολείο και εγγράφηκε στο γυμνάσιο.

Ένταξη παιδιών Ρομά στην υποχρεωτική εκπαίδευση

Μη κυβερνητική οργάνωση κατέθεσε αναφορά σύμφωνα με την οποία το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Μόβρης (Αχαΐα), ύστερα από ενέργειες γονέων, εξέδωσε απόφαση που απαγόρευε την εγγραφή στο Δημοτικό Σχολείο παιδιών Ρομά των οποίων οι γονείς δεν έχουν οικογενειακή μερίδα στον δήμο και πρότεινε την εγγραφή τους στο δημοτικό σχολείο όμορης κοινότητας και τη δημιουργία τάξεων ένταξης στον τοπικό καταυλισμό και όχι στο σχολείο.

Ο ΣτΠ συναντήθηκε με τον διευθυντή και εκπαιδευτικούς του σχολείου, καθώς και με εκπροσώπους του συλλόγου γονέων και ζήτησε το θέμα με μαθητές, Ρομά και μη. Στο συγκεκριμένο σχολείο εφαρμόστηκε το πρόγραμμα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

ρηση και δευτερογενείς ψυχικές διαταραχές, με προβλήματα ουσιοεξάρτησης κ.λπ.

Ο ΣτΠ διαπίστωσε την ανεπάρκεια των ιδρυμάτων αυτών από άποψη υποδομής, στελέχωσης και εξειδίκευσης του προσωπικού. Επιπλέον, σε περιπτώσεις που η «προβληματική» συμπεριφορά ενός εφήβου δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπιστεί στα υπάρχοντα ιδρύματα παιδικής προστασίας, ο έφηβος αυτός καταλήγει να νοσηλεύεται επ' αόριστον στη Μονάδα Επειγόντων Περιστατικών του Παιδοψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής. Συνέπειες της πρακτικής αυτής είναι αφενός η ουσιαστική κατάργηση του σκοπού της λειτουργίας της μονάδας, αφετέρου οι σοβαρές παραβιάσεις των δικαιωμάτων των παιδιών. Σε άλλες περιπτώσεις, έχει διαπιστωθεί η εισαγωγή εφήβων ή νεαρών ενηλίκων σε ιδρύματα χρονίως πασχόντων, επίσης άκρως ακατάλληλα για την περίπτωση τους.

Ο ΣτΠ εξέδωσε πόρισμα με τίτλο «Δομές προστασίας και φιλοξενίας παιδιών και εφήβων με ψυχικές διαταραχές», στο οποίο επισημαίνει ότι η απουσία εξειδικευμένης υποδομής για τη φιλοξενία παιδιών και εφήβων με τα παραπάνω προβλήματα δημιουργεί σημαντικό κενό στο σύστημα της προστασίας και της φροντίδας των ανηλίκων στη χώρα μας. Οι επιπτώσεις είναι σοβαρότατες τόσο για τους ανηλίκους, όσο και για την εύρυθμη λειτουργία των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας και τα υπόλοιπα φιλοξενοούμενα παιδιά.

Παράλληλα, επισημαίνει την ανάγκη ισομερούς γεωγραφικής κατανομής τόσο των μονάδων αυτών όσο και γενικότερα των παιδοψυχιατρικών υπηρεσιών και φορέων υποστήριξης της οικογένειας, ώστε σε περιπτώσεις ανάγκης ή κρίσης, παιδιά και έφηβοι σε όλη τη χώρα να μπορούν να λαμβάνουν την κατάλληλη φροντίδα χωρίς να αποκόπτονται από το οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον.

Ενδοοικογενειακή βία

Καθηγήτρια σε Λύκειο όπου φοιτά 16χρονη ανήλικη θύμα ενδοοικογενειακής βίας υπέβαλε στον ΣτΠ αναφορά, με τη σύμφωνη γνώμη της ανήλικης, ζητώντας τη διαμεσολάβηση της Αρχής, προκειμένου να βρεθούν άμεσα τρόποι στήριξής της στην αντιμετώπιση του χρόνιου αυτού προβλήματος. Η ανήλικη προσέφυγε στην Αρχή με τη βοήθεια της καθηγήτριάς της, όταν η τελευταία παρατήρησε έκδηλα σημάδια βίας στο σώμα της μαθήτριάς και δραματική αλλαγή στη συμπεριφορά της, μαζί με παράλληλη πτώση της σχολικής της επίδοσης.

Ο ΣτΠ επικοινωνήσε με τη διεύθυνση και την αρμόδια εκπαιδευτικό του σχολείου και συναντήθηκε με την ίδια την ανήλικη, η οποία εξέφρασε την επιθυμία να μην παρέμβει η δικαιοσύνη στην υπόθεσή της. Όπως προέκυψε, η ανήλικη και η μητέρα της ήταν θύματα ενδοοικογενειακής –σωματικής και συναισθηματικής– βίας εκ μέρους του πατέρα. Στη συνέχεια, αφού ενημέρωσε την αρμόδια εισαγγελέα ανηλίκων, και με τη συναίνεση της μαθήτριάς, η Αρχή επικοινωνήσε με το πλησιέστερο στον τόπο κατοικίας της ιατροπαιδαγωγικό κέντρο, προκειμένου να παρασχεθεί στην ανήλικη συμβουλευτική και υποστήριξη.

Ο ΣτΠ παρακολούθησε την εξέλιξη της συνεργασίας της ανήλικης με το κέντρο, και σε σύντομο χρονικό διάστημα ενημερώθηκε για την απόφαση της μαθήτριάς να διακόψει τις συνεδρίες για προσωπικούς λόγους. Στη συνέχεια, η Αρχή επικοινωνήσε με άλλο κρατικό ψυχοθεραπευτικό κέντρο στον νομό και πέτυχε την ένταξη της ανήλικης σε αυτό, με στόχο την περαιτέρω υποστήριξή της, αυτή τη φορά και με τη συνδρομή της μητέρας της. Ο ΣτΠ παρακολούθησε τη νέα υποστηρικτική διαδικασία, που φάνηκε να έχει ευεργετικά αποτελέσματα.

Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΊΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Ο Νόμος 3304/2005 και οι νέες αρμοδιότητες του Συνηγόρου του Πολίτη

Η ψήφιση του Ν. 3304/2005 για την «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού» αποτελεί τομή για την προαγωγή της αρχής της ισότητας και την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στη χώρα μας. Το νομοθέτημα αυτό ενισχύει τον ρόλο του ΣτΠ, προσθέτοντας νέες αρμοδιότητες που αναμένεται να συμβάλουν στην αποτελεσματικότερη εκπλήρωση της θεσμικής αποστολής του. Με τις νέες νομοθετικές διατάξεις, η Αρχή δεν εξαιρείται πλέον από τη διερεύνηση αναφορών σχετικών με την υπηρεσιακή κατάσταση προσωπικού του δημοσίου, όταν αυτές αφορούν σε περιπτώσεις διακριτικής μεταχείρισης που εμπίπτουν στο πεδίο των νέων διατάξεων.

Με τον νόμο αυτόν ενσωματώθηκαν στην ελληνική έννομη τάξη δύο Οδηγίες της ΕΕ:

- η Οδηγία 2000/43/ΕΚ «περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής» στους τομείς της απασχό-

λησης, της εργασίας, της συμμετοχής σε σωματεία και επαγγελματικές οργανώσεις, καθώς και στην εκπαίδευση, τις κοινωνικές παροχές και την πρόσβαση στη διάθεση και την παροχή αγαθών και υπηρεσιών που διατίθενται στο κοινό, και

- η Οδηγία 2000/78/ΕΚ «για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού» αποκλειστικά στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας.

Οι ρυθμίσεις του νόμου αυτού:

- επιδιώκουν να καταπολεμήσουν τα φαινόμενα τόσο της άμεσης όσο και της έμμεσης διάκρισης
- παρέχουν ειδική αυτοτελή προστασία έναντι της παρενόχλησης και έναντι κάθε εντολής για διακριτική μεταχείριση
- οργανώνουν ένα σύνθετο και εν μέρει καινοφανές πλέγμα μηχανισμών προστασίας του θιγόμενου προσώπου
- μεταφέρουν το βάρος της απόδειξης για τη συνδρομή αθέμιτης διάκρισης υπέρ του θιγόμενου, περιορίζοντας την υποχρέωσή του να τεκμηριώνει την καταγγελία του απλώς *prima facie*.

Για τους σκοπούς της προώθησης της ίσης μεταχείρισης, ο ΣτΠ μπορεί να διεξαγάγει ευρύτερη έρευνα, να συντάσσει σχετικές εκθέσεις και να συμμετέχει ενεργά στον συντονισμό των κρατικών αρχών και την ευαισθητοποίηση της διοίκησης και της κοινωνίας των πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό, ο ΣτΠ θα αξιοποιήσει τη συνεργασία του με τη νέα Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης του Υπουργείου Δικαιοσύνης, καθώς και με το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας όργανα που έχουν επωμιστεί τον ρόλο των φορέων προώθησης της ίσης μεταχείρισης στον ιδιωτικό τομέα.

Από τότε που άρχισε να ισχύει ο νόμος για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης (27.1.2005) ο ΣτΠ διερεύνησε 26 υποθέσεις:

- 9 εκκρεμούν
- 4 επιλύθηκαν υπέρ του πολίτη
- 3 αρχειοθετήθηκαν ως αβάσιμες
- 7 δεν ενέπιπταν στις ρυθμίσεις του νόμου
- 3 δεν ενέπιπταν στις αρμοδιότητες της Αρχής

Διακρίσεις λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής

Εργασία

Πολιτογραφηθείσα Ελληνίδα ουκρανικής καταγωγής ασκούμενη δικηγόρος ζήτησε να μην εφαρμοστεί στην περίπτωση της άρθρο του Κώδικα Δικηγόρων σύμφωνα με το οποίο αλλογενής ο οποίος αποκτά την ελληνική ιθαγένεια με πολιτογράφηση δεν μπορεί να αποκτήσει άδεια άσκησης επαγγέλματος παρά μόνον αν περάσουν πέντε χρόνια από την απόκτηση της ιθαγένειας. Ο ΣτΠ έκρινε ότι αυτή η διάταξη θέτει πράγματι τους αλλογενείς πολιτογραφηθέντες Έλληνες σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με τους υπόλοιπους Έλληνες ιθαγενείς και συνέστησε στην ενδιαφερόμενη να επανέλθει με αναφορά αφού τελειώσει την άσκησή της. Η Αρχή έχει ήδη θέσει το ζήτημα και στον εμπλεκόμενο δικηγορικό σύλλογο.

Παροχή υπηρεσιών – Πρόσβαση σε αγαθά

Πολιτογραφηθέντες Έλληνες, προερχόμενοι από χώρες της πρώην ΕΣΣΔ, ζήτησαν να άρει το Υπουργείο Μεταφορών την άρνησή του να μετατρέψει τις άδειες οδήγησης που είχαν εκδοθεί στις χώρες προέλευσής τους. Το υπουργείο αρνήθηκε, επικαλούμενο διάταξη σύμφωνα με την οποία η δυνατότητα μετατροπής των αδειών παρέχεται μόνο σε

όσους απέκτησαν την ελληνική ιθαγένεια από τη γέννησή τους. Ο ΣτΠ έκρινε ότι, ενώ η συγκεκριμένη διάταξη εισάγει δυσμενή διάκριση λόγω εθνοτικής καταγωγής σε βάρος των πολιτογραφηθέντων –ομογενών ή αλλογενών– ελλήνων πολιτών, η συγκεκριμένη διάκριση δεν εντάσσεται στο πεδίο εφαρμογής του νόμου για την ίση μεταχείριση, γιατί η χορήγηση αδειών οδήγησης δεν συνιστά παροχή υπηρεσιών αλλά εξαρτάται αποκλειστικά από τη ρυθμιστική αρμοδιότητα των δημόσιων φορέων.

Παροχή υπηρεσιών – Στέγαση

Έλληνας πολίτης, καταγωγής Ρομ, διαμαρτυρήθηκε για την επιβολή υπερογκων προστίμων από τη Διεύθυνση Πολεοδομίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αργολίδας επειδή είχε αναγείρει σε δικό του οικοπέδο αυθαίρετη πρόχειρη κατοικία για να στεγάσει την οικογένειά του. Επειδή ο ενδιαφερόμενος αδυνατούσε να πληρώσει τα πρόστιμα, το παράπηγμα κατεδαφίστηκε. Ας σημειωθεί ότι ο πολίτης σκόπευε να καταστρέψει την κατασκευή αυτή μετά το τέλος των οικοδομικών εργασιών για την ανέγερση κατοικίας στο οικοπέδο αυτό, το οποίο είχε αγοράσει αξιοποιώντας δάνειο στο πλαίσιο προγράμματος στεγαστικής αποκατάστασης των Ρομά. Ο ΣτΠ παρενέβη άμεσα, επισημαίνοντας ότι η εσφαλμένη επιβολή προστίμων από τη διοίκηση και η εξώθηση του αναφερόμενου Ρομά σε άμεση κατεδάφιση της πρόχειρης κατοικίας του αποτελούν ενέργειες που ίσως να υποκρύπτουν διακριτική μεταχείριση.

Πολίτις διαμαρτυρήθηκε για την υπέρμετρη καθυστέρηση της αρμόδιας υπηρεσίας του Δήμου Άνω Λιοσίων να της χορηγήσει βεβαίωση τέλους ακίνητης περιουσίας για ακίνητο το οποίο κληρονόμησε, προκειμένου να τη χρησιμοποιήσει κατά τη σύνταξη συμβολαίου αγοραπωλησίας, όπου ο αγοραστής ήταν πολίτης Ρομά. Τελικά, η βεβαίωση χορηγήθηκε ύστερα από παρέμβαση του ΣτΠ. Ωστόσο, επειδή οι καθυστερήσεις στη χορήγηση βεβαιώσεων τέλους ακίνητης περιουσίας από τον Δήμο Άνω Λιοσίων, ιδίως

Διακρίσεις λόγω γενετήσιου προσανατολισμού

Πολίτης της ΠΓΔΜ, υπότροφος μεταπτυχιακός φοιτητής του ελληνικού κράτους, κατήγγειλε τη διοίκηση τμήματος του Πανεπιστημίου Αθηνών για διακριτική συμπεριφορά εις βάρος του, λόγω του γενετήσιου προσανατολισμού του. Συγκεκριμένα, η διοίκηση, σε αναφορά του πολίτη για παρενόχληση από τους συμφοιτητές του, έλαβε μέτρα εναντίον του και τον απείλησε μάλιστα με αποβολή ως υπεύθυνος για τη διατάραξη της ομαλής λειτουργίας του τμήματος. Από την έρευνα του ΣτΠ αποδείχθηκε ότι ορθώς το πανεπιστήμιο έκρινε ότι επρόκειτο για σύγκρουση μεταξύ φοιτητών, που είχε ως υπόβαθρο προβληματικές διαπροσωπικές σχέσεις μάλλον παρά τον γενετήσιο προσανατολισμό του αναφερομένου. Διαφώνησε όμως με το ενδεχόμενο αποβολής του φοιτητή. Μετά την παρέμβαση της Αρχής επιτράπηκε στον ενδιαφερόμενο να ολοκληρώσει τις σπουδές του ως υποτρόφου και να αποφοιτήσει. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η τριτοβάθμια εκπαίδευση καλύπτεται ως πεδίο μόνον από την ειδική προστασία κατά των διακρίσεων λόγω φυλετικής και εθνοτικής καταγωγής.

Αξιοποίηση θεσμικών δυνατοτήτων

Σύνθετη δράση για το πρόβλημα της στεγαστικής αποκατάστασης Ρομά

Οι ποικίλες εκδηλώσεις του αποκλεισμού, τον οποίο εξακολουθούν να υφίστανται οι περισσότεροι έλληνες Τσιγγάνοι ή Ρομά, έχουν κατ' επανάληψη απασχολήσει τον ΣτΠ. Ο διαρθρωτικός χαρακτήρας του φαινομένου αυτού καθιστά, σε ένα βαθμό, αναποτελεσματική την παρέμβαση φορέων όπως του ΣτΠ, ο οποίος εστιάζει τη δράση του σε ατομικές περιπτώσεις. Ταυτόχρονα όμως καθιστά αναγκαία την ευρύτερη εμπλοκή της

Αρχής στο συγκεκριμένο πεδίο προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και καταπολέμησης των διακρίσεων. Η ανάδειξη του ΣτΠ σε επίσημο φορέα προώθησης της ίσης μεταχείρισης και καταπολέμησης των διακρίσεων του παρέχει τη δυνατότητα να αναπτύσσει παρεμβάσεις ευρύτερης εμβέλειας σε συνεργασία με φορείς του κράτους, της τοπικής αυτοδιοίκησης και της κοινωνίας των πολιτών.

Στο πλαίσιο αυτό, ο ΣτΠ εστίασε το ενδιαφέρον του στη διαχείριση του σύνθετου προβλήματος της εγκατάστασης των πληθυσμών ελλήνων Ρομά. Η μέχρι σήμερα εμπειρία του ΣτΠ έχει καταδείξει ότι το ζήτημα αυτό αποτελεί το πεδίο στο οποίο συμπυκνώνονται τα βασικά προβλήματα κοινωνικής ένταξης και συμμετοχής του ευαίσθητου αυτού τμήματος του πληθυσμού.

Σκοπός της δράσης του ΣτΠ είναι να αναδειχθούν και να αξιολογηθούν, με αφορμή τις ατομικές αναφορές, τα προβλήματα κοινωνικού αποκλεισμού, ιδίως όσον αφορά στην υγιεινή, την απασχόληση, την εκπαίδευση, τη συμμετοχή στη δημόσια ζωή, καθώς και η αντίδραση της διοίκησης, ιδιαίτερα στα πεδία χωροταξίας-πολεοδομίας, δημοτολογικής κατάστασης, πρόνοιας και εκπαίδευσης. Με αυτό τον τρόπο θα καταστεί δυνατή η συνολικότερη αποτίμηση των πρακτικών της διοίκησης τόσο από τη σκοπιά της νομιμότητας καθαυτής όσο και από τη σκοπιά της αποτελεσματικότητάς τους ως προς τους διακηρυγμένους στόχους της δημόσιας μέριμνας για τους έλληνες Ρομά.

Παράλληλες δράσεις του ΣτΠ

Για να αντιμετωπίσει τη νέα του αρμοδιότητα ο ΣτΠ συγκρότησε πάγια ομάδα για τον χειρισμό υποθέσεων που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Ν. 3304/2005.

Επίσης συμμετείχε:

- σε σεμινάρια κατάρτισης και διαβούλευσης τα οποία διοργανώθηκαν από διεθνείς φορείς, με στόχο την επίτευξη συμφωνίας των κοινοτικών Οδηγιών με το εθνικό δίκαιο κάθε κράτους-μέλους

- * στην Εθνική Ομάδα Εργασίας του προγράμματος κατά των διακρίσεων της ΕΕ
- * στο ευρωπαϊκό δίκτυο Equinet το οποίο συνδέει και συντονίζει τους επίσημους φορείς για την υλοποίηση των κοινοτικών Οδηγιών κατά των διακρίσεων στις χώρες της ΕΕ καθώς και στις υπό ένταξη χώρες.

Ζητήματα εφαρμογής του Ν. 3304/2005

Ο αριθμός των αναφορών οι οποίες διερευνήθηκαν από τον ΣτΠ υπό την ιδιότητα του ως φορέα προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης δεν επιτρέπουν προς το παρόν τη συναγωγή οριστικών συμπερασμάτων, καθιστούν ωστόσο δυνατή τη διατύπωση κάποιων βασικών προκαταρκτικών παρατηρήσεων:

- * Η προσπάθεια εφαρμογής των συγκεκριμένων διατάξεων κατά τη διερεύνηση των υποθέσεων που προαναφέρθηκαν ανέδειξε σοβαρές ερμηνευτικές δυσκολίες οι οποίες οφείλονται στο ευρύ και αρκετά ασαφές περιεχόμενο των κοινοτικών ρυθμίσεων που ενσωματώθηκαν στην ελληνική έννομη τάξη.
- * Ο εθνικός νομοθέτης παρέλειψε να κάνει χρήση της δυνατότητάς του να επεκτείνει

το προστατευτικό πεδίο της ρύθμισής του και σε άλλους τομείς, εκτός από αυτούς που ρητά μνημονεύονται στις Οδηγίες, περιοριζόμενος ουσιαστικά στο πεδίο της απασχόλησης. Επίσης, οι φορείς προώθησης της ίσης μεταχείρισης στον ιδιωτικό τομέα δεν διασφαλίζονται με τις συνήθεις προδιαγραφές θεσμικής ανεξαρτησίας.

- * Το κοινό παραμένει σε μεγάλο βαθμό απληροφόρητο για το νέο θεσμικό πλαίσιο για την καταπολέμηση των διακρίσεων.
- * Τα περισσότερα παράπονα που περιήλθαν στον ΣτΠ αφορούν σε διακρίσεις για λόγους που η δημοσιοποίησή τους δεν προκαλεί συνήθως πρόσθετο κοινωνικό τίμημα στους θιγομένους (όπως λ.χ. η ηλικία ή η αναπηρία).
- * Η γενική ρήτρα εξαίρεσης από το ρυθμιστικό πεδίο του Ν. 3034/2005 των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, εφόσον τέτοιες διακρίσεις στηρίζονται στην κείμενη νομοθεσία, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι στη χώρα μας η πρόσβαση σε πολλούς κλάδους απασχόλησης εξακολουθεί αδικαιολόγητα να συνδέεται με την ελληνική ιθαγένεια, δημιουργεί τις προϋποθέσεις εκτεταμένων διακρίσεων εις βάρος αλλοδαπών για λόγους φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής.

Διοικητική κράτηση και απέλαση ανηλίκων αλλοδαπών

Τον Οκτώβριο ο ΣτΠ δημοσίευσε ειδική έκθεση με θέμα «Διοικητική κράτηση και απέλαση αλλοδαπών ανηλίκων». Αφορμή για την έκθεση αυτή ήταν πολλές αναφορές οι οποίες έθιγαν το πρόβλημα της ανεπαρκούς προστασίας των ασυνόδευτων αλλοδαπών ανηλίκων που κρατούνται σε χώρους της Ελληνικής Αστυνομίας και οι οποίοι απελαύνονται.

Κεντρική διαπίστωση της ειδικής έκθεσης είναι ότι η ιδιότητα του ανηλίκου –που χρήζει προστασίας σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας– υποχωρεί απέναντι στην ιδιότητα του παραβάτη της μεταναστευτικής νομοθεσίας, με συνέπεια και την περαιτέρω παραβίαση των δικαιωμάτων του από εκείνες ακριβώς τις υπηρεσίες που είναι εντεταλμένες να προστατεύουν τους ανηλίκους.

Τα προβλήματα που εντοπίστηκαν δεν σχετίζονται τόσο με την τήρηση του νόμου ή τη στάση των αστυνομικών οργάνων που έχουν επιφορτιστεί με το δύσκολο έργο της κράτησης ανηλίκων. Το μεγαλύτερο πρόβλημα εντοπίζεται στην πλήρη ανεπάρκεια αφενός των υποδομών, που οδηγεί σε ιδιαίτερα δυσμενείς και ακατάλληλες για την ηλικία τους συνθήκες κράτησης, και αφετέρου της σχετικής νομοθεσίας που διέπει τα ζητήματα του αστυνομικού ελέγχου, της διοικητικής (αστυνομικής) κράτησης και της απέλασης.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και την προστασία των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων αλλοδαπών ανηλίκων, ο ΣτΠ, μεταξύ άλλων, προτείνει:

- ✿ Την κατάργηση του μέτρου της αστυνομικής κράτησης αλλοδαπών ανηλίκων για παράνομη είσοδο στη χώρα και την αντικατάστασή του από εναλλακτικά μέτρα φιλοξενίας ή/και προστατευτικής φύλαξης, σε κατάλληλους χώρους, όσο διαρκούν οι ενέργειες για την ταυτοποίησή τους, τη διερεύνηση των συνθηκών και αιτίων εισόδου τους στη χώρα, την αναζήτηση του οικογενειακού τους περιβάλλοντος και τον καθορισμό της έννομης προστασίας τους.
- ✿ Την κατάργηση του μέτρου της απέλασης για αλλοδαπούς ανηλίκους, οι οποίοι αποτελούν υποκείμενα διεθνούς προστασίας, και την αντικατάστασή του, στις περιπτώσεις εκείνες που δεν στοιχειοθετείται δικαίωμα διαμονής, από τη διαδικασία της επιστροφής και του επαναπατρισμού, όταν αυτό είναι εφικτό για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους και την επανένταξή τους στην κοινωνία της χώρας προέλευσης. Ειδικότερα, προτείνεται η προστασία από απέλαση όλων των ανηλίκων, εκτός αν ακολουθούν τον γονέα ή τον ασκούντα τη γονική μέριμνα που απελαύνεται.
- ✿ Τη θέσπιση μέτρων συστηματικής καταγραφής, ταυτοποίησης, ενημέρωσης, νομικής εκπροσώπησης και επιτροπείας-επιμέλειας των αλλοδαπών ανηλίκων, καθώς και προστασίας όλων των δικαιωμάτων τους.

Το σύστημα των υποχρεωτικών «τοποθετήσεων» στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα ΑμεΑ, πολυτέκνων και άλλων κοινωνικών ομάδων.

Προβλήματα εφαρμογής του Ν. 2643/1998

Ο ΣτΠ δημοσίευσε τον Ιούνιο του 2005 ειδική έκθεση με θέμα: «Ο νόμος 2643/1998 – Πρόσβαση στην απασχόληση και κοινωνική ένταξη ατόμων με αναπηρία (ΑμεΑ), πολυτέκνων, αγωνιστών εθνικής αντίστασης και αναπήρων και θυμάτων πολέμου».

Έναυσμα για τη σύνταξη της έκθεσης έδωσαν 204 αναφορές πολιτών που έχει δεχθεί ο ΣτΠ, οι οποίες έθιγαν ζητήματα σχετικά με δύο προκηρύξεις, των ετών 2000 και 2002, που προέβλεπαν τοποθετήσεις σύμφωνα με τον Ν. 2643/1998. Από την εξέταση των αναφορών διαπιστώθηκε ότι ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζεται ο νόμος αυτός αφήνει σημαντικά κενά στην προστασία ομάδων του πληθυσμού που ο νομοθέτης θεωρεί ευπαθείς.

Ο ΣτΠ συνέταξε ερωτηματολόγιο στο οποίο απάντησαν η δημόσια διοίκηση και οι εκπρόσωποι των ενδιαφερόμενων κοινωνικών ομάδων.¹ Ο ΣτΠ, αφού εξέτασε τις απαντήσεις, διοργάνωσε στις 14.12.2004 στα γραφεία του ημερίδα για τον Ν. 2643/1998, στην οποία, για πρώτη φορά από τη θέσπιση ποσοτώσεων υπέρ ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, συμμετείχαν και αντάλλαξαν απόψεις οι ενδιαφερόμενες κοινωνικές ομάδες, η δημόσια διοίκηση και τρίτοι εμπειρογνώμονες.

Οι προτάσεις του ΣτΠ καλύπτουν τρεις ενότητες και αποτελούν βάση για την περαιτέρω επεξεργασία κανονιστικών ρυθμίσεων:

- Σε σχέση με τη διαδικασία τοποθετήσεων, ο ΣτΠ υπέβαλε 16 προτάσεις με στόχο την αποτελεσματικότερη διεκπεραίωση της διαδικασίας. Ενδεικτικά αναφέρονται:
 - Ενημέρωση του ήδη υπηρετούντος προσωπικού και πρόσληψη νέου, εξειδικευμένου προσωπικού στις περιφερειακές διευθύνσεις του ΟΑΕΔ, καθώς και στις άλλες υπηρεσίες που εμπλέκονται στη λειτουργία του συστήματος των υποχρεωτικών τοποθετήσεων (π.χ. επιθεωρήσεις εργασίας, υγειονομικές επιτροπές).
 - Δημιουργία βάσης δεδομένων, που να περιέχει τα στοιχεία όσων έκαναν στο παρελθόν χρήση του δικαιώματος για υποχρεωτική πρόσληψη. Τα στοιχεία αυτά, κατ' αρχάς, μπορούν να αφορούν μόνο στους τοποθετηθέντες με τον Ν. 2643/1998 και σε βάθος χρόνου σε όλους εκείνους που διορίστηκαν ή προσλήφθηκαν υποχρεωτικά δυνάμει προηγούμενων νομοθετικών καθεστώτων.
- Σε σχέση με την εξειδίκευση της παρεχόμενης προστασίας, ο ΣτΠ υπέβαλε 13 προτάσεις με στόχο την αποτελεσματικότερη ενσωμάτωση στην αγορά εργασίας των προσώπων που προστατεύει ο Ν. 2643/1998. Ενδεικτικά αναφέρονται:
 - Διαχωρισμός του νομοθετικού πλαισίου για κάθε προστατευόμενη ομάδα.
 - Μέτρα προσαρμογής του εργασιακού χώρου για τους αναπήρους.
 - Διασφάλιση της αξιοπιστίας και της αντικειμενικότητας του συστήματος διάγνωσης και αξιολόγησης της αναπηρίας.

¹ Το ερωτηματολόγιο απεστάλη: στην Ανώτατη Συνομοσπονδία Πολυτέκνων Ελλάδος, στην Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, στην Πανελλήνια Οργάνωση Αγωνιστών Εθνικής Αντίστασης, στην Πανελλήνια Ένωση Αγωνιστών Εθνικής Αντίστασης, στην Εθνική Συνομοσπονδία Αναπήρων και Θυμάτων Πολέμου, στον Σύνδεσμο Ελληνικών Βιομηχανιών, στην Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών και στο Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Αθηνών.

- Παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής και διαμεσολάβησης από τον ΟΑΕΔ ή την Επιθεώρηση Εργασίας για τον ιδιωτικό τομέα κατά τη διάρκεια της εργασιακής σχέσης.
- * Σε σχέση με τη μεγαλύτερη αποδοχή του μέτρου από τις υπόχρεες επιχειρήσεις, ο ΣτΠ υπέβαλε επτά προτάσεις με στόχο την ευρύτερη κοινωνική συναίνεση στο εργασιακό περιβάλλον. Ενδεικτικά αναφέρονται:
 - Καλύτερη αντιστοίχιση των αναγκών των τοποθετούμενων με τις ανάγκες των υπόχρεων επιχειρήσεων και καλύτερη αναλογία των τοποθετήσεων προς το μέγεθος της κάθε κατηγορίας προσωπικού.
 - Σύνδεση του συστήματος των υποχρεωτικών τοποθετήσεων με προγράμματα κατάρτισης των προστατευόμενων προσώπων, με ταυτόχρονη εξέταση των αναγκών των υπόχρεων επιχειρήσεων.
 - Εφαρμογή των διατάξεων που προβλέπουν τη δυνατότητα επιδότησης των υπόχρεων επιχειρήσεων που απασχολούν ΑμεΑ για μέρος των αποδοχών τους και για την εργονομική διευθέτηση του χώρου εργασίας.

Απαλλοτρίωση, στέρηση, περιορισμοί της ιδιοκτησίας και αποζημίωση. Προβλήματα διοικητικής δράσης

Τον Απρίλιο ο ΣτΠ δημοσίευσε ειδική έκθεση με θέμα «Απαλλοτρίωση, στέρηση, περιορισμοί της ιδιοκτησίας και αποζημίωση. Προβλήματα διοικητικής δράσης». Από την έναρξη λειτουργίας της (Οκτώβριος 1998), η Αρχή έχει δεχθεί πάνω από 400 αναφορές πολιτών που διαμαρτύρονται κατά πράξεων της διοίκησης, οι οποίες συνεπάγονται απαλλοτρίωση, στέρηση ή ουσιώδεις περιορισμούς στην ιδιοκτησία τους χωρίς καταβολή της νόμιμης αποζημίωσης ή χωρίς έγκαιρη καταβολή αποζημίωσης.

Ο ΣτΠ επισημαίνει την ανάγκη για: α. επιτάχυνση και τυποποίηση των σχετικών διοικητικών διαδικασιών, β. σαφή χρονικό και οικονομικό προγραμματισμό κατά την εφαρμογή των σχεδίων πόλεων, γ. ορθολογικό επιμερισμό του κοινωνικού κόστους για την προστασία της φυσικής και της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας, και δ. καθιέρωση μηχανισμών «ιδιωτικής πολεοδόμησης», που έχουν το πλεονέκτημα της εξοικονόμησης χρόνου, δημόσιων πόρων και διοικητικών διαδικασιών.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα εντοπίζεται στα μεγάλα αστικά κέντρα, στα οποία υπάρχει μεγάλη πληθυσμιακή συγκέντρωση, ιδιαίτερα αυξημένη οικοδομική δραστηριότητα και περιορισμένη έκταση των κλήρων.

Οι εμπλεκόμενοι διοικητικοί φορείς καλύπτουν όλο το φάσμα της δημόσιας διοίκησης: ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού (δήμοι, νομαρχίες), Υπουργείο Πολιτισμού και οι εποπτευόμενοι από αυτό φορείς (Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων), ΥΠΕΧΩΔΕ καθώς και άλλοι φορείς, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται η ΔΕΗ, ο ΟΕΚ, η ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΑΕ, τα λιμενικά ταμεία και το Γενικό Επιτελείο Στρατού.

Η πλειονότητα των προβλημάτων εντοπίζεται στις περιπτώσεις δέσμευσης της ιδιοκτησίας για πολεοδομικούς σκοπούς. Μεγάλο, επίσης, ποσοστό αναφορών αντιπροσωπεύουν οι δεσμεύσεις ακινήτων για αρχαιολογικούς σκοπούς καθώς και για την κατασκευή δημόσιων έργων. Σε μικρότερο ποσοστό ανέρχονται οι αναφορές για λόγους προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος.

Από τον χειρισμό των σχετικών υποθέσεων αναδείχθηκαν τα εξής προβλήματα:

- ❖ Σοβαρές καθυστερήσεις κατά τη διαδικασία κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, καθώς και κατά την καταβολή της σχετικής αποζημίωσης. Οι καθυστερήσεις αυτές ξεπερνούν κάθε εύλογο όριο (εικοσαετία ή ακόμη και εβδομηκονταετία) όταν πρόκειται για *ρυμοτομικές απαλλοτριώσεις*.
- ❖ Μακροχρόνια δέσμευση ιδιοκτησίας χωρίς προηγούμενη κήρυξη αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, ιδίως στις περιπτώσεις των *κοινοφελών χώρων*, δηλαδή στις περιπτώσεις των ακινήτων που χαρακτηρίζονται από το σχέδιο πόλεως ως χώροι προοριζόμενοι για την ανέγερση κτιρίων ή εγκαταστάσεων κοινωφελούς χαρακτήρα (π.χ. σχολεία, νοσοκομεία, δημόσια κτίρια κ.λπ.). Το ίδιο συμβαίνει και στις περιπτώσεις των δεσμεύσεων ακινήτων για *αρχαιολογικούς σκοπούς*.
- ❖ Προσωρινή ή οριστική στέρηση της χρήσης ακινήτων χωρίς καταβολή ή χωρίς έγκαιρη καταβολή της νόμιμης αποζημίωσης. Το πρόβλημα εκδηλώνεται ιδίως στις περιπτώσεις *επίταξης ακινήτων για διάστημα που υπερβαίνει τον εύλογο χρόνο* καθώς και στις περιπτώσεις *κατάληψης και χρήσης ακινήτων κατά την εκτέλεση δημόσιων έργων*.

Τα πλήρη κείμενα των ειδικών εκθέσεων διατίθενται σε έντυπη μορφή στα γραφεία του ΣτΠ, Χατζηγιάννη Μέξη 5, 11528 Αθήνα, και σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα της Αρχής: www.synigoros.gr.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΤΠ

Ο ΣτΠ κατά το 2005 υπέβαλε σειρά νομοθετικών, λειτουργικών και οργανωτικών προτάσεων για τη βελτίωση της λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης. Ο ΣτΠ διατυπώνει τις προτάσεις αυτές, επειδή κρίνει ότι η αντιμετώπιση ορισμένων από τα θέματα που έχει διερευνήσει απαιτούν είτε τη μεταβολή του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου είτε την αναδιάρθρωση της οργάνωσης και της λειτουργίας των αρμόδιων υπηρεσιών.

Μεταξύ άλλων, ο ΣτΠ πρότείνει

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Την άμεση έκδοση της υπουργικής απόφασης που θα ρυθμίζει τα διαδικαστικά ζητήματα της οριστικής σφράγισης εγκαταστάσεων ιχθυοκαλλιεργειών.

Υπουργείο Ανάπτυξης

Τη χορήγηση άδειας λειτουργίας στους σταθμούς της ΔΕΗ με την έκδοση ατομικής διοικητικής πράξης για κάθε μονάδα ξεχωριστά και όχι με ενιαία νομοθετική ρύθμιση για όλες τις μονάδες. Σε κάθε περίπτωση, πριν χορηγηθεί άδεια λειτουργίας πρέπει να έχουν εγκριθεί οι περιβαλλοντικοί όροι λειτουργίας για κάθε σταθμό, οι οποίοι πρέπει να συμβαδίζουν με τις επιταγές της κοινοτικής νομοθεσίας για τις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές και τα όρια εκπομπής ρύπων των σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας

Να χορηγούνται τα οικογενειακά επιδόματα στους ασφαλισμένους και τους συνταξιούχους του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ κατά το διάστημα που, με δικαστική απόφαση, ασκούν την επιμέλεια ανηλίκων, εφόσον συμβιώνουν με τους ανηλίκους και βαρύνονται με την ανατροφή τους.

Υπουργείο Δημόσιας Τάξης

Σχετικά με τη διαδικασία παραλαβής και εξέτασης αιτημάτων ασύλου

- Την ενίσχυση του Τμήματος Αλλοδαπών Αθηνών με έκτακτο προσωπικό, για ορισμένη μεταβατική περίοδο, το οποίο θα αναλάβει: α. να λαμβάνει αμέσως τα δακτυλικά αποτυπώματα όσων προσέρχονται για αρχική υποβολή ή για ανανέωση αιτήματος ασύλου, και β. να υποβοηθήσει τους βαθμοφόρους στη διενέργεια συνέντευξης, με σκοπό να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το φαινόμενο κατάχρησης των διαδικασιών του ασύλου από τους αιτούντες.
- Την απλοποίηση και την τυποποίηση της ταχύρρυθμης διαδικασίας εξέτασης, χωρίς έκπτωση των εγγυήσεων.
- Τη διενέργεια της συνέντευξης με βάση τις αναλυτικές κατευθυντήριες οδηγίες της Έγχατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.
- Την καθιέρωση απόλυτης σειράς προτεραιότητας για την παραλαβή του αιτήματος και, για την εξέταση του αιτήματος, μόνο κατ' εξαίρεση εφαρμογή των κοινωνικών κριτηρίων.

Υπουργείο Δικαιοσύνης

- Την προσθήκη δεύτερης παραγράφου στο άρθρο 104 του ΕισΝΑΚ, με την οποία να ορίζεται ότι, σε περίπτωση που πολίτης υποστεί ζημία από νόμιμες πράξεις των οργάνων του δημοσίου κατά την υπηρεσία τους, να γεννάται δικαίωμα του πολίτη για εύλογη αποζημίωση· αρμόδια για τον καθορισμό της αποζημίωσης να είναι η προϊστάμενη αρχή του οργάνου που προκάλεσε τη ζημία, και να επιφυλάσσεται δυνατότητα στον πολίτη να προσφύγει γι' αυτό στα δικαστήρια.
- Την τροποποίηση του άρθρου 1518 του ΑΚ ώστε να καθίσταται σαφές ότι οι πράξεις σωματικής τιμωρίας δεν περιλαμβάνονται στα επιτρεπτά σωφρονιστικά μέτρα.

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

- Να περιληφθεί και η μικροδρεπανοκυτταρική αναιμία στις διατάξεις που προβλέπουν τον κατά προτεραιότητα διορισμό στο δημόσιο των πασχόντων από μεσογειακή αναιμία.
- Να αντιμετωπιστεί άμεσα το ρυθμιστικό κενό το οποίο έχει δημιουργηθεί με την κατάργηση του ΙΤΕ, το οποίο είχε την αρμοδιότητα να αναγνωρίζει τίτλους σπουδών που χο-

ρηγούνται από ανώτερες σχολές του εξωτερικού ως ισότιμων ή και αντίστοιχων με τίτλους σπουδών που χορηγούν τα ελληνικά ΤΕΙ.

**Υπουργείο Εσωτερικών,
Δημόσιας Διοίκησης
και Αποκέντρωσης**

- ✦ Για τη διοικητική υποστήριξη της λειτουργίας του Δασαρχείου Πεντέλης
 - Να καλυφθούν άμεσα οι κενές θέσεις προσωπικού του δασαρχείου, με μέριμνα της Περιφέρειας Αττικής, και να καταβληθεί προσπάθεια για την περαιτέρω αύξηση του αριθμού των δασολόγων, δασοπόνων και δασοφυλάκων του δασαρχείου.
 - Να εγκατασταθεί ηλεκτρονικό πρωτόκολλο για την καταχώριση των αιτήσεων των πολιτών και γενικά των υποθέσεων που ερευνά και χειρίζεται το δασαρχείο.
 - Να δημιουργηθεί άμεσα ηλεκτρονικό αρχείο όπου θα καταχωρίζονται οι χάρτες, οι πράξεις χαρακτηρισμού, οι πράξεις κήρυξης εκτάσεων ως αναδασωτέων, τα πρωτόκολλα διοικητικής αποβολής και επιβολής ειδικής αποζημίωσης και κάθε άλλη διοικητική πράξη που εκδίδει η υπηρεσία.
 - Να ληφθεί μέριμνα για την προμήθεια κατάλληλων επιστημονικών οργάνων, όπως είναι οι έγχρωμοι ορθοφωτοχάρτες κ.λπ.
- ✦ Σχετικά με το κώλυμα διορισμού στο δημόσιο λόγω ποινικής καταδίκης, την επανεξέταση του κωλύματος, ώστε να εναρμονιστεί η κείμενη νομοθεσία με την ανάγκη κοινωνικής ένταξης των αποφυλακισμένων.

**Υπουργείο Μεταφορών
και Επικοινωνιών**

- ✦ Να τροποποιηθούν οι σχετικές διατάξεις, έτσι ώστε να επιτρέπεται στους ομογενείς από την Τουρκία να αποκτούν άδεια οδήγησης.
- ✦ Την κάλυψη του νομοθετικού κενού με τη θέσπιση διάταξης, η οποία να ορίζει τη δυνατότητα και τη διαδικασία διαγραφής κλαπέντων οχημάτων.
- ✦ Την αντικατάσταση της βεβαίωσης ολοκλήρωσης προγράμματος απεξάρτησης από αντίστοιχη βεβαίωση περί μη εξάρτησης σε περιπτώσεις επανάκτησης άδειας οδήγησης από απεξαρτημένα άτομα μετά την έκτιση στερητικής της ελευθερίας ποινής. Επίσης, την έκδοση βεβαίωσης ότι δεν έχει ασκηθεί ποινική δίωξη σε βάρος του αιτούντος για σχετικό με ναρκωτικά αδίκημα.

**Υπουργείο Οικονομίας
και Οικονομικών**

Την ολοκληρωμένη ενημέρωση των επιτροπών καθορισμού αιγιαλού, παραλίας και παλαιού αιγιαλού του άρθρου 3 του Ν. 2971/2001, με επιστημονικά τεκμηριωμένα στοιχεία για όλα τα φαινόμενα που επιδρούν στη διαμόρφωση της ζώνης του αιγιαλού αλλά και του παλαιού αιγιαλού στις παράκτιες περιοχές.

Υπουργείο Πολιτισμού

Να αναλαμβάνει το δημόσιο ή άλλοι αρμόδιοι φορείς, υπό προϋποθέσεις, το οικονομικό βάρος της αποκατάστασης διατηρητέων κτιρίων, στο πλαίσιο της συμμόρφωσης προς τη νομολογιακά αποτυπωμένη υποχρέωση του κράτους για την προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος (άρθρο 24 του Συντάγματος).

**Υπουργείο Μεταφορών
και Επικοινωνιών –
ΥΠΕΣΔΔΑ – ΥΠΕΧΩΔΕ**

- Για τις διαφημιστικές πινακίδες
- ✦ Να απαγορευθεί πλήρως η τοποθέτηση διαφημιστικών πινακίδων σε εκτός σχεδίου περιοχές και σε θέσεις όπου μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην οδήγηση.
 - ✦ Να μην υπάρχει διάσπαση των αρμοδιοτήτων μεταξύ δήμων, Περιφερειών και ΥΠΕΧΩΔΕ, για ζητήματα που αφορούν στην τοποθέτηση των πινακίδων και στην επιβολή προστίμων, καθώς και στο ύψος τους.

**Υπουργείο Υγείας
και Κοινωνικής Αλληλεγγύης**

Τη λήψη όλων των απαιτούμενων μέτρων για την εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας, ώστε να διασφαλίζεται η παροχή επαρκούς και κατάλληλης φροντίδας σε παιδιά και έφηβους με ψυχικές διαταραχές, διαταραχές στη συμπεριφορά ή ιδιαίτερες συναισθηματικές δυσκολίες,

συμπεριλαμβανομένων και ειδικότερων κατηγοριών, όπως είναι τα παιδιά που έχουν υποστεί κακοποίηση ή σοβαρή παραμέληση, τα παιδιά-θύματα εμπορίας και εκμετάλλευσης, οι έφηβοι με ελαφρά νοητική υστέρηση και δευτερογενείς ψυχικές διαταραχές, με προβλήματα ουσιοεξάρτησης κ.λπ.

Αποδοχή προτάσεων του ΣτΠ προηγούμενων ετών

Μέσα στο 2005 ρυθμίστηκαν, ύστερα από προτάσεις που είχε διατυπώσει κατά τα προηγούμενα έτη ο ΣτΠ, ζητήματα όπως, για παράδειγμα, ο τρόπος υπολογισμού του ποσού εξαγοράς στρατιωτικής θητείας και οι νόμιμες προϋποθέσεις συλλήψεων, δεσμεύσεων, προσαγωγών, σωματικών ερευνών και αστυνομικών ελέγχων.

Το νέο νομοθετικό πλαίσιο για την παραμονή πολιτών τρίτων χωρών στην Ελλάδα

Κατά τη διαδικασία προπαρασκευής του Ν. 3386/2005 για την είσοδο και τη διαμονή αλλοδαπών στην Ελλάδα, ο ΣτΠ κατέθεσε στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης σειρά προτάσεων βελτίωσης του σχετικού θεσμικού πλαισίου. Από τις 25 προτάσεις που έγιναν αποδεκτές και περιλήφθηκαν στον νέο νόμο αναφέρονται οι εξής:

- ❖ ενοποίηση σε μία ενιαία άδεια διαμονής για εργασία των δύο αδειών, εργασίας και διαμονής, και παράλληλα ανάθεση της αρμοδιότητας για τη χορήγηση και την ανανέωση των αδειών διαμονής σε μία και μόνον υπηρεσία
- ❖ δυνατότητα αλλαγής εργοδότη και κατά τη διάρκεια ισχύος της αρχικής άδειας διαμονής για εξαρτημένη εργασία
- ❖ κατάργηση της δέσμευσης για την επιτρεπόμενη άσκηση ειδικότητας, όταν ο αλλοδαπός ζητάει αλλαγή νομού για παροχή εργασίας, μετά την πάροδο ενός έτους από τη χορήγηση της αρχικής άδειας διαμονής για εργασία
- ❖ πρόβλεψη άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους σε όσα πρόσωπα φιλοξενούνται σε ιδρύματα ή σε νομικά πρόσωπα κοινωφελούς σκοπού
- ❖ πρόβλεψη να χορηγείται αυτοτελής άδεια διαμονής σε μέλη οικογένειας υπηκόου τρίτης χώρας μετά την παρέλευση πέντε ετών από τη χορήγηση της άδειας διαμονής για οικογενειακή επανένωση
- ❖ εξάλειψη της διάταξης σχετικά με το «ήθος και την προσωπικότητα» ως κριτηρίου απόκτησης της ιδιότητας του επί μακρόν διαμένοντος
- ❖ απαγόρευση απέλασης των έγκυων γυναικών κατά την κύηση και για έξι μήνες μετά τον τοκετό
- ❖ παροχή δυνατότητας για ολοκλήρωση της διαδικασίας νομιμοποίησης στους καταγεγραμμένους αλλοδαπούς των προγραμμάτων νομιμοποίησης της πράσινης κάρτας και του Ν. 2910/2001, οι οποίοι δεν πέτυχαν τελικά τη νομιμοποίησή τους.

Επίσης, έγιναν εν μέρει αποδεκτές άλλες δύο προτάσεις του ΣτΠ:

- ❖ Ο υπολογισμός της πενταετίας για τη χορήγηση της επί μακρόν άδειας διαμονής να ξεκινάει από την απόκτηση άδειας διαμονής δυνάμει του Ν. 2910/2001.
- ❖ Ως δικαιολογητικά απόδειξης διαμονής πριν από τις 31.12.2004, προκειμένου ο ενδιαφερόμενος να υπαχθεί στην αρχική νομιμοποίηση του Ν. 3386/2005, να γίνονται δεκτές και ορισμένες διοικητικές πράξεις όπως: η εγγραφή σε ασφαλιστικό φορέα, η απόκτηση ΑΦΜ, η αίτηση διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους και η απόρριψη αιτήματος ασύλου.

ΑΥΤΟΨΙΕΣ

Κατά τη διερεύνηση των αναφορών, ο ΣτΠ μπορεί να διενεργεί αυτοψίες, προκειμένου να διαμορφώσει ιδίαν αντίληψη για τις υποθέσεις που διερευνά. Το 2005 ο ΣτΠ διενήργησε 54 αυτοψίες. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται αυτοψίες σε χώρους κράτησης αλλοδαπών ανηλίκων, σε νομαρχίες και δήμους, νοσηλευτικά ιδρύματα, οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης, οικισμούς Ρομά, καθώς και σε ιδιωτικό βρεφονηπιακό σταθμό.

Ενδεικτικά αναφέρονται οι αυτοψίες που έγιναν για να διαπιστωθούν και να διερευνηθούν:

- ❖ οι διαδικασίες που ακολουθούνταν κατά την επιβολή προστίμων για παράνομη στάθμευση από τον Δήμο Πατρέων
- ❖ οι συνθήκες νοσηλείας ασθενών με AIDS στο Γενικό Νοσοκομείο Αφροδισίων και Δερματικών Νόσων Αθήνας «Ανδρέας Συγγρός», στο Γενικό Νοσοκομείο Νίκαιας «Άγιος Παντελεήμων» και στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Λάρισας
- ❖ οι διαδικασίες διαχείρισης νοσοκομειακών αποβλήτων στο Γενικό Νοσοκομείο Νίκαιας «Άγιος Παντελεήμων», στο Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο Αθηνών «Γ. Γεννηματάς», στο Γενικό Νοσοκομείο Αφροδισίων και Δερματικών Νόσων Αθήνας «Α. Συγγρός», στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Λάρισας και στη Μονάδα Αποτέφρωσης Νοσοκομειακών Απορριμμάτων του ΕΣΔΚΝΑ στον Δήμο Άνω Λιοσίων
- ❖ οι συνθήκες παραλαβής και εξέτασης αιτημάτων ασύλου στο νεοσύστατο Τμήμα Πολιτικού Ασύλου της Υποδιεύθυνσης Αλλοδαπών
- ❖ οι συνθήκες λειτουργίας των εγκαταστάσεων επεξεργασίας πόσιμου νερού της ΕΥΔΑΠ στο Μενίδι
- ❖ οι καταγγελίες περί παραβάσεων των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων και έλλειψης του απαιτούμενου συστήματος καταγραφής και παρακολούθησης του θορύβου από τα αεροπλάνα στον Κρατικό Αερολιμένα Ηρακλείου Κρήτης.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΣΕ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΙΝΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ

Σε περίπτωση που ο ΣτΠ διαπιστώνει, κατά τη διερεύνηση αναφοράς, παράνομη συμπεριφορά διοικητικού οργάνου, συντάσσει έκθεση την οποία και διαβιβάζει στο αρμόδιο για τον πειθαρχικό έλεγχο του υπαιτίου όργανο. Ο ΣτΠ κατέθεσε, κατά το 2005, τρεις αιτήσεις άσκησης πειθαρχικού ελέγχου σε βάρος οργάνων της διοίκησης.

Συγκεκριμένα, ο ΣτΠ ζήτησε την άσκηση πειθαρχικού ελέγχου για:

- ❖ τον Νομάρχη Κορινθίας, λόγω μη εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων
- ❖ τον Δήμαρχο Αλιφείρας του Νομού Ηλείας, λόγω άρνησης συνεργασίας με την Αρχή σε υπόθεση επιβάρυνσης του πόσιμου νερού του δημοτικού διαμερίσματος
- ❖ όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης της ΝΑ Ζακύνθου, λόγω άρνησης συνεργασίας τους με την Αρχή. Ο ΣτΠ ενημερώθηκε ότι επιβλήθηκε πρόστιμο στον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Πολεοδομίας της ΝΑ Ζακύνθου.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΣΕ ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΡΧΗ

Ο ΣτΠ έχει τη δυνατότητα, εάν κατά τη διερεύνηση υποθέσεων προκύψουν αποχρώσεις ενδείξεις για τέλεση αξιόποινης πράξης από λειτουργό, υπάλληλο ή μέλος της διοίκησης, να διαβιβάσει τις σχετικές εκθέσεις στον αρμόδιο εισαγγελέα. Κατά το 2005 ο ΣτΠ παρέπεμψε μία υπόθεση στην αρμόδια εισαγγελική αρχή.

Πρόκειται για υπόθεση σχετικά με πράξεις και παραλείψεις της Διεύθυνσης Πολεοδομίας του Δήμου Αθηναίων, και συγκεκριμένα για μη ορθή τήρηση της διαδικασίας περί αυθαίρετων κατασκευών.

ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΤΗ ΕΡΕΥΝΑ

Ο ΣτΠ έχει τη δυνατότητα να επιλαμβάνεται αυτεπάγγελτα υποθέσεων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά του αφού εκτιμήσει τη σοβαρότητα του θέματος. Κατά το 2005 αποφάσισε τη διενέργεια αυτεπάγγελτης έρευνας σε πέντε περιπτώσεις.

Ενδεικτικά αναφέρονται:

Αυτεπάγγελη έρευνα για τις συνθήκες αστυνομικής κράτησης επτά ανήλικων παιδιών με τη μητέρα τους στο Τμήμα Αλλοδαπών Αμυγδαλέζας Αττικής. Η μητέρα με τα παιδιά της είχαν συλληφθεί σε παράπηγμα της βιομηχανικής περιοχής Αττικής, όπου τους κρατούσε κύκλωμα διακίνησης μεταναστών. Κατά την επίσκεψη του κλιμακίου του ΣτΠ στον χώρο κράτησης διαπιστώθηκαν σοβαρά προβλήματα ως προς τις συνθήκες υγιεινής και καθαριότητας. Μετά την αυτοψία, η μητέρα, που είχε ήδη υποβάλει αίτημα ασύλου, οδηγήθηκε μαζί με τα παιδιά της σε ξενώνα μη κυβερνητικής οργάνωσης στη Θεσσαλονίκη.

Αυτεπάγγελη έρευνα για τη διοικητική κράτηση από την Ελληνική Αστυνομία δωδεκάχρονης αλλοδαπής την οποία εξέδιδε η μητέρα της, καθώς και τη στάση της διοίκησης στο θέμα της προστασίας της. Η Αρχή πρότεινε την εγγραφή της ανήλικης σε σχολείο, την παρακολούθησή της από ψυχολόγο, καθώς και την ανεύρεση κατάλληλου για τις ανάγκες και την ηλικία της πλαισίου φιλοξενίας. Επί του παρόντος και με αφορμή την αναστολή λειτουργίας του ξενώνα στον οποίο φιλοξενούταν η ανήλικη, η υπόθεση βρίσκεται στην Εισαγγελία Ανηλίκων.

Αυτεπάγγελη έρευνα για τη διερεύνηση της εφαρμογής από υγειονομικές μονάδες των προδιαγραφών που θέτει η σχετική ΚΥΑ και η κοινοτική νομοθεσία για τη διαχείριση ιατρικών αποβλήτων.

ΣΥΝΘΕΤΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Ο ΣτΠ, για την επίλυση σύνθετων υποθέσεων που παραπέμπουν σε ευρύτερα προβλήματα ή εμπλέκονται σε αυτές πολλοί φορείς ανέλαβε δράσεις στις οποίες συμμετείχαν δύο ή και περισσότεροι Κύκλοι της Αρχής.

Ενδεικτικά αναφέρονται οι δράσεις του Κύκλου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε συνεργασία με τον Κύκλο Δικαιωμάτων του Παιδιού για τις δυσλειτουργίες της διοικητικής διαδικασίας «νομιμοποίησης» των αλλοδαπών και τις συνθήκες στους χώρους κράτησης της Υποδιεύθυνσης Αλλοδαπών Αθηνών.

Επίσης, για το σύνθετο πρόβλημα της εγκατάστασης των πληθυσμών ελλήνων Ρομά, ο Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε συνεργασία με τον Κύκλο Ποιότητας Ζωής και τον Κύκλο Κοινωνικής Προστασίας πραγματοποίησαν συναντήσεις με αρμόδιους φορείς τόσο της τοπικής αυτοδιοίκησης όσο και της κεντρικής διοίκησης, καθώς και αυτοψίες. Συγκεκριμένα, κατά το 2005 πραγματοποιήθηκαν 10 αυτοψίες σε καταυλισμούς Ρομά σε περιοχές της Αθήνας, της Ερμιόνης, της Λάρισας, του Μεσολογγίου, της Μιδέας, της Πάτρας, του Ρίου, της Νέας Κίου, της Τεγέας και της Νέας Τίρυνθας.

Στην Ελλάδα

Επισκεφθήκαμε

- Την Ξάνθη για να συναντηθούμε με τοπικούς παράγοντες και με πολίτες οι οποίοι είχαν προσφύγει στον ΣτΠ. Επίσης επισκεφθήκαμε σχολεία και συνομιλήσαμε με μαθητές και συλλόγους γονέων και κηδεμόνων.
- Τα Ιωάννινα για να ενημερώσουμε τους πολίτες και τα στελέχη των δημόσιων υπηρεσιών της Περιφέρειας Ηπείρου για την αποστολή και το έργο της Αρχής.
- Σχολεία σε όλη την Ελλάδα, όπου συζητήσαμε με μαθητές και εκπαιδευτικούς για τα δικαιώματα των παιδιών και την προάσπισή τους, καθώς και για τις αρμοδιότητες και τη δράση του Κύκλου Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Πραγματοποιήσαμε συναντήσεις εργασίας

- Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, με συμμετοχή εκπροσώπων της Περιφέρειας και των ΝΑ Αχαΐας, Αιτωλοακαρνανίας και Ηλείας, δήμων και άλλων εμπλεκόμενων υπηρεσιών, για την επίλυση 32 υποθέσεων. Τα θέματα αφορούσαν σε καταπατήσεις αιγιαλού και παραλίας, διάθεση αστικών λυμάτων και στερεών αποβλήτων, έλεγχο πόσιμου νερού, εκτέλεση έργων υποδομής, κατεδάφιση αυθαιρέτων κατασκευών, παράνομες γεωτρήσεις, υποβάθμιση της λιμνοθάλασσας του Μεσολογγίου, συνθήκες διαβίωσης των Ρομά κ.ά.
- Στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, με τη συμμετοχή του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, εκπροσώπων δήμων και άλλων υπηρεσιών, με σκοπό την παρουσίαση της ειδικής έκθεσης του ΣτΠ για τις δεσμεύσεις ιδιοκτησιών και την ανταλλαγή απόψεων για την επίλυση σχετικών εκκρεμών υποθέσεων.
- Στη Χίο με τη δημοτική επιχείρηση ύδρευσης σχετικά με την ποιότητα του πόσιμου νερού, με τη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών της ΝΑ Χίου για τον καθορισμό οριογραμμής ρέματος και με τη Διεύθυνση Περιβάλλοντος της ΝΑ Χίου για τις απαλλοτριώσεις με σκοπό την επέκταση του αεροδρομίου του νησιού.
- Στον Νομό Βοιωτίας, με διάφορες υπηρεσίες για υποθέσεις που αφορούσαν σε καταπάτηση και αποκατάσταση δημοτικών δρόμων, σε αναδασώσεις.
- Στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και στη ΝΑ Κυκλάδων (Ερμούπολη) για 12 συνολικά υποθέσεις που αφορούσαν: σε κατεδαφίσεις αυθαιρέτων στη Σαντορίνη και την Τήνο, σε παράνομη λειτουργία κοιμητηρίου και χωροθέτηση έργου ΧΥΤΑ στη Νάξο, σε λειτουργία λατομείου και μονάδων έτοιμου σκυροδέματος στη Σίφνο, σε περιβαλλοντικά προβλήματα από τη λειτουργία μονάδας της ΔΕΗ στη Σύρο, σε διαρροή λυμάτων από τουριστική μονάδα στην Τήνο κ.ά.
- Στον Ασπρόπυργο με τον Αντινομάρχη Δυτικής Αττικής και εκπροσώπους των υπουργείων Ανάπτυξης, Οικονομίας και Οικονομικών, της Περιφέρειας Αττικής, της ΝΑ Δυτικής Αττικής και του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας, με θέμα τη σφράγιση τριών βυρσοδεψείων της περιοχής.

ΔΙΚΤΥΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΤΙΜΩΡΙΑΣ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Επίσης συναντηθήκαμε με

- ✿ *Εκπροσώπους των υπουργείων Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, της Γενικής Γραμματείας Επιμόρφωσης Ενηλίκων, της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς, του Ινστιτούτου Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης, του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού, της Ελληνικής Παιδιατρικής Εταιρείας και της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής της UNICEF για να ανταλλάξουμε απόψεις σχετικά με τη νομοθετική ρύθμιση του θέματος της πρόληψης της σωματικής τιμωρίας στην Ελλάδα.*
- ✿ *Εκπροσώπους των υπουργείων ΕΣΔΔΑ, Οικονομίας και Οικονομικών, Μεταφορών και Επικοινωνιών, Ανάπτυξης, ΠΕΧΩΔΕ, της Ένωσης Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδας, της ΚΕΔΚΕ, καθώς και του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Ελλάδας με αντικείμενο συζήτησης τις «Διαδικασίες απομάκρυνσης εγκαταλελειμμένων οχημάτων».*
- ✿ *Εκπροσώπους ασφαλιστικών οργανισμών, όπως του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, του ΟΓΑ, του ΝΑΤ, καθώς και με τον πρόεδρο του Οργανισμού Ασφάλισης Προσωπικού ΔΕΗ και τον πρόεδρο του Ταμείου Πρόνοιας Κατώτερων Πληρωμάτων Εμπορικού Ναυτικού, για την επίλυση γενικότερων προβλημάτων που οι πολίτες έχουν θέσει υπόψη του ΣτΠ.*
- ✿ *Τον πρόεδρο του Συλλόγου Προάσπισης Δικαιωμάτων των Ασθενών για να συζητηθούν οι αρμοδιότητες του Συνηγόρου της Υγείας και οι δυνατότητες συνεργασίας με μη κυβερνητικές οργανώσεις που αποσκοπούν στην προστασία των δικαιωμάτων των ασθενών.*

Εμφανιστήκαμε ενώπιον

- ✿ *Της Διακομματικής Επιτροπής της Βουλής για την Αντιμετώπιση των Προβλημάτων που Απασχολούν τα Άτομα με Αναπηρία, όπου και συζητήσαμε τα προβλήματα των ΑμεΑ, με έμφαση στις σχετικές ενέργειες του ΣτΠ.*

Διοργανώσαμε σεμινάρια και ημερίδες

- ✿ *Στην Πάτρα και στα Ιωάννινα με θέμα: «Η φορολογική διοίκηση στην υπηρεσία των πολιτών. Ο ρόλος του ΣτΠ στην επίλυση των προβλημάτων» σε συνεργασία με τη Σχολή Επιμόρφωσης Υπαλλήλων του Υπουργείου Οικονομικών.*
- ✿ *Στα γραφεία της Αρχής με θέμα: «Η αναμόρφωση της ποινικής νομοθεσίας των ανηλίκων. Προοπτικές και προβλήματα εφαρμογής του Ν. 3189/2003» σε συνεργασία με το ΔΙΣΥΝ.*
- ✿ *Στα γραφεία της Αρχής με θέμα: «Ζητήματα εφαρμογής των μεταβατικών διατάξεων του Ν. 3386/2005: Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική επικράτεια», για τις οργανώσεις των αλλοδαπών και τα ΜΜΕ, ιδίως όσα απευθύνονται σε αλλοδαπούς.*
- ✿ *Στη Λάρισα με θέμα: «Ο πολίτης απέναντι στις δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης: Προβλήματα και προοπτικές» σε συνεργασία με την Ένωση Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης Αποχέτευσης και την ΚΕΔΚΕ.*

Συμμετείχαμε

- ✿ *Στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης, όπου στελέχη του ΣτΠ δέχονταν καθημερινά τους πολίτες και τους ενημέρωναν για τις αρμοδιότητες και τη διαδικασία υποβολής αναφοράς στην Αρχή.*

- ✻ Στο «Πολυσυνέδριο – Έκθεση για την Αγορά των Financial and Business Services - Money Show» που διοργάνωσε το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη. Στο πλαίσιο του πολυσυνεδρίου, ο ΣτΠ διοργάνωσε σειρά ομιλιών με θέμα: «Επιχειρηματικότητα και δημόσια διοίκηση: Ο ρόλος του Συνηγόρου του Πολίτη».
- ✻ Σε ευρωπαϊκό συνέδριο με θέμα «Από τους γονείς στα παιδιά. Οι επιπτώσεις της ψυχικής διαταραχής των γονέων στα παιδιά», που διοργάνωσε το Κέντρο Εκπαίδευσης για την Πρόληψη της Χρήσης Ναρκωτικών και την Προαγωγή της Υγείας (Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής – ΟΚΑΝΑ).
- ✻ Στη δεύτερη Συνάντηση Εθνικού Διαλόγου για τη Μετανάστευση, που διοργάνωσε η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και το Κέντρο Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων.
- ✻ Στο ετήσιο τακτικό συνέδριο της ΚΕΔΚΕ που διεξήχθη στη Ρόδο με θέμα «Τομές αποκέντρωσης. Αποφάσεις ευθύνης για ισχυρές τοπικές κοινωνίες».

- ✻ Στην υλοποίηση του προγράμματος του Συμβουλίου της Ευρώπης «Παιδεία της δημοκρατίας». Στο πλαίσιο του προγράμματος επιστήμονες του Κύκλου Δικαιωμάτων του Παιδιού ενημέρωσαν σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τα οποία κλήθηκαν να αναλάβουν τη διοργάνωση εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων για την παρουσίαση της έννοιας και της εφαρμογής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Εκδώσαμε

- ✻ Τον Οδηγό καλής συμπεριφοράς δημοσίων υπαλλήλων. Ο οδηγός, αποτέλεσμα συνεργασίας υπηρεσιακών παραγόντων του ΥΠΕΣΔΔΑ και του ΣτΠ, είναι προϊόν κωδικοποίησης και απλοποίησης των διάσπαρτων διατάξεων και περιλαμβάνει τους βασικούς κανόνες που πρέπει να διέπουν τη δράση των λειτουργών της δημόσιας διοίκησης με στόχο την καλύτερη και ταχύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών.

Ηλεκτρονική έκδοση

- ✻ Ο ΣτΠ εκδίδει από τον Μάιο του 2005 τετραμηνιαίο ηλεκτρονικό ενημερωτικό δελτίο, στο οποίο παρουσιάζεται συνοπτικά το έργο της αρχής (πορίσματα, προτάσεις, έρευνες, αυτοψίες, συναντήσεις εργασίας, διοργάνωση ημερίδων, διεθνείς σχέσεις κ.λπ.). Στόχος του ΣτΠ είναι να διευρύνει το φάσμα των συνομιλητών του και να έχει μια συνεχή, αδιάμεσολάβητη και αμφίδρομη επικοινωνία με τους πολίτες.

www.synigoros.gr/newsletter.htm

Σε διεθνές επίπεδο

Επισκεφθήκαμε

- Την Αλβανία, με στόχο την ανταλλαγή απόψεων και την αλληλοενημέρωση σχετικά με την προστασία των παιδιών από την παράνομη διακίνηση, καθώς και τον εντοπισμό των υπηρεσιών εκείνων που μπορούν να υποστηρίξουν τον επαναπατρισμό ασυνόδευτων ανηλίκων.

Μας επισκέφθηκαν

- Ο Υπουργός Δικαιοσύνης της Τουρκίας κ. Cemil Çiçek και είχε συνάντηση εργασίας με τον Συνήγορο του Πολίτη και τους Βοηθούς Συνηγότερους.
- 25μελής αντιπροσωπεία στελεχών της δημόσιας διοίκησης της Μολδαβίας για να ενημερωθούν για τις δραστηριότητες της Αρχής.
- Τριμελής ομάδα Κορεατών, στο πλαίσιο της Ομάδας του Συμβουλίου της Ευρώπης GRECO. Πραγματοποιήθηκε συνάντηση εργασίας για θέματα διαφθοράς.

Διοργάνωσαμε

- Συνάντηση εργασίας στην οποία συμμετείχε ο επικεφαλής της ελληνικής αντιπροσωπείας του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης και αποστολή της αλβανικής κυβέρνησης και του Αλβανού Συνηγότερου του Πολίτη. Αντικείμενο της συνάντησης ήταν η συνεργασία των δύο χωρών σε θέματα μεταναστευτικής πολιτικής.

Συμμετείχαμε

- Στο ετήσιο συνέδριο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Συνηγότερων του Παιδιού στη Βαρσοβία. Στο συνέδριο αυτό ο Βοηθός Συνήγορος για τα Δικαιώματα του Παιδιού Γιώργος Μόσχος εκλέχθηκε πρόεδρος του Δικτύου για το 2006.
- Στην 9η συνάντηση στρογγυλής τράπεζας των Ευρωπαίων Ombudsmen και των Επιτρόπων για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης στην Κοπεγχάγη.
- Στη διεθνή διάσκεψη με θέμα «The expansion of the institution of the Ombudsman: Different models and their territorial scope» στη Βαρκελώνη.
- Στην ετήσια γενική συνέλευση των εθνικών φορέων προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, με θέμα «Καταπολέμηση των διακρίσεων» που διοργάνωσε στο Leuven το Migration Policy Group.
- Σε συνέδριο με θέμα «Seminar on cultural rights» που διοργάνωσε στις Βρυξέλλες η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- Στην περιφερειακή συνάντηση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Συνηγότερων του Παιδιού (European Network of Ombudspersons for Children – ENOC), με θέμα «Stop violence against children: Act now» στη Λιουμπλιάνα.
- Σε συνάντηση εργασίας με τίτλο «Public administration and European administrative law», στο πλαίσιο συνεδρίου που διοργάνωσε το European Group of Public Administration στη Βέρνη.
- Στο 5ο συνέδριο των Εθνικών Διαμεσολαβητών των χωρών-μελών της ΕΕ, στη Χάγη.
- Σε συνέδριο με θέμα «Police accountability and the quality of police oversight» που διοργάνωσε στη Χάγη η Altus Global Alliance.

Πρόγραμμα ΕΥΝΟΜΙΑ

Το πρόγραμμα ΕΥΝΟΜΙΑ λειτουργεί υπό την αιγίδα του Γραφείου του Επιτρόπου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης, με ειδική χρηματοδότηση του Ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών και δραστηριοποιείται με αποφάσεις τριμελούς επιτροπής συντονισμού, η οποία αποτελείται από τον Επίτροπο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, τον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή και τον Έλληνα Συνήγορο του Πολίτη, που έχει και την εποπτεία του προγράμματος. Οι αποφάσεις υλοποιούνται από τη μονάδα σχεδιασμού του προγράμματος, η οποία εδρεύει στα γραφεία του ΣΤΠ και ενεργοποιεί την τριακονταμελή ομάδα ειδικών επιστημόνων της Αρχής που μετέχουν στις δράσεις. Στόχος του προγράμματος είναι να συμβάλει στη δημιουργία και να στηρίξει τη λειτουργία νεοσύστατων διαμεσολαβητικών θεσμών σε χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Εκπαιδευτικό σεμινάριο για το περιβάλλον

Τον Ιούνιο πραγματοποιήθηκε στον Λαιμό Πρεσπών εκπαιδευτικό σεμινάριο για στελέχη Συνηγόρων του Πολίτη της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, με την οργανωτική συνδρομή της Εταιρίας Προστασίας Πρεσπών. Σκοπός του σεμιναρίου ήταν η ενημέρωση για τον τρόπο χειρισμού υποθέσεων περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, καθώς και η αξιοποίηση της γνώσης και της εμπειρίας της ελληνικής Αρχής και άλλων ευρωπαϊκών θεσμών Συνηγόρου του Πολίτη σε θέματα περιβαλλοντικής σημασίας. Στο σεμινάριο συμμετείχαν εκπρόσωποι των ομόλογων θεσμών της Αλβανίας, της Αυστρίας, της Ισπανίας, των οντοτήτων που απαρτίζουν τη Σερβία-Μαυροβούνιο, της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και της ΠΓΔΜ.

Διεθνές σεμινάριο-διάσκεψη για τα δικαιώματα του παιδιού

Τον Οκτώβριο διεξήχθη στη Θεσσαλονίκη διεθνές σεμινάριο-διάσκεψη με θέμα «Συνήγοροι για τα δικαιώματα του παιδιού στη Νοτιοανατολική Ευρώπη», με την υποστήριξη της Κοινωνικής Οργάνωσης Υποστήριξης Νέων «ΑΡΣΙΣ». Στόχος του σεμιναρίου, στο οποίο συμμετείχαν εκπρόσωποι ανεξάρτητων αρχών που προασπίζονται τα δικαιώματα του ανθρώπου στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, ήταν η βελτίωση της ποιότητας των παρεμβάσεων για την πρόσπιση και την προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού.

Συμμετείχαμε

- ✳ Στα εκπαιδευτικά σεμινάρια που διοργανώνει το Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ) στη Χάλκη, στοχεύοντας για πρώτη φορά στη μεταφορά της προβληματικής και των δράσεων του ΣΤΠ εκτός του προσωπικού ομόλογων θεσμών. Η ΕΥΝΟΜΙΑ οργάνωσε μια συνεδρία με θέμα τον ρόλο του θεσμού του Συνηγόρου του Πολίτη στην προώθηση της ορθής διακυβέρνησης.
- ✳ Σε διεθνή διάσκεψη στο Νόβισαντ της Βοϊβοδίνης, με θέμα «Ombudsperson in multiethnic societies», που διοργάνωσε ο Συνήγορος του Πολίτη της Βοϊβοδίνης, το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Αντιπροσωπεία του ΟΑΣΕ στη Σερβία και το Μαυροβούνιο.
- ✳ Σε διεθνές συνέδριο που διοργάνωσε στη Μόσχα το Συμβούλιο της Ευρώπης (DG IV) από κοινού με το Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης της Ρωσικής Ομοσπονδίας, με θέμα τα δίκτυα για τη βιώσιμη ανάπτυξη της ευρωπαϊκής ηπείρου.

Μας επισκέφθηκαν

• Τουρκική αντιπροσωπεία, αποτελούμενη από τον πρόεδρο της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Τουρκικής Βουλής Mehmet Elkatmis, την πρόεδρο της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής για τον Συνήγορο του Πολίτη Zehra Odyakmaz, καθώς και υψηλόβαθμο αξιωματούχο του Υπουργείου Δικαιοσύνης, με αφορμή την επικείμενη υιοθέτηση νόμου για την ίδρυση Συνηγόρου του Πολίτη στην Τουρκία.

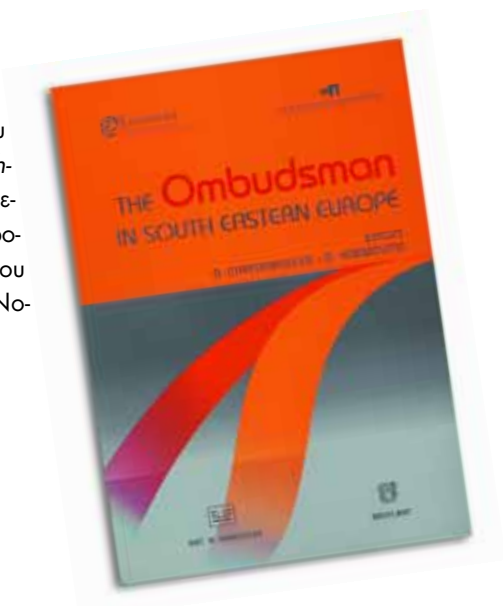
• Αντιπροσωπεία του Συνηγόρου του Πολίτη της ΠΓΔΜ με επικεφαλής τον Συνήγορο του Πολίτη İdret Memeti. Σκοπός της επίσκεψης ήταν η εξοικείωση των στελεχών του ομόλογου θεσμού με την εμπειρία του Έλληνα Συνηγόρου του Πολίτη σε ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος, καθώς και η κατανόηση των διαφορετικών πολιτειακών ρόλων που διαδραματίζει ο θεσμός.

Συνεργαστήκαμε

• Με τον ομόλογο θεσμό της Αλβανίας για διάστημα τεσσάρων εβδομάδων σε ανταπόδοση επίσκεψης εργασίας που είχε πραγματοποιήσει στέλεχος του Αλβανού Συνηγόρου του Πολίτη στα γραφεία της ελληνικής Αρχής. Η ανταλλαγή αυτών των επισκέψεων εντάσσεται στο πλαίσιο αξιολόγησης των θεσμών (Peer Evaluation Activity), που στοχεύει στην οικοδόμηση προσωπικών σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ των στελεχών των ομόλογων θεσμών και στην προοπτική της οριζόντιας διαβούλευσης για την αντιμετώπιση ομοειδών προβλημάτων.

Εκδώσαμε

• Η ΕΥΝΟΜΙΑ έκανε την πρώτη της εκδοτική εμφάνιση με τη δημοσίευση στα αγγλικά του συλλογικού τόμου *The Ombudsman in South-Eastern Europe*. Στο βιβλίο αυτό καταγράφεται η τετράχρονη εμπειρία δικτύωσης του προγράμματος ΕΥΝΟΜΙΑ για την προώθηση του θεσμού του Συνηγόρου του Πολίτη στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Βραχυγραφίες

ΑΕΙ	Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα	ΜΑΤ	Μονάδες Αποκατάστασης Τάξης
ΑΚ	Αστικός Κώδικας	ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
ΑμεΑ	Άτομα με Αναπηρία	ΜΠΕ	Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
ΑΦΜ	Αριθμός Φορολογικού Μητρώου	ΜΤΝ	Μονάδα Τεχνητού Νεφρού
ΓΚΑ	Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων	Ν.	Νόμος
ΓΣΕΕ	Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος	ΝΑ	Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
ΔΕΗ	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού	ΝΑΤ	Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο
ΔΕΚ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	ΝΠΙΔ	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
ΔΕΚΟ	Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί	ΝΣΚ	Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
ΔΕΠ	Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό	ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΔΕΥΑ	Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης	ΟΑΣΕ	Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη
ΔΙΚΑΤΣΑ	Διαπανεπιστημιακό Κέντρο Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών της Αλλοδαπής	ΟΓΑ	Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων
ΔΙΣΥΝ	Δίκτυο Συνεργασίας για την Υποστήριξη των Νέων	ΟΕΚ	Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας
ΔΟΑΤΑΠ	Διεπιστημονικός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης	ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΔΣΔΠ	Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού	ΟΚΑΝΑ	Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών
ΕΑΠ	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο	ΟΠΕΚΕΠΕ	Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση	ΟΤΑ	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΕισΝΑΚ	Εισαγωγικός Νόμος Αστικού Κώδικα	ΠΑΣΕΓΕΣ	Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών
ΕΛΑΣ	Ελληνική Αστυνομία	ΠΓΔΜ	Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας
ΕΛΓΑ	Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων	ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
ΕΣΔΚΝΑ	Ενιαίος Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Νομού Αττικής	ΠΣΕ	Προγράμματα Σπουδών Επιλογής
ΕΣΣΔ	Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών	ΣΑΕΙ	Συμβούλιο Αναγνώρισης Επαγγελματικής Ισοτιμίας Τίτλων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης
ΕΣΥ	Εθνικό Σύστημα Υγείας	ΣΕΑΤΕΚ	Συμβούλιο Επαγγελματικής Αναγνώρισης Τίτλων Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
ΕΤΕΑΜ	Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών	ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΕΥΔΑΠ	Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Πρωτευούσης	ΣτΠ	Συνήγορος του Πολίτη
ΙΕΚ	Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης	ΤΑΕ	Ταμείο Ασφάλισης Εμπόρων
ΙΚΑ-ΕΤΑΜ	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Μισθωτών	ΤΕΒΕ	Ταμείο Επαγγελματιών και Βιοτεχνών Ελλάδας
ΙΚΥ	Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών	ΤΕΕ	Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας
ΙΤΕ	Ινστιτούτο Τεχνολογικής Εκπαίδευσης	ΤΕΙ	Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
ΚΔΑΥ	Κέντρα Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης	ΤΣΑ	Ταμείο Ασφάλισης Αυτοκινητιστών
ΚΕΔΚΕ	Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας	ΤΣΜΕΔΕ	Ταμείο Σύνταξης Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων
ΚΕΕΛ	Κέντρο Ελέγχου Ειδικών Λοιμώξεων	ΥΑ	Υπουργική απόφαση
ΚΕΠ	Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών	ΥΕ	Υγειονομικές επιτροπές
ΚΟΚ	Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας	ΥΠΕΣΔΔΑ	Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση	ΥΠΕΧΩΔΕ	Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων
		ΧΥΤΑ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων

Η περίληψη της ετήσιας έκθεσης του έτους 2005
τυπώθηκε τον Μάρτιο του 2006
στο Εθνικό Τυπογραφείο σε 3.000 αντίτυπα.

Επιμέλεια κειμένων
Ελένη Μπεχράκη - Ιωάννα Μεϊτάνη

Καλλιτεχνική επιμέλεια
Άννα Κατσουλάκη

Εξώφυλλο
Άννα Κατσουλάκη

Χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από φωτογραφία
της Κλεοπάτρας Χαρίτου.

Φωτογραφίες
Κλεοπάτρα Χαρίτου

Η φωτογραφία της σελίδας 56
είναι του ειδικού επιστήμονα στον ΣτΠ Μιλτιάδη Παύλου.

Ηλεκτρονική επεξεργασία
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΕ

© Συνήγορος του Πολίτη
Χατζηγιάννη Μέξη 5, 115 28 Αθήνα
Τηλ.: 210 7289600, fax: 210 7292129
www.synigoros.gr

ISBN: 960-88525-5-2